

จากฟ้า...สู่ดิน

เล่ม ๑๓

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๔๔

จากฟ้า...สู่ดิน

เล่ม ๑๓

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่พุทธศักราช ๒๕๔๔

คำนำ

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมากกว่า ๕๐ ปี นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ และทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ พร้อมกับได้มีพระปฐมบรมราชโองการว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ตราบจนบัดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของพสกนิกรทุกหนทุกแห่งให้ดีขึ้น จนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาทั้งชาวไทยและชาวโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ยากไร้ด้อยโอกาสในชนบทห่างไกล มีพระราชดำริที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎร ให้เกิดความ **พออยู่ พอกิน** สามารถช่วยตนเองได้ จากผลของโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลายกว่าสองพันโครงการ

งานและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเหล่านี้ ได้ก่อคุณูปการอเนกอนันต์แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จึงได้จัดทำรายการวิทยุ จากฟ้า...สู่ดิน เพื่อเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ อันเกิดจากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถ ตลอดจนพระวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลทุกโครงการ รวมทั้งได้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของโครงการจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานและราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์ขึ้นโดยรวบรวมบทวิทยุจากรายการสารคดี “จากฟ้า...สู่ดิน” ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๔๑ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๔๓ จำนวน ๑๖ เรื่อง ภาษาที่ใช้ยังคงรูปแบบบทวิทยุไว้มากที่สุดค่อนข้างจะเป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน

ในโอกาสนี้ คณะอนุกรรมการฯ ขอขอบคุณกองข่าว กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในครั้งนี้ให้บรรลุเป้าหมาย และหวังว่าหนังสือ “จากฟ้า...สู่ดิน” เล่มที่ ๑๓ นี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป

คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สารบัญ

	หน้า
๑. โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา	๑
๒. โครงการราชประชานุเคราะห์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์	๑๕
๓. ผลสรุปของโครงการทดสอบการใช้ระบบสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอย้ายบาคาล จังหวัดลพบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕
๔. พระราชดำริเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาสุขภาพอนามัยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๓๙
๕. วิธีใหม่...ประทับใจชีวิต	๕๑
๖. ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดศรีสะเกษ	๖๓
๗. ๔๙ มหาดรมงคล พระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม	๗๓
๘. สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง	๘๕
๙. ความก้าวหน้าของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี	๙๗
๑๐. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	๑๑๑
๑๑. ปรัชญาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๑๒๑
๑๒. โครงการโรงเรียนเกษตรกรรมตามพระราชดำริ	๑๓๓
๑๓. พระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ	๑๔๓
๑๔. โครงการพระราชดำริฝนหลวง	๑๕๕
๑๕. เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	๑๖๕
๑๖. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๗

โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ เวลา ๒๐.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง เรากลับมาพบกันทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งในรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งจัดขึ้นในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ค่ะ สำหรับครั้งนี้ขอนำรายละเอียดของ **“โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา”** มาเสนอให้ฟังกันค่ะ

เพลงคั่น

เพลงเดี่ยวแคน ลมพัดไผ่

บรรยาย (ปราณี)

เป็นที่ทราบกันดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของ “น้ำ” ยิ่งนัก เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบแก่พสกนิกรของพระองค์เป็นอย่างมาก หากว่าขาดแคลนน้ำ หรือน้ำเสื่อมคุณภาพเมื่อใด ก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นได้ เพราะ “น้ำ” นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในการอุปโภค บริโภค หรือใช้ในการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการคมนาคม เป็นต้น แนวโน้ม “น้ำ” ในปัจจุบันเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ เช่น การขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตร โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร จะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบปัญหานี้เป็นอย่างดี จึงพระราชทานพระราชดำริ **“ทฤษฎีใหม่”** ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการที่ดินของเกษตรกรให้มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดค่ะ และบัดนี้ **“ทฤษฎีใหม่”** ได้ขยายผลไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ซึ่ง ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา จะได้ให้รายละเอียดเรื่องนี้ค่ะ

ดร. สุเมธ

คงเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ปัญหาหลักของการทำการเกษตรในชนบททั่วประเทศนั้น คือ ปัญหาเรื่องน้ำ ดังที่มีพระราชกระแสรับสั่งว่า **“น้ำนั้นคือชีวิต”** เพราะฉะนั้น เมื่อน้ำเป็นปัญหาหลัก ที่ใดที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำได้ การทำการเกษตรก็จะเป็นปัญหาอยู่ทุกแห่ง โดยเฉพาะ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปัญหาที่แก้กันไม่ตก รัฐบาลแล้วรัฐบาลเล่า หน่วยงานแล้วหน่วยงานเล่า รู้สึกจะวนเวียนอยู่อย่างนั้น เพราะสภาพภูมิประเทศ สภาพสิ่งแวดล้อม และป่าไม้ที่ถูกทำลายไปเกือบจะหมด ทำให้ปัญหาเรื่องน้ำยังมีอยู่ ที่นี้บังเอิญว่าเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ก็มีประชาชน คือ นางจรรยา บันติ เข้าเผ่า น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินจำนวน ๑ แปลง พื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่เศษ ระหว่างที่เข้าเผ่า อยู่ พระองค์ก็มีพระราชกระแสรับสั่งว่า มีพระราชประสงค์จะนำพื้นที่นี้ไปทำอะไรบ้าง ก็ได้เข้าเผ่าเป็นเวลานานทีเดียว ปรากฏว่า หลังจากที่ได้ฟังพระราชกระแสว่าจะนำพื้นที่นี้ไปทำต้นแบบแสดงตัวอย่างให้ประชาชนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดูเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ นางจรรยาบันติเกิดศรัทธาไปที่รัตนโกสินธรมหาอีกใบหนึ่ง คือ ที่ดินที่เหลืออยู่ถวายหมดเลย ตกลงก็เลยเป็นพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ ๒๑ ไร่ ๓ งาน ๓๙ ตารางวา แต่มีข้อแม้ว่า เป็นพื้นที่ที่เหลืออยู่ผืนเดียว เพราะฉะนั้น ส่วนที่เหลือขอเก็บไว้ให้ลูกคนละ ๓ ไร่ นอกนั้นถวายหมดเลย นับเป็นศรัทธาที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ผลสุดท้ายเมื่อมีพื้นที่ผืนนี้แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานพื้นที่ดังกล่าวนี้ ๒๑ ไร่เศษให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิชัยพัฒนา และได้มีพระราชกระแสให้จัดทำ**โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ขนาดเล็ก**ในพื้นที่ดังกล่าว เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำเป็นต้องมีต้นแบบหรือตัวอย่างและแนวทางที่สามารถจะแก้ปัญหาได้ ก็เป็นโอกาสดีที่มีนางจรรยา

บันได ถวายที่ดินให้ และดูเหมือนที่ดินนี้จะเหมาะสมด้วย คือ มี
จำนวนปริมาณที่พอเหมาะต่อการสร้างแปลงเปรียบเทียบได้

บรรยาย (ปราชญ์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานที่ดินจำนวน ๒
แปลง พื้นที่รวมทั้งสิ้น ๒๑ ไร่ ๓ งาน ๓๙ ตารางวา ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่
ที่ ๑๔ บ้านฉัตรมงคล ตำบลธงชัยเหนือ อำเภอปักธงชัย จังหวัด
นครราชสีมา ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิชัยพัฒนา และพระ
ราชทานพระราชดำริกำหนดแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ดัง
กล่าวค่ะ

ดร. สุเมธ

มีพระราชกระแสให้แบ่งพื้นที่ ๑๕ ไร่จัดทำโครงการ
สาธิตการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ส่วนที่เหลือ
ประมาณ ๗ ไร่ให้ทำการเกษตรแบบวิถีชาวบ้าน หรือวิธีการพื้น
บ้านของเกษตรกร เพื่อเปรียบเทียบกับทำการเกษตรตาม
แนวทฤษฎีใหม่ ให้ชาวบ้านได้เห็นว่า สิ่งที่ดีที่เคยทำนั้น กับ
ลักษณะการบริหารโดยใช้แนวทฤษฎีใหม่ จะแตกต่างกันอย่างไร
จะได้เห็นอะไรให้เข้าใจได้แน่ชัด

สำหรับในพื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ๑๕ ไร่นั้น บัดนี้ พอสรุปได้ว่า
ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยราชการ ไม่ว่าจะเป็นกองพล
พัฒนา กองทัพอากาศที่ ๒ ที่ตั้งอยู่ ณ ที่นั้น หน่วยราชการจาก
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย ทางจังหวัด
เองก็ได้ร่วมมือร่วมใจกันอย่างแข็งขัน เราเริ่มงานตั้งแต่เดือน
สิงหาคม ๒๕๔๐ มาบัดนี้ก็ประมาณ ๕-๖ เดือน สิ่งที่ได้ทำแล้ว
ขณะนี้คือ ใน ๓๐% แรก คือ การขุดสระน้ำ ๑ แห่ง คิดว่าจะกัก
น้ำได้ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร พอขุดน้ำเสร็จแล้วพบ
ว่าสภาพน้ำนั้นเป็นต่างมาก ก็ได้แสดงการแก้ไขน้ำเป็นต่าง ซึ่ง
เข้าใจว่าพื้นที่ในภาคอีสานก็คงจะเจอในสภาพเดียวกัน การ
แก้ไขก็ได้แก้ไขยากเย็นอะไร เจ้าหน้าที่ก็นำมูลสัตว์จากมูลโค
และเศษใบไม้ที่ย่อยสลายแล้วใส่ลงไปไว้มุมหนึ่งของสระสัก
ระยะหนึ่ง ค่าของพีเอชจะขึ้นมาอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ฉะนั้น

สรุปแล้ว สระได้ทำการขุดแล้ว และได้ปรับปรุงน้ำในสระที่มีอยู่ประมาณ ๑ ใน ๓ ส่วนแล้ว มีการปลูกผักบุงในสระน้ำจำนวน ๔๔ กอ และในวันที่ผมไปตรวจเยี่ยม ผมก็ได้ปล่อยหอยขมลงไป ๑๐ กิโลกรัม ซึ่งคงจะแพร่ขยายออกลูกออกหลานไป เพราะหอยขมนำมาใช้เป็นอาหารของเกษตรกรและประชาชนได้เป็นอย่างดี และเพื่อยึดถือแนวพระราชดำริหลาย ๆ ประการที่ได้รับสั่งไว้ คือ เมื่อขุดสระน้ำแล้วเกิดการกัดเซาะพังทลายของดิน ก็มีการปลูกหญ้าแฝกบริเวณรอบ ๆ สระจำนวน ๖,๐๐๐ ต้น เพื่อให้ดินพังทลายลงไป เวลานี้ก็งอกงามอย่างดี

ในพื้นที่อีกส่วนหนึ่งที่จะปลูกพืชไร่ไม่ผลต่าง ๆ นั้น ก็ลงต้นไม้ไปประมาณ ๔๖๗ ต้น ได้แก่ มะพร้าว น้ำหอม กล้วย น้ำว่าชะอม มะกอกน้ำ มะตูม ซึ่งบริโภคก็ได้ และอีกส่วนหนึ่งสามารถนำไปขายเพิ่มรายได้ขึ้นมา

อีกพื้นที่หนึ่งจะเป็นแปลงนาเพื่อจะปลูกข้าว ข้าวพันธุ์นี้เป็นพันธุ์ที่จะต้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และลักษณะสภาพสิ่งแวดล้อม

นอกเหนือจากนั้น ผมก็เห็นการก่อสร้างอาคารขนาดเล็ก อาจเรียกว่าศาลาวิชาการสำหรับประชาชน เวลามาดูงาน และฝึกอบรมก็สามารถใช้ได้ เป็นอาคารกว้าง ๆ มีห้องเก็บของขนาด ๖ x ๙ เมตร จำนวน ๑ หลัง และมีถังเก็บน้ำฝนจำนวน ๒ ถัง ไว้เพื่ออุปโภคบริโภค และมีการสร้างถนน ขยายเขตไฟฟ้าจากหมู่บ้านเข้าพื้นที่โครงการระยะทาง ๒๘๐ เมตร

สรุปว่า ในโครงการส่วนต่าง ๆ นั้นได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่วนกิจกรรมที่ถึงแม้ว่าจะดำเนินการมาแล้ว ๖ เดือน จะให้ต้นไม้โตเลยคงทำไม่ได้ ต้องรอรยะหนึ่ง อย่างน้อยโครงสร้างภาพกลาง ๆ ของการบริหารพื้นที่จัดส่วนไหนเป็นอย่างไร ก็เรียกว่าประชาชนสามารถเข้ามาดูได้แล้ว นอกจากนั้น เพื่อให้มองเห็นภาพได้อย่างรวดเร็ว ทางด้านวิชาการก็ได้มีการจัดนิทรรศการเพื่อให้ประชาชนเข้าไปดูอะไรได้ด้วย เวลานี้สภาพก็เหมือนกับสภาพภาคอีสานทั่ว ๆ ไป คือ ปัญหาเฉพาะเรื่องสระ

น้ำอย่างเดียว ก็คงต้องรอน้ำฝน เป็นลักษณะเกษตรน้ำฝน คงจะ
ยุ่งยากพอสมควรในขณะนี้ เจ้าหน้าที่กำลังดูว่าจะนำน้ำที่อยู่
บริเวณใกล้เคียงมาเติมที่สระนี้ได้อย่างไร เราพบว่ามีคลอง
หนองแกซึ่งต้องการขุดลอก และยังมีคลองชลประทานลำ
ลำลายอยู่ เวลานี้เจ้าหน้าที่กำลังพิจารณาว่าจะนำน้ำจากทั้ง ๒
คลองนี้มาป้อนให้กับสระน้ำได้อย่างไร ตลอดจนกระทั่งคัดเลือก
เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยนะครับ

บรรยาย (ปราณี)

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระ
ราชดำริจัดทำโครงการสาธิตการพัฒนาการเกษตรตามแนว
“ทฤษฎีใหม่” ที่อำเภอบักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา นั้น เป็นวิธี
การอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรมีกินตามอัตภาพ ไม่รวยมาก
แต่ก็พอมีกิน ไม่อดอยาก โดยมีหลักว่าแบ่งที่ดินเป็นสี่ส่วน ใน
อัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ นะคะ ฟัง ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล
อธิบายลักษณะการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ค่ะ

ดร. สุเมธ

ทฤษฎีใหม่นั้นเป็นแนวทางที่ทรงชี้แนะไว้ว่า ขั้นแรก ให้
จัดการแบ่งที่ดินส่วนและดำเนินการบนพื้นที่เกษตรก่อน โดย
พระองค์รับสั่งว่า ในพื้นที่ที่ตัวเองมีอยู่นั้นให้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน
ส่วนแรก ๓๐% ของพื้นที่ ถ้ามีพื้นที่ ๑๕ ไร่ ก็จะเป็นประมาณ ๔
ไร่กว่า ในส่วนนี้ควรจะขุดสระลึกประมาณ ๔ เมตร ให้มีน้ำ
เพียงพอ น้ำเพียงพอ นั้นก็ได้ทรงคำนวณว่า ไร่หนึ่งในการทำ
การเกษตรหรือปลูกนาข้าว ควรจะใช้น้ำประมาณ ๑,๐๐๐ ลูก-
บาศก์เมตรต่อไร่ เพราะฉะนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างได้ทรงคำนวณไว้
หมด โดยสรุปว่า ใน ๓๐% แรกควรจะขุดสระน้ำ ใน ๓๐% ที่สอง
ให้เน้นการปลูกข้าว จะเป็นพันธุ์ใดก็ไม่ใช้ประเด็นสำคัญ คงต้อง
ทดสอบวิเคราะห์ดิน สภาพสิ่งแวดล้อม แต่ต้องสามารถผลิตข้าว
ขึ้นมาจำนวนหนึ่งเพื่อครอบครัว โดยเฉลี่ย ๔-๕ คน อยู่ได้ทั้งปี
ถ้าเหลือจากการบริโภคแล้วก็ให้นำไปขายเพิ่มรายได้ ใน ๓๐%
ที่สามก็เป็นการปลูกต้นไม้ผล ไม่ใช่สอยไม้เพื่อพลังงาน ปลูก

ตามริมขอบสระหรือที่อื่นๆ นอกนั้นก็ยังมีผักหญ้าที่ใช้บริโภคประจำวัน และอีก ๑๐% ทรงคำนวณไว้สำหรับการปลูกบ้าน ทำถนนหนทาง ประเด็นสำคัญที่สุด เมื่อแบ่งหรือดำเนินการตามแนวพระราชดำริ จะเห็นได้ว่าชาวบ้านหรือเกษตรกรที่จัดการพื้นที่ในรูปแบบของตนเองเป็นอิสระขึ้นมาทันทีเลยในแง่เศรษฐกิจ เงินบาทจะลอยตัวหรือไม่ลอยตัว หรือวิกฤตการณ์จะเกิดขึ้นอย่างไร ก็จะไม่เดือดร้อน และสอดคล้องกับเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ได้มีพระราชกระแสรับสั่งมาว่า ทุกคนแม้คนเพียง ๑ ใน ๓ ของประเทศมุ่งไปสู่หลักการของการพอมีพอกินแล้วจะทำให้ปัญหาทุเลาเบาบาง และทำให้ชาติรอดได้แล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าใครทำอย่างนี้ก็หมายความว่าตัวเองก็ไม่ต้องไปห่วงกับปัญหาวิกฤตการณ์อะไรนะครับ อันนั้นก็เป็น **“ทฤษฎีใหม่”**

ขั้นที่สอง เมื่อเกษตรกรทุกรายในชุมชนนั้นปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่กันอย่างทั่วถึงแล้ว จะมีผลเหลือออกมา เมื่อรวบรวมในชุมชนแล้วก็มีผลิตผลจำนวนพอสมควร อีกอันหนึ่งก็เป็นการรวมตัวของเกษตรกร เป็นรูปของการรวมกลุ่ม และสุดท้ายอาจจะจัดเป็นรูปสหกรณ์ได้ มีผลผลิตดี ประสานงานกันอย่างดี มีผลผลิตตามฤดูกาลที่เพียงพอแล้วที่เหลือก็นำไปขาย

ขั้นที่สาม หลังจากมีความสมบูรณ์พูนสุขแล้ว ชุมชนรวมตัวกันทำเป็นธุรกิจ เอกชนเข้าไปช่วยเหลือก็จะเป็นการผลิตในระดับที่เป็นเชิงเศรษฐกิจขึ้นมาเลย นั่นเป็นแนวทางกว้างๆ ซึ่งเวลานี้เรากำลังทำเอกสารและจะทำการแจกจ่ายกันในเร็วๆ นี้แหละครับ

“ทฤษฎีใหม่” จำเป็นต้องอธิบายพอสมควร ไมอย่างนั้นทุกแห่งเวลาชุดสระไปไม่ใช่จะสำเร็จ บางแห่งชุดสระแล้ว โดยเฉพาะอีสาน ต้องระวัง อาจจะไปเจอน้ำเค็มทั้งบ่อ บางทีอาจจะไปเจอพื้นที่ที่ไม่มีน้ำเลย ฉะนั้น ต้องมีการปรึกษาหารือในแต่ละครั้งที่ต้องตัดสินใจ ขอแนะว่าให้ไปปรึกษากับหน่วยวิชาการที่อยู่ใกล้บ้านมากที่สุด อาจจะเป็นกรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยราชการอื่นๆ แม้กระทั่งสถาบันการศึกษา

ที่มีภาควิชาการเกษตร คงต้องไปปรึกษาหารือเสียก่อน ก่อนที่จะเสียเวลาเสียเงินเสียทองลงทุนไป เสรีแล้วไม่ได้ผล จริงๆ แล้วอยากจะเสนอว่า บริเวณที่มีระบบชลประทานที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ในส่วนนี้เกือบรับรองได้ว่าสำเร็จแน่นอน เพราะแหล่งน้ำจะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่พอจะป้อนน้ำเข้ามาสู่สระที่ตัวเองขุดไว้ตลอดเวลา โดยเฉพาะถ้ามีอ่างเก็บน้ำอยู่แล้ว รัฐบาลเองโครงการพระราชดำริก็ได้สร้างขึ้นมามากมาย ขอให้ใช้ประโยชน์เถอะ จะเป็นเศรษฐกิจถ้ามีน้ำมาเต็มอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีน้ำก็ต้องรอน้ำธรรมชาติ น้ำฝน ซึ่งทรงรับสั่งว่าล่อแหลม ปีไหนฝนดีก็รอดพ้นไป ปีนั้นดีแน่ เกิดปีไหนฝนทิ้งช่วง ก็คงจะมีน้ำไม่เพียงพอ คงจะต้องวางระบบการจัดการใช้น้ำให้ประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้

ปราชญ์

การที่ได้พระราชทานโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีการจัดทำโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ ๑๕ ไร่ ส่วนที่เหลือประมาณ ๖-๗ ไร่ พระองค์พระราชทานให้ทำการเกษตรแบบวิถีชาวบ้านทำไมต้องทรงเน้นเช่นนั้นคะ

ดร. สุเมธ

เนื่องจากที่นี้เป็นห้องเรียนนะครับ สิ่งที่ดีที่สุดคือให้ชาวบ้านได้เข้ามาเรียนรู้อย่างรวดเร็วที่สุด ก็ไม่มีอะไรจะดีกว่ามีการเปรียบเทียบขึ้น อีกประมาณ ๖ ไร่ นั้น ก็จะมีการทำนาแบบดั้งเดิมที่เคยทำมา มีการปลูกพืชแบบเดิมมา ผลสุดท้ายจะได้อะไร ก็จะได้เห็นถึงการเปรียบเทียบว่า ถ้าเปลี่ยนมานั้น ในแง่ผลผลิตในแง่คุณภาพ ในแง่ปริมาณ จะแตกต่างแค่ไหน อย่างไร ชาวบ้านจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด เพราะว่ามือจับต้องได้ ตาเห็น หูฟัง ก็สามารถทำได้เป็นอย่างดี และเป็นพระปรีชาสามารถที่ใช้เรื่องง่ายๆ ให้เป็นเรื่องที่ให้ประโยชน์แก่ประชาชนได้มากที่สุด เพราะฉะนั้น ในแปลง ๖ ไร่ อาจจะปลูกแบบธรรมชาติเหมือนชาวบ้านปลูกทุกประการ จะเห็นชัดเจนเลยว่า ผลผลิตของข้าวก็นิด ะไรก็ดี จะมีความแตกต่างเท่าตัวเลยทีเดียว

บรรยาย (ปราณี)

นับจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานที่ดินที่นางจรรยา บัณฑิต น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายจำนวน ๒๑ ไร่ ๓ งาน ๓๙ ตารางวา ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิชัยพัฒนา โดยมีพระราชดำริให้พิจารณาจัดทำโครงการสาธิต “ทฤษฎีใหม่” ขึ้นนั้น พระองค์ยังทรงติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

ดร. สุเมธ

ก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้ทีมงานของเราเข้าไปตรวจอย่างใกล้ชิด ผมเองก็ได้เดินทางไปแล้ว และเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานบริหารมูลนิธิชัยพัฒนา ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรความก้าวหน้าของโครงการ โดยตอนเช้าทรงมีพระราชกิจหลายอย่างในบริเวณนั้น และเวลาประมาณ ๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น. ได้เสด็จพระราชดำเนินมาและทอดพระเนตรแปลงนาข้าว แปลงพืชไร่ ไม้ผลสาธิต ตลอดจนแปลง ๖ ไร่ของการทำการเกษตรแบบวิถีชาวบ้านด้วย วันนั้นก็ได้ถวายต้นลำดวนแดง ซึ่งเป็นไม้หายาก คิดว่ามีภายในสวนป่าของโรงเรียนต้นเดียวในประเทศไทยนะครับ ต่างจากดอกลำดวนทั่วๆ ไป คือมีดอกสีเหลืองนวล ค้นพบโดยนายคมกริช ยอดแก้ว ครูโรงเรียนประชาพัฒนศึกษา ตำบลอีหล้า อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเวลานี้ได้ทำการขยายพันธุ์แล้ว พระองค์ทรงปลูกต้นไม้ต้นนี้ในพื้นที่และได้ทรงตรวจงานต่างๆ และมีพระราชกระแสแนะนำในการปรับปรุงเรื่องต่างๆ ปัญหาสำคัญที่สุด คือ ปัญหาเรื่องน้ำ ที่จะต้องนำมาจากแหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียง ถ้าเราทำตรงนี้สำเร็จ อีก ๒-๓ ปีข้างหน้า โครงการนี้จะเป็นรูปเป็นร่างเห็นชัดเจนทีเดียว และจะเป็นสถานที่สาธิตอีกอันหนึ่งในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกเหนือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จังหวัดสกลนคร

แล้ว และนอกจากที่จังหวัดกาฬสินธุ์ที่เราทำได้สำเร็จ มีชาวบ้านรวมตัวกันอย่างมากมาย ขอวิธีการต่างๆ เหล่านี้เข้าไปใช้ในจังหวัดนครราชสีมา ก็จะมีแหล่งสาธิตอีกแห่งหนึ่ง ที่จะทันเวลาในการรับสภาวะเศรษฐกิจที่จะมีผู้คนต้องกลับบ้าน ได้นำเอาความคิดความอ่านกลับไปใช้ในพื้นที่ของตัวเองที่มีอยู่

บรรยาย (ปราณี)

จากรายละเอียดที่เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้ชี้แจงไปทั้งหมดนั้น ทำให้เราตระหนักได้ว่า ปัญหาหลักของการทำการเกษตรในชนบททั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ การขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซาก และยังไม่มียุคสมัยใดที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้นะคะ แต่วันนี้ ทิศทางและชีวิตใหม่ของเกษตรกรได้เกิดขึ้นเมื่อ **“ทฤษฎีใหม่”** ได้ขยายผลไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับโครงการที่เกิดขึ้นแล้วที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สำหรับโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา นอกจากจะเป็นโครงการที่เป็นต้นแบบการทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งราษฎรทั่วไปสามารถเข้าไปศึกษาดูงานและนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง พร้อมทั้งใช้เป็นแนวทางเลือกประกอบการตัดสินใจในการทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริ **“ทฤษฎีใหม่”** แล้วนะคะ ยังเป็นโครงการที่ร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชพันธุ์ดั้งเดิมที่หายากอีกด้วย

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ นอกจากพระราชดำริใน **โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา** แล้ว ยังมีพระราชดำริในโครงการอื่นๆ อีกมากมายที่ท่านผู้ฟังสามารถติดตามรับฟังได้ในรายการ **จากฟ้า...สู่ดิน** ในเวลาเดียวกันนี้ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยคะ สำหรับรายการครั้งนี้

นิรุท ฤทธิคุณ ฝ่ายเทคนิค และดิฉัน ปราณี ศรีสุกใส ผู้จัดทำ
และดำเนินรายการ ลาไปก่อน และพบกันใหม่คราวหน้านะคะ
สวัสดีค่ะ

เพลงฉัน

อันความกรุณาปราณี

*****

ภายในบริเวณโครงการสาธิต “ทฤษฎีใหม่” อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอปากธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคณะกรรมการมุลนิธิราชประชาสถาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

โครงการราชประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ เวลา ๒๐.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ท่านผู้หญิงสุมาลี จาติกวณิช	ประธานมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
คุณหญิงสมศรี กันธมาลา	ประธานกรรมการฝ่ายช่วยเหลือและสงเคราะห์บุตรผู้ป่วยโรคเอดส์ ของมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทาง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ นำเสนอ **“โครงการราชประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์”**

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากจุดเริ่มต้นที่เกิดขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชทรัพย์จัดตั้งสถาบันราชประชาสมาสัย ให้เป็นสถานที่วิจัย บำบัดรักษาโรคเรื้อน และฝึกอบรมบุคลากร เพื่อกำจัดโรคเรื้อนให้หมดไปจากประเทศไทย ต่อเนื่องมาจนก่อกำเนิดมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในพุทธศักราช ๒๕๐๔ ซึ่งได้ดำเนินการควบคุมโรคเรื้อนในประเทศไทย โดยความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุข จนทำให้โรคเรื้อนไม่เป็นปัญหาสาธารณสุขอีกต่อไป จนปัจจุบันนี้ ดังที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ จาติกวณิช ประธานมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เล่าให้ฟัง

ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ

เมื่อประมาณพุทธศักราช ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จออกทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในภาคต่าง ๆ ที่ละภาคทีละภาคไปจนทั่วทั้งประเทศไทย ในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินนั้น ได้ทรงสังเกตว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อนอยู่จำนวนไม่น้อย เขาก็ไม่ได้เข้ามาเฝ้าฯ เหน็บใกล้ชิด เพราะเจ้าหน้าที่ทางราชการไม่อยากจะให้

เข้ามา ทรงมองเห็นถึงความรังเกียจอันนั้นและการที่เขาคือ
จำกัดสิทธิอันนั้น ก็มีพระราชหฤทัยท่วงไวยมาก อยากจะให้เขา
ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือรักษาให้หาย ในรายที่พิการก็
อยากให้ฟื้นฟูสมรรถภาพ อันนั้นอยู่ในพระราชหฤทัย

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราช
ปรารภกับนายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง ซึ่งทรงคุ้นเคยเป็นส่วน
พระองค์ คุณหมอสวัสดิ์ แดงสว่าง นั้น รับราชการอยู่ใน
กระทรวงสาธารณสุข ในตำแหน่งอธิบดีกรมอนามัย จึงได้รับ
เรื่องใส่เกล้าใส่กระหม่อม คิดวางโครงการ เมื่อได้โครงการแล้ว
ก็นำความกราบบังคมทูลว่า บุคลากรที่จะช่วยในเรื่องการทำงาน
ปราบโรคเรื้อน สมัยนั้นเรียกกันว่า “ปราบ” ปราบโรคเรื้อนนั้น
ขาดแคลนเหลือเกิน ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขสาขาต่างๆ ที่จะทำให้งานดำเนินไปได้ ไม่มีคน
อยากมาทำ แรงบันดาลใจที่จะให้เขามาทำก็ไม่มี ความรังเกียจ
ก็ไม่ใช่น้อยกว่าประชาชนธรรมดา ถ้าอย่างนั้นสิ่งแรกที่น่าจะทำขึ้น
นั่นก็คือ จะต้องตั้งสถาบันฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในสาขาต่างๆ ที่
ต้องการโดยเฉพาะ และก็ให้เป็นสถานที่วิจัยโรคนี้ด้วย หา
ทางที่จะรักษาบำบัดโรคนี้ให้ได้ผลดียิ่งกว่าที่ผ่านมา ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวนหนึ่งให้ไปสร้าง
สถาบันอันนี้ ทรงเรียกว่า **ทุนอานันทมหิดล** เพื่อจะเป็นการ
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๘

เมื่อสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงทราบ
ฝ่าละอองธุลีพระบาทในเรื่องนี้ ก็สนพระทัยมาก ประสงค์นา
จะสนับสนุนให้งานนี้สัมฤทธิ์ผลเร็ว ก็ทรงเป็นแม่เฒ่า ได้บอก
บุญไปยังผู้ที่ทรงรู้จักคุ้นเคย และก็กระจายต่อกันไป ก็ทำให้
มีผู้โดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมากพอสมควรที่จะสร้าง
อาคารของสถาบันที่จะอบรมเจ้าหน้าที่ได้เต็มรูปแบบเลย คือ
เป็นอาคารถึง ๔ หลัง เป็นทั้งที่ทำการ เป็นทั้งที่จะทำการเรียน
ทำการฝึกอบรม เป็นห้องทดลอง และรวมทั้งเป็นที่พักด้วย เพื่อ
ที่จะได้ให้ทำการอบรมอย่างเข้มข้นกับเจ้าหน้าที่ชุดแรกนี้

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นปีกาญจนาภิเษกแห่งรัชกาลนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศว่า ตามมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก ถือว่าประเทศไทยสามารถกำจัดโรคเรื้อนได้แล้ว นั่นคือ ในประชากร ๒ หมื่นคน จะมีคนป่วยเป็นโรคเรื้อนเพียง ๑ คน เท่านั้น เมื่อตอนที่เราริเริ่มทำ ประชากร ๒ หมื่นคน จะมีคนป่วยเป็นโรคเรื้อนถึงร้อยคน นั่นก็เป็นความภาคภูมิใจมาก เราก็คงได้สำนึกว่า ที่เรามาได้จนถึงวันนี้ตามมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกนั้น เป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม นับตั้งแต่พระราชทานพระราชดำริน่าจะได้มีการกำจัดโรคเรื้อนให้หมดไปจากประเทศไทย แล้วก็ได้พระราชทานความช่วยเหลืออันเคราะห์นานาประการ ไม่ว่าจะเป็นงานหาทุนใหญ่ งานหาทุนเล็ก เสด็จฯ ทรงเยี่ยมเยียนเด็กที่โรงเรียนราชประชาสมาลัย เสด็จฯ เยี่ยมนิคมโรคเรื้อน โรงพยาบาลโรคเรื้อนตลอดมา ที่งานสำเร็จก็ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมโดยแท้ เราจึงได้ขอพระราชทานเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายสัญลักษณ์แห่งความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจากปวงชนประชาราษฎร์ ทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฝ้าฯ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๐ ในวันนั้นก็ทรงแสดงความชื่นชมยินดีที่ได้ร่วมมือกันหลายฝ่าย ไม่ใช่มูลนิธิ อย่างเดียว มูลนิธิ เป็นแต่ผู้ประสานงาน ทั้งฝ่ายกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่ได้ช่วยกันทำงานมาตลอดระยะเวลา ๔๐ ปี จนเป็นผลสำเร็จ

ในวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งว่า **ถึงแม้ว่าโรคเรื้อนนั่นจะควบคุมได้ตามมาตรฐานแล้ว แต่ก็เกิดมีโรคใหม่ซึ่งมันมากับโลกาภิวัตน์ มันเป็นกันทั่วโลกแล้วก็ตามมาถึงประเทศไทยด้วย นั่นก็คือโรคเอดส์ ก็ทำให้มีเด็กซึ่งเป็นเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่ง เพราะพ่อหรือแม่ หรือทั้งพ่อทั้งแม่ ตายไปเพราะโรคเอดส์ ทำให้เด็กเหล่านั้นไม่มีคนที่จะช่วยเหลือดูแล ถ้าหากว่างานทางโรคเรื้อนของเราบรรเทาลงไปแล้ว ก็น่าที่จะพิจารณาอุ้มชูและให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านั้น เหมือนกับที่**

ทำกับเด็กผู้ป่วยโรคเรื้อน อันนี้จึงเป็นที่มาของ โครงการราช-
ประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมูลนิธิฯ ก็เริ่มทำตั้งแต่วันที่
๑๖ มกราคม เป็นวันราชประชาสมาสัยด้วย เป็นวันที่มูลนิธิ
ถือกำเนิดมา เพราะฉะนั้น ในปี ๒๕๔๑ นี้ ก็จึงมีโครงการเป็น ๒
แนว แนวหนึ่งก็ยังคงช่วยเหลือเรื่องการควบคุมโรคเรื้อนเหมือน
เดิม และก็เพิ่มโครงการราชประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ
เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยวงจรของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ได้หมุนเวียน
เปลี่ยนไป โรคภัยไข้เจ็บก็เช่นเดียวกัน โรคหนึ่งถูกปราบให้หมด
ไป โรคใหม่ก็เข้ามาทำร้ายมนุษย์อีก เปรียบได้กับโรคเรื้อนที่ถูก
กำจัดไปแต่ก็มีโรคร้ายที่นำกลั้วเข้ามาแทนที่ โรคที่ว่านี้ก็คือ โรค
เอดส์นั่นเอง ซึ่งปัจจุบันนี้ได้ส่งผลกระทบมาสู่เด็กๆ แล้ว โดย
เฉพาะเด็กที่พ่อแม่เป็นเอดส์ไม่ว่าจะเสียชีวิตไปแล้วหรือไม่ก็ตาม

ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกล พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวมีพระราชดำรัส และแนวพระราชดำริให้ช่วยเหลือบุตร
ผู้ป่วยโรคเอดส์ มูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
จึงได้จัดทำโครงการราชประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ เพื่อช่วย
เหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์ขึ้น ดังที่คุณหญิงสมศรี กันธมาลา
ประธานกรรมการฝ่ายช่วยเหลือและสงเคราะห์บุตรผู้ป่วยโรค
เอดส์ของมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เล่า
ให้ฟังถึงการดำเนินงานของโครงการนี้

คุณหญิงสมศรี

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น
คณะกรรมการชุดใหญ่ของมูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ ก็พิจารณา
ว่าเราจะทำอย่างไรกัน เพราะปัจจุบันนี้มีองค์การเอกชนทำอยู่
บ้างแล้ว แต่ว่าทางกรมควบคุมโรคติดต่อได้เอาตัวเลขมาดู
ปัญหาเกี่ยวกับลูกกำพร้าหรือเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นโรคเอดส์

นั่น มีปัญหาเยอะมากตอนนี้ ซึ่งองค์การเอกชนหรือหน่วยราชการบางหน่วย เช่น กรมประชาสงเคราะห์ทำ ก็ไม่ได้ทั่วถึง เพราะฉะนั้น เราก็จะต้องเข้ามาดูว่าเราจะเน้นในเรื่องอะไร ที่พระองค์ท่านรับสั่งก็คือ เรื่อง **การศึกษา** เป็นหลักเลยทีเดียว ที่นี้เราจะช่วยอย่างไร ถ้าหากว่าลูกที่เป็นโรคเรื้อนสมัยนั้นก็สร้างโรงเรียนสำหรับบุตรผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อนที่พระประแดง เพราะสมัยนั้นคนรังเกียจผู้เป็นโรคเรื้อนมาก และปัจจุบันนี้โรคเอดส์ ถ้าหากว่าเราไปสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กผู้ป่วยโรคเอดส์แล้วหนึ่ง ต้องใช้เงินเยอะในการสร้างอาคาร สอง โรคเอดส์นั้นมันไม่ได้ปรากฏอาการชัดเจนเหมือนกับโรคเรื้อนเพียงแต่ในความรู้สึกของคนเราเนี่ย บางคนก็ยังเข้าใจว่าติดกันง่าย ๆ แต่ความจริงแล้วโรคนี้มันติดกันยาก ก็เลยมาพิจารณาดูกันว่า สำหรับครอบครัวคนที่มีปัญหาเรื่องโรคเอดส์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวพวกกรรมกร กรรมกรก่อสร้าง เมื่อเขามีลูกเขามักจะส่งลูกไปให้ปู่ย่าตายายเลี้ยงในต่างจังหวัด แต่พอเขาเจ็บป่วยเขาไม่สามารถหาเงินได้เพียงพอ ตัวเขาเจ็บด้วย เด็กก็จะขาดการศึกษา การดำรงชีพก็คงจะแย่ด้วย เพราะปู่ย่าตายายก็แก่แล้ว คณะกรรมการชุดใหญ่ของมูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ ซึ่งท่านผู้หญิงสุมาลีเป็นประธานอยู่ เราก็พิจารณากันว่าเราจะตั้งกลุ่มเป้าหมายคือลูกกำพร้าที่พ่อแม่เป็นโรคเอดส์ เสียชีวิตไปแล้วหรือกำลังจะเสียชีวิต เราจะช่วยเรื่องการศึกษากับการดำรงชีพ โดยที่ว้าให้อยู่กับปู่ย่าตายายพี่น้องเหมือนเดิม ในชุมชนเดิม ในโรงเรียนเดิม การดูแลนั้นจะให้ปู่ย่าตายายพี่น้องและชุมชนช่วยกันดูแลเขา เหมือนกับชีวิตของเขาเหมือนปกติ เราอยากจะทำให้ส่งเสริมอย่างนั้น จากการที่เราได้สำรวจดูแล้ว ภาคเหนือก็มีหลายหน่วยงานที่ทำกันอยู่ แต่ทางภาคอีสานยังไม่ค่อยมี เราก็จะเริ่มทำที่จังหวัดขอนแก่น แล้วก็ที่พิษณุโลก ที่น่าน และที่แม่ฮ่องสอน คือ การทำงานของมูลนิธิฯ เราจะไม่ลงไปจ้างเจ้าหน้าที่ลงไปทำเองทุกอย่าง เราจะอาศัยหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเป็นเครือข่าย เพื่อว่าเป็นการประหยัดด้วยและเป็นการประสานงานด้วย

พัชรินทร์

นอกจากใน ๔ จังหวัดที่กล่าวมานี้ จะมีการขยายไป
จังหวัดอื่นๆ อีกบ้างหรือเปล่า

คุณหญิงสมศรี

แน่นอนแน่นอนที่ว่างงานนี้จะต้องรับผิดชอบทั่วประเทศ
แต่ในระยะเริ่มต้นนี้ เนื่องจากว่ามูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ เพิ่ง
จะเริ่มทำโครงการนี้ ฉะนั้น เงินทองก็ยังไม่ค่อยจะมี จริงๆ แล้ว
เราก็ต้องหากองทุนควบคู่กันไปด้วย ดูที่เขาสำรวจมา ปรากฏ
ว่ากลุ่มเด็กที่ถูกกระทบกระเทือนจากพ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์
มากที่สุดคือกลุ่มนักเรียนมัธยม เมื่อเรียนมัธยมอยู่จะต้อง
เลิกเรียน กลุ่มอันดับ ๒ คือกลุ่มประถม ๒ กลุ่มนี้มีผลกระทบ
คือ มีผลกระทบเรื่องการศึกษาประถมและมัธยม เมื่อเราจัด
อันดับความสำคัญแล้ว ในบางครอบครัวมีทั้งกลุ่มมัธยมและ
กลุ่มประถม เราอาจจะต้องให้กลุ่มมัธยมก่อนเป็นอันดับหนึ่ง
เพื่อว่ากลุ่มมัธยมเมื่อจบแล้ว เขาเป็นเด็กโต เขาจะได้ประกอบ
อาชีพเพื่อย้อนกลับมาเลี้ยงน้องเลี้ยงป้าตายายของเขาได้ต่อไป

พัชรินทร์

แล้วในเรื่องของการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเด็กอายุ
หรือในระดับมัธยมและประถมแล้ว มีการจัดอันดับความสำคัญ
ในเรื่องเกี่ยวกับว่าเด็กนั้นจะติดเชื้อหรือไม่ติดเชื้อบ้างอย่างไร
หรือเปล่า ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือก่อนหลัง

คุณหญิงสมศรี

คือปัญหาเด็กนี้จะมี ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งติดเชื้อกับอีกกลุ่ม
หนึ่งไม่ติดเชื้อ กลุ่มที่ติดเชื่อนี้เราจะไม่ลงไปถึงกลุ่มนั้น เราจะยุ่ง
กับกลุ่มที่ไม่ติดเชื้อเท่านั้น ซึ่งอาจจะเกิดก่อนที่พ่อแม่จะเป็นเอดส์
หรือเกิดทีหลังแต่ไม่ติดเชื้อ ถ้าหากว่าเกิดทีหลังก็มักจะเป็นเด็ก
เล็กๆ ระดับอนุบาล ซึ่งจะมีปัญหาเรื่องการดำรงชีพ ต้องอยู่กับ
ป้าตายายที่แก่แล้วและยากจน แล้วอีกประเด็นหนึ่งซึ่งเราคิด
ว่าเราจะต้องทำคือ การสูญเสียพ่อแม่ทำให้เด็กเหล่านี้จิตใจไม่ดี
จะเศร้า เด็กพวกนี้จะซึมเศร้า แล้วถ้าหากครูในโรงเรียนไม่เข้าใจ
โดยเฉพาะในครูชั้นประถม ถ้าไม่เข้าใจในปัญหาชีวิตของเด็ก

แล้วเพื่อน ๆ ยังตั้งข้อรังเกียจ เด็กนี้จะมีปัญหามาก จะหนีเพื่อน
เลยทีเดียว แล้วก็จะไม่ยอมไปโรงเรียน หรือเป็นปัญหาทางสังคม
ต่อไป งานของมูลนิธินี้อีกหนึ่งเรื่องหนึ่งที่สำคัญก็คือ การสร้างความ
เข้าใจกับครู เด็กในโรงเรียน และชุมชนนั้น ให้ยอมรับ ให้ช่วย
เหลือเด็กกำพร้าพวกนี้ และอีกประเด็นหนึ่งที่มูลนิธิฯ คิดว่าเรา
จำเป็นจะต้องทำ คือเราต้องการให้ชุมชน สังคม มาช่วยกันแก้
ปัญหาเรื่องนี้โดยการตั้งกองทุน ถ้าเผื่อจะช่วยกันจริง ๆ ให้ได้ผล
เพราะฉะนั้น ก็อยากจะขอรับรองว่า ให้ผู้ที่มีใจกุศลพอมิอันจะกิน
บริจาคเข้ากองทุนนี้ เราใช้ชื่อว่ากองทุนช่วยเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิต
เสียชีวิตด้วยเอดส์ ส่งเงินเข้ามายังธนาคารไทยท努 สาขาไหนก็ได้
เลขบัญชี ๐๐๑-๓-๑๑๓๑๕-๖ ธนาคารไทยท努 สำนักงานใหญ่
โดยตั้งกองทุนนี้ชื่อว่า **กองทุนช่วยเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิต
ด้วยโรคเอดส์ ในมูลนิธิราชประชาสมาสัยเฉลิมพระเกียรติ**

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระมหากษัตริย์คุณขององค์ล้นเกล้าชาวไทย พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีต่อปวงชนชาวไทย ได้แผ่ขยาย
ครอบคลุมไปทั่ว จนมาถึงเด็กซึ่งเป็นลูกของผู้ป่วยโรคเอดส์
ทำให้เด็กเหล่านี้ได้รับการศึกษา ได้อยู่ร่วมกันกับครอบครัว ญาติ
หรือผู้อุปการะในชุมชนได้อย่างปกติ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของ
ชุมชนและสังคมต่อไป

ท่านผู้หญิงสุมาลี

ดิฉันคิดว่าคนไทยนี้มีบุญ มีบุญอย่างมาก ๆ ที่เรามีพระ
มหากษัตริย์ซึ่งมีน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมไปด้วยความเมตตา ทรง
เมตตาตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ ทรงเมตตาผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส ทรงเมตตา
ผู้ด้อยโอกาสในทุก ๆ กรณี และนอกจากจะทรงพระเมตตาแล้ว
ยังทรงเป็นแรงใหญ่ แรงอันสำคัญยิ่งใหญ่ของประเทศชาติ ใน
การที่จะอนุเคราะห์ให้ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ เหล่านั้นมีโอกาสที่ดีขึ้น
และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่า ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้นั้น ก็ทรง

ปรารถนาที่จะให้เขาได้ช่วยเหลือตนเองได้ เต็มน้ำใจให้กับเขา เพื่อที่จะให้เขามีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป เด็กๆ ที่เติบโตมาด้วยความเมตตากรุณาของคนอื่นๆ นั้น เขาย่อมจะมีน้ำใจต่อคนอื่นๆ เมื่อเขาเติบโตขึ้น และประเทศชาติของเราก็จะได้เป็นประเทศชาติที่มีน้ำใจต่อกัน ไม่แล้งน้ำใจต่อกัน

คุณหญิงสมศรี

พระองค์ท่านรับสั่งว่า ในเมื่อมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ช่วยเหลือคนที่เป็นโรคเรื้อน แล้วก็ลูกหลานของผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อนจนสำเร็จแล้ว ไม่มีปัญหาแล้ว ขอให้พิจารณาช่วยลูกกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ โดยเฉพาะการศึกษา ให้ทำให้สำเร็จเหมือนกับที่เคยทำมาแล้วกับโรคเรื้อน แต่อันนี้พระองค์ท่านก็รับสั่งว่า มีองค์กรเอกชนบางหน่วยเขาทำกันมาบ้างแล้ว เพราะฉะนั้น ก็ให้พิจารณาว่า มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ นั้น ควรจะทำอะไรบ้าง ให้มาพิจารณาดู

เพลงคั่น

หนึ่งในใจของไทยประชา

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับเป็นบุญของพวกเราชาวไทยที่มีพระมหากษัตริย์สุดประเสริฐ ทรงล้าเลิศในทุกสิ่ง ทรงห่วงใยเอาพระทัยใส่ ได้พระราชทานพระราชดำริต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนตลอดมา ซึ่งโครงการราชประชานุเคราะห์เฉลิมพระเกียรติเพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์ นับเป็นอีกหนึ่งในหลากหลายโครงการจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เพลงคั่น

อันความกรุณาปราณี

บรรยาย (พัชรินทร์)

รายการ จากฟ้า...สู่ดิน วันนี้ นำเสนอ โครงการราชประชานุเคราะห์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อช่วยเหลือบุตรผู้ป่วยโรคเอดส์ โดยพัชรินทร์ เชยกสินเทศ จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดิ์ค่ะ

เพลงคั่น

จากฟากฟ้าสู่ราลย์สู่แดนดิน...

ผลสรุปของโครงการทดสอบ
การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตร
ในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๑ เวลา ๒๐.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

รศ.ดร. อภิลิทธิ์ เอี่ยมหน่อ อาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
นักวิจัยของโครงการทดสอบการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตร
ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ผู้ร่วมรายการ

ปราวณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปรามิ)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง กลับมาพบกันอีกครั้งหนึ่งทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งรายการนี้จัดขึ้นในนามของคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ ค่ะ สำหรับครั้งนี้ รับฟัง “ผลสรุปของโครงการทดสอบการใช้ระบบสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปรามิ)

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีพื้นที่เพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะใช้พื้นที่เกษตรกรรมอย่างไม่ถูกต้อง และปัญหาการเกษตรแต่ละพื้นที่ก็คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาเรื่องของน้ำ เรื่องของดิน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงทราบปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างดี ประกอบกับทรงวิจัยโครงการศึกษาความถูกต้องของแผนที่การใช้ที่ดินจากภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงที่จังหวัดนราธิวาสเป็นผลสำเร็จ ทำให้ทรงพบว่า ข้อมูลดาวเทียมมีประโยชน์มากในการศึกษาการใช้ที่ดินและทรัพยากรต่างๆ ด้านการเกษตร จึงทรงพิจารณาเห็นว่า หากนำข้อมูลดาวเทียมนี้นี้มาใช้พัฒนาการเกษตรนอกเหนือจากการศึกษาทางวิชาการ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก จึงทรงมีพระราชดำริที่จะทำการศึกษาวิจัยการใช้ที่ดินและทรัพยากรการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ และเมื่อทรงทราบว่า พื้นที่อำเภอพัฒนา

นิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีการใช้ทรัพยากรการเกษตรไม่ถูกต้องและไม่เต็มที่ ถ้าได้รับการพัฒนาระบบข้อมูลให้ดีขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ดินได้ดี อันจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ของประเทศได้ต่อไป **โครงการทดสอบการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี** จึงได้เกิดขึ้น โดยทรงขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และได้ทรงริเริ่มโครงการเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ ซึ่ง รศ.ดร. อภิสิทธิ์ เอี่ยมหนอง อาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย หรือสถาบัน เอ.ไอ.ที. ในฐานะนักวิจัยของโครงการฯ ได้กล่าวถึงพระราชดำริในเรื่องนี้

ดร. อภิสิทธิ์

ความเป็นมาของโครงการนี้ เริ่มต้นตั้งแต่ที่เสด็จพระราชดำเนินจังหวัดนครราชสีมาเกี่ยวกับข้อมูลดาวเทียม พบว่าข้อมูลดาวเทียมสามารถใช้ศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพืชเกษตรต่างๆ ได้ดี ปัญหาที่พบมากก็คือ เมื่อมีการใช้พืชที่ปลูกต่างๆ แล้ว การใช้ที่ดินมีความถูกต้องมากน้อยแค่ไหน ยกตัวอย่างเช่น ข้าว พบว่ามีการปลูกข้าว มีการปลูกสวนยาง พื้นที่ที่ปลูกข้าว ปลูกสวนยาง มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด ตรงนั้นเลยเป็นที่มาที่ทำให้เป็นการเริ่มต้น **โครงการทดสอบการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรที่อำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี** เมื่อปี ๒๕๓๒-๒๕๓๕ พอเริ่มต้นศึกษาโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ก็คือ ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาแปลงข้อมูลที่เป็นพวกแผนที่ต่างๆ ทรัพยากรที่ทรงนำมาใช้ในการศึกษาในที่นี้ ประกอบด้วย

ทรัพยากรทางกายภาพ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับดิน ก็จะมีแผนที่ดิน

ทรัพยากรเกี่ยวกับภูมิประเทศ ก็จะมีแผนที่สภาพภูมิประเทศ

ทรัพยากรที่เกี่ยวกับประชาชน คือ ด้านสังคม พระองค์
ศึกษาว่า ประชาชนในพื้นที่มีการเพาะปลูกอย่างไร ทำอะไรบ้าง
ผลผลิตเป็นอย่างไร มีรายได้เป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่
เกี่ยวข้องกับด้านสังคมก็เอาเข้ามาเกี่ยวข้องในการศึกษา นอก
จากนี้แล้วยังดูว่า ถ้าเป็นอย่างนั้น ผลผลิตที่เกษตรกรหรือชาว
บ้านได้รับมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ข้อมูลทั้ง ๓ ประเภทนี้ได้นำมาใช้ในการศึกษาโครงการ
ทดสอบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาพื้นที่การเกษตร แต่
ถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยทั้ง ๓ ตัวหลักก็ตาม ตัวที่นำมาศึกษามาก
ที่สุดคือลักษณะของกายภาพ ทรงพบว่า เมื่อให้คอมพิวเตอร์ทำ
การจำแนกพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเลือกพืชหลัก จะ
พบว่าพืชแต่ละชนิดมีความต้องการสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน
ออกไป พืชที่ได้รับความสนใจและนำมาใช้มากในพื้นที่ได้แก่ ข้าว
ข้าวโพด อ้อย ถั่วเหลือง และข้าวฟ่าง สำหรับการศึกษาในช่วง
แรกพบว่า หลังจากที่ให้คอมพิวเตอร์ทำการจำแนก ผลลัพธ์ก็จะ
ได้ออกมาอย่างหนึ่ง และเมื่อทรงบังคับให้คอมพิวเตอร์จำแนก
ตามความต้องการของผู้ศึกษา จะพบว่าคำตอบออกมาเป็นอีก
แบบหนึ่ง และเมื่อนำคำตอบของทั้ง ๒ ตัวนี้ไปเปรียบเทียบกัน
ในภาคสนาม กลับพบว่า จริงๆ แล้ว พื้นที่ที่มีความเหมาะสม
มากที่สุดน่าจะเป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิตพืชมากที่สุด หมายความว่า
ถ้าหากว่าพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวมากที่สุด
ผลผลิตข้าวก็จะต้องมากที่สุดด้วย หรือถ้าเหมาะสมที่สุด
สำหรับถั่วเหลือง ก็ควรเป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิตถั่วเหลืองมากที่สุด
การศึกษาในช่วงแรกปรากฏว่า ไม่เป็นไปอย่างนั้น คือ บางครั้ง
พบว่าพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมให้ผลผลิตมาก แสดงว่าต้องมีความ
คลาดเคลื่อนบางส่วนก็นำมาสู่โครงการที่นำมาศึกษาตอนนี้ คือ
เรื่องของการใช้ระบบปรับปรุงระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ให้มีความ
ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในพื้นที่จะจริง ๆ

ปราชญ์

ทำไมพระองค์จึงทรงเน้นที่จะศึกษาในพื้นที่ของอำเภอ
พัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จ.ลพบุรี คะ

ดร. อภิสิทธิ์

พื้นที่ใน ๒ อำเภอ คือ อำเภอพัฒนานิคมและอำเภอยะบะดา จัหวัดลพบุรี เป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างมีปัญหา ทรงเคยรับสั่งว่า ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาในพื้นที่ที่ไกลมากๆ โดยลืไปถึงว่า พื้นที่ที่อยู่ใกล้ๆ กรุงเทพมหานครก็ยังคงมีพื้นที่ที่มีปัญหาด้วยเหมือนกัน จึงทรงคัดเลือกพื้นที่ ๒ บริเวณนี้ ซึ่งแต่ละบริเวณก็จะมีปัญหาเฉพาะแตกต่างกันออกไป

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

หลังจากที่ทรงคัดเลือกพื้นที่ในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอยะบะดา จัหวัดลพบุรี เป็นพื้นที่ทดสอบการใช้ระบบสทนศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรแล้ว ได้มีการแบ่งพื้นที่เป็นแปลงขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นฐานการปรับปรุงระบบสทนศภูมิศาสตร์ จากนั้นจึงจะขยายพื้นที่ออกไปเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ต่อไป การศึกษาประกอบด้วยการศึกษาในภาคสนาม เก็บตัวอย่างดินไปทำการวิเคราะห์ การปลูกพืชในแปลงของเกษตรกร การทดลองปลูกพืชในกระถาง ในเรือนกระจก และการเก็บผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยในแปลงของเกษตรกร โดยคัดเลือกพืช ๓ ชนิด คือ ข้าว ข้าวโพด และถั่วเหลือง

ดร. อภิสิทธิ์

หลังจากที่ทรงพบว่า ระบบการจำแนกด้วยคอมพิวเตอร์และระบบที่จำแนกโดยการบังคับให้คอมพิวเตอร์จำแนก แล้วไม่สามารถที่จะสอดคล้องได้อย่างดีกับภาคสนาม จึงทรงคิดว่า ถ้าอย่างนั้นมันจะต้องมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาอีก จึงหาทางว่าทำอย่างไรจึงจะปรับตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกให้ได้ ณ จุดนี้จึงทรงดำริว่า วิธีการที่หนึ่ง คือ จะต้องตรวจสอบพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ในพื้นที่โครงการว่า ผลผลิตของพืชที่ว่าอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดนั้นควรเป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิตสูงด้วย ก็ทรงเลือกพืช ๓ ชนิดเท่านั้นที่นำมาเป็นพืชทดสอบ คือ ข้าว ข้าวโพด และถั่วเหลือง วิธีการศึกษา วิธีการที่หนึ่ง คือ ไปสู่พื้นที่โดยตรง เก็บข้อมูลจาก

ชาวไร่ชาวนาที่ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด หรือถั่วเหลือง วิธีที่สองคือ เพื่อให้ได้ข้อมูลสม่ำเสมอ จึงทรงแนะนำให้เก็บตัวอย่างดินไปทำการทดลองในห้องกระจก ทั้งนี้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมบางประการ โดยการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ปลูกพืชทั้ง ๒ ชนิดภายใต้สภาวะแวดล้อมเดียวกัน ชนิดของดินที่มีความเหมาะสมแตกต่างกัน และวิธีที่สามคือ เก็บตัวอย่างดินที่อยู่ในแต่ละชั้นความเหมาะสมไปทำการตรวจสอบคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีว่า เมื่อเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่สุด ก็ควรจะเป็นพื้นที่ที่มีคุณสมบัติดินเหมาะสมที่สุด หรือมีคุณสมบัตินี้ของดินมากที่สุด อันนี้ก็คือแนวพระราชดำริที่คิดขึ้นในโครงการ เมื่อทำการทดลองโดยการปลูกพืชชนิดต่างๆ แล้ว ก็จะมีการนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองในห้องเรือนกระจกและจากการเก็บในภาคสนาม และสมบัติดินมาปรับตัวแปรใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริงมากที่สุด จุดนี้ค่อนข้างจะสำคัญมาก เพราะว่าถ้าโครงการนี้ประสบความสำเร็จแล้ว จะสามารถขยายผลออกไปในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศและลักษณะการใช้ที่ดินใกล้เคียงกัน ถึงแม้ว่าจะทรงศึกษาพื้นที่เพียงขนาดเล็กๆ แต่จังหวัดลพบุรีทั้งจังหวัดหรือภาคตะวันออก ภาคกลางบางส่วน สามารถนำการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ได้

ปราณี

ในขั้นตอนต่าง ๆ ที่อาจารย์อภิสิทธิ์กล่าวไปเมื่อสักครู่นี้ พระองค์ได้ทรงมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

ดร. อภิสิทธิ์

ตั้งแต่ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ ทรงคิดว่าจะต้องทรงวางแผนอย่างไรเพื่อจะแก้ไขปรับปรุงตัวแปรต่างๆ ให้ถูกต้อง และขณะที่มีการเก็บข้อมูลในภาคสนามก็ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพื้นที่และทรงแนะนำเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการและนำไปทดลองในห้องเรือนกระจก และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ก็ยังทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการปรับแก้ไขตัวแปรต่างๆ เพื่อให้ได้

รับความถูกต้องมากยิ่งขึ้น มีหลายครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรดินและทรงลงไปในหลุมดิน ไปเก็บตัวอย่าง ไปบีบตัวอย่าง ซึ่งอันนี้เป็นการศึกษาในภาคสนามที่สำคัญมาก และแม้แต่บางครั้งที่ทรงพบเห็นเพียงแค่เล็กน้อย อย่างเช่นปริมาณก้อนกรวดบนผิวดินที่มีมากกว่าปกติ ก็ทรงรับสั่งถามว่าทำไมมีมากและจะมีผลกระทบอย่างไรกับการปลูกพืชในพื้นที่ ซึ่งจุดนี้ทำให้ทรงพบอย่างหนึ่งว่า ถั่วเหลืองที่ปลูกในพื้นที่โดยชาวบ้านกับวิธีการที่จะทรงแนะนำกลับไปนั้น จะเป็นประโยชน์อย่างมากกับชาวบ้าน เพราะว่าพื้นที่พวกนั้น บางครั้งชาวบ้านปลูกไปโดยไม่ได้อุ้ดูแลรักษาหรือไม่ได้จัดระบบที่ดีเท่าที่ควร ก็ทรงรับสั่งที่จะแก้ไข เช่น การยกเป็นสันร่องขึ้นมา เพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงที่มีฝนตกหนัก เพราะว่าพื้นที่นี้ถึงแม้ปริมาณฝนจะไม่มาก แต่การตกแต่ละครั้งบางทีตกมากและทำให้น้ำท่วมเสียหายได้

บรรยาย (ปราชญ์)

นับจากที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริจัดทำโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ จนถึงปี ๒๕๓๕ รวมเวลา ๔ ปี ได้มีผลสรุปของการศึกษาอย่างไรวินั้น พึง ร้องศาสตราจารย์ ดร. อภิสิทธิ์ เอี่ยมหล่อ เล่าให้ฟังค่ะ

ดร. อภิสิทธิ์

คือ จากการศึกษาครั้งก่อนนั้นได้มีโครงการต่อเนื่อง คือโครงการที่จะปรับปรุงระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงๆ ในช่วงปี ๒๕๓๒-๒๕๓๕ เป็นการศึกษาแต่ไม่ทราบว่าเมื่อศึกษาไปแล้วผลการศึกษานั้นจะใช้ได้จริงๆ หรือเปล่า เพราะว่ามันคืองานของคอมพิวเตอร์ แต่งานจากคอมพิวเตอร์ไปเปรียบเทียบกับภาคสนามยังขาดอยู่ ก็ทรงดำเนินการต่อ ทรงศึกษาวิจัยต่อ และหลังจากศึกษาวิจัยต่อก็ทรงพบจากรายงานครั้งสุดท้ายว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับข้าว พบว่า พื้นที่ที่ปลูกข้าวนี้ จากการจัดโดยคอมพิวเตอร์และจากการจัดโดยใช้คนบังคับคอมพิวเตอร์เข้าไป และไปเปรียบเทียบกับ

ข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม คือ ผลผลิตของข้าวที่ปลูกในสนาม และผลผลิตข้าวที่ปลูกในเรือนกระจก และตัวอย่างดิน ปรากฏว่า มีการปรับแก้ไขเล็กน้อยก็สามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ ส่วนขึ้น ความเหมาะสมสำหรับข้าวโพดและถั่วเหลืองมีความจำเป็นต้อง ปรับปรุงแก้ไขมากพอสมควร พบว่าพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม สำหรับการปลูกข้าวโพดหรือถั่วเหลืองกลับให้ผลผลิตสูง ตัวอย่างที่ดีที่กล่าวถึงเมื่อสักครู่นี้ก็คือ การมีก้อนกรวดอยู่ข้างบน ปรากฏว่าในระยะแรกไม่ได้เอามาคิดว่าเป็นปัจจัยสำคัญ พอ ศึกษาครั้งนี้ก็พบว่าดินใดก็ตามที่มีก้อนกรวดมากบนผิวดิน ตัว นั้นกลับทำให้มีผลทางลบต่อการปลูกถั่วเหลืองเป็นอย่างมาก ก็ได้นำความรู้อันนี้มาปรับปรุงแก้ไขระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นระบบคอมพิวเตอร์ เมื่อปรับปรุงแก้ไขก็จะได้ความถูกต้องมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากคอมพิวเตอร์กับข้อมูล ปลูกพืชในสนามและปลูกพืชในเรือนกระจก ก็จะได้ข้อมูลที่ สอดคล้องกัน เมื่อเสร็จจุดนี้แล้ว ถึงแม้จะเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก ก็ตาม พระองค์ก็ทรงรับสั่งว่า พื้นที่ตรงนั้นมันเล็กเกินไป น่าจะ ขยายขึ้น ก็เลยขยายพื้นที่ออกไปเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างจะกว้าง ขวางมาก ประมาณ ๒๗×๒๗ ตารางกิโลเมตร ในจังหวัดลพบุรี ที่เดิม ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกันและมีการใช้ที่ดิน แบบเดียวกัน ก็ขยายผลการศึกษานี้ไปสู่การปฏิบัติต่อไปนะครับ

ปราชญ์

อาจารย์คิดว่า ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการ เกษตรนี้เป็นระบบการทดสอบที่เคยมีใครทำมาก่อนไหมคะ

ดร. อภิสิทธิ์

จริง ๆ แล้ว ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มีการศึกษาและมีการ ใช้ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับประเทศไทยได้เริ่มมีการดำเนินการ แต่พระองค์ทรงเป็น ผู้นำทางด้านนี้ หลังจากทรงศึกษาพบว่าน่าจะนำมาใช้ ประโยชน์ได้ ขณะนี้ปรากฏว่าเกือบทุกหน่วยงานจะพูดถึง ระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือที่นักวิชาการรู้จักกันทั่วไปคือ G.I.S. หรือ

Geographic Information System นำมาใช้ไม่เฉพาะด้านการเกษตรแต่เกือบจะทุกๆ สาขาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ แต่ที่ทรงสนพระทัยไม่จบอยู่แค่นั้น จะทรงเอาเทคโนโลยีที่พัฒนาแล้วนำไปใช้ ไปสู่ชาวไร่ชาวนาให้ได้ ก็คือขยายพื้นที่ศึกษาและพยายามเปรียบเทียบความถูกต้อง ซึ่งจุดนี้เป็นหัวใจของการศึกษาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ บางครั้งจะเห็นว่า เราได้ภาพที่สวยงามออกมา มีสีสันทัน มีคำอธิบาย แต่คำถามก็คือว่า แล้วมันถูกต้องแค่ไหน ใช้ประโยชน์ได้แค่ไหน ซึ่งโครงการของพระองค์นี้จะตอบจุดนี้ได้ เป็นคำตอบที่สามารถลงสู่พื้นที่ได้ และขยายผลออกไปสู่ชาวไร่ชาวนาได้ และจะเป็นรูปแบบให้กับหน่วยงานต่างๆ ผมคิดว่าจำเป็นมากที่จะต้องนำไปประยุกต์ต่อไป เพื่อที่ประเทศไทยจะได้นำเทคโนโลยีนี้มาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการเกษตร และสามารถพยากรณ์ทรัพยากรการเกษตรได้ล่วงหน้า ในสภาวะที่ประเทศไทยต้องมีการแข่งขันกับนานาชาติ ผมคิดว่าถ้าเรายังไม่ได้คำตอบถึงผลผลิตของพืชแต่ละชนิดหลังจากที่เก็บเกี่ยวไปแล้วและจะไปขายกับต่างประเทศ มันจะไม่ทันการ เพราะฉะนั้น เทคโนโลยีนี้ต้องนำมาใช้ให้คำตอบแก่ผู้ที่จะไปติดต่อค้าขายต่างประเทศได้ว่าปีนี้ประเทศไทยจะปลูกข้าวเท่าไร ข้าวที่ปลูกในพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มมีเท่าไร แล้วผู้ที่ทำหน้าที่ค้าขายสามารถจะเอาข้อมูลนี้ไปใช้ประโยชน์ได้ เทคโนโลยีที่พระองค์ทรงทำอยู่นี้จะนำไปสู่จุดนั้นได้อย่างไม่มีปัญหา

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

ขณะนี้การดำเนินงาน โครงการทดสอบการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรในอำเภอพัฒนานิคม และอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้เสร็จสิ้นลง และรายงานฉบับสุดท้ายได้ส่งให้กับคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติทำการศึกษาทบทวนว่า จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงจุดใดบ้างหรือไม่ แต่ที่แน่ๆ

อนาคตข้างหน้าเราจะมีแผนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีแบบอย่างการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ของประเทศต่อไปค่ะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากพระมหากรุณาธิคุณ และพระปรีชาสามารถของพระองค์ รองศาสตราจารย์ ดร. อภิลิทธิ์ เอี่ยมหน่อ นักวิจัยของโครงการที่มีโอกาสตามเสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องที่ต่างๆ ในการทดสอบการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรได้กล่าวยืนยันว่า

ดร. อภิลิทธิ์

ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะฟังดูแล้วทำให้รู้สึกที่น่ากลัว โดยเฉพาะบางท่านที่ไม่คุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Software จะมีความรู้สึกว่ามันคงจะยุ่งยากมากเหลือเกิน แต่พระองค์ทำให้รู้สึกว่ามันง่าย พูดอะไรให้มีความเข้าใจว่าคอมพิวเตอร์ หรือ Software เป็นเพียงเครื่องมือชนิดหนึ่ง การที่จะทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรเกษตรสำเร็จนั้น มันไม่ได้อยู่ที่ตัวคอมพิวเตอร์หรือตัวเทคโนโลยี แต่เป็นตัวบุคคลที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ ที่จะเป็นตัวจัดการ เพราะฉะนั้น ตั้งแต่ทรงศึกษาที่สถาบัน AIT ทางด้านคอมพิวเตอร์ หรือว่าการใช้ Software พระองค์ทรงติดตามอยู่ตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี พยายามปรับปรุงเครื่องมือ ปรับปรุงโปรแกรม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และทรงนำมาใช้อย่างจริงจัง เพราะฉะนั้น ทรงรอบรู้มากพอสมควรที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้เทคโนโลยีชนิดนี้ว่าเป็นไปได้แค่ไหน และจะให้คำตอบได้มากน้อยเพียงใด ถูกต้องหรือไม่ อันนี้คิดว่าพระองค์จะมีพระปรีชาสามารถมากทางด้านนี้ครับ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

พระราชดำริในการริเริ่มโครงการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีอยู่หลายเรื่องหลายด้าน ซึ่งพระราชดำริใน โครงการทดสอบ

การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการเกษตรในอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรี ทำให้ทรงพบว่าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลดาวเทียมจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ทำให้ทราบพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละชนิด จึงควรจะนำเทคโนโลยีนี้มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาการเกษตรต่อไป นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นที่พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริในโครงการนี้ให้แก่พวกเราค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

เวลาของรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ครั้งนี้ หหมดลงแล้ว ติดตามรับฟังโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเรื่องอื่นๆต่อไปคราวหน้า วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ เมษายน ศกนี้ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำหรับรายการครั้งนี้ ดิฉันปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้จัดทำและดำเนินรายการ นิรุฑ ฤทธิคุณ ฝ่ายเทคนิคของรายการ ลาไปก่อนนะคะ สวัสดีค่ะ

เพลงคั่น

อันความกรุณาปราณี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร

พระราชดำริเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
และพัฒนาสุขภาพอนามัย
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เวลา ๒๐.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.กล้า สมตระกูล รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
นายแพทย์วิชัย เทียนถาวร รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลืนเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่ง ออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของสำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ วันนี้นำไปรับ ทราบ “พระราชดำริเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและพัฒนา สุขภาพอนามัย ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี”

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยพระปรีชาสามารถในทุกด้าน ทรงเห็นความสำคัญ ของคนตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ทรง ตระหนักว่า สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้คนมีคุณภาพ ไม่เป็น ภาระของสังคม ทำประโยชน์ให้กับชุมชนและประเทศชาติต่อไป ก็คือ การศึกษาและสุขภาพอนามัย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง มีสายพระเนตรที่ยาวไกล จากการเสด็จพระราชดำเนินไปทั่ว ทุกภาคของประเทศ ทรงพบว่าเด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดารส่วน มากมักจะมีปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บเนื่องจากขาดสารอาหารและ มีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ที่จะทรงช่วยเหลือ โครงการพระราชดำริจึงเกิดขึ้นเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ทั้งทางด้าน โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา อาชีพ ความเป็นอยู่ และ สภาพแวดล้อม โดยดำเนินการครอบคลุมในลักษณะโครงการ ใหญ่ๆ ๘ โครงการด้วยกัน คือ

๑. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
๒. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
๓. โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
๔. โครงการฝึกอาชีพ
๕. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๖. โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน
๗. โครงการส่งเสริมสหกรณ์
๘. โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก
ในถิ่นทุรกันดาร

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

หน่วยงานต่าง ๆ ได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินงานโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย พัฒนาขึ้นทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา อาชีพ และสิ่งแวดล้อม และเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๑ ได้พระราชทานพระราชวโรกาสให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาท ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า **“...โครงการต่าง ๆ ที่เริ่มไว้ ตอนนี้อย่าใช้ว่าเฉพาะแต่นักเรียนอย่างเดียว ขณะนี้ ก็พยายามจะให้มีส่วนร่วมต่อบุคคลในครอบครัวของนักเรียน คนในชุมชน เช่น เรื่องของการฝึกหรือพัฒนาอาชีพชุมชน...”**

ดร. กล้า สมตระกูล รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้เล่าให้ฟังถึงกระแสพระราชดำรัส

ดร. กล้า

พระองค์ทรงชื่นชมเกี่ยวกับความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานที่ระดมพลังกันไปช่วยประชาชนที่ด้อยโอกาสและอยู่ในท้องถิ่นกันดารในโครงการของพระองค์ท่าน แล้วก็ทรงรับสั่งว่าอยากจะขยายพื้นที่ออกไปให้มากขึ้น เนื่องจากว่ายังมี

ประชาชนที่ยังอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากมาก เพราะฉะนั้น ก็
อยากจะให้แต่ละหน่วยงานให้ความสนใจและพยายามขยาย
พื้นที่เท่าที่จะทำได้ให้มากที่สุด แนวพระราชดำริที่มองว่าอยาก
จะมุ่งเน้น โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่ห่าง
ไกล พระองค์ท่านก็ทรงทราบว่า มีเด็กบางคนบ้านอยู่ห่างจาก
โรงเรียนถึง ๘ กิโลเมตร ๑๐ กิโลเมตร และก็เด็กอายุประมาณ
๘ ขวบ ๑๐ ขวบ ที่ต้องเดินทางระยะนั้นไปกลับ ก็เกือบ ๒๐
บางคนก็เกือบถึง ๓๐ กิโลเมตร เป็นสภาวะที่ยากลำบากมาก ๆ
เพราะฉะนั้นก็อยากจะสนับสนุนให้โรงเรียนที่มีเด็กอยู่ในลักษณะ
นั้น จะต้องจัดเตรียมที่พักสำหรับเด็ก ให้เด็กสามารถพักผ่อนที่
โรงเรียนและกลับบ้านวันเสาร์วันอาทิตย์ก็ยังดี ในขณะที่อยู่ใน
โรงเรียนก็อยากให้โรงเรียนมีกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งภาคกลางวัน
และภาคกลางคืนให้กับเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องของการปลูกผัก
เลี้ยงสัตว์ ทำสวนครัว เพื่อเป็นการฝึกอาชีพที่เข้มข้นไปในตัว
และในขณะเดียวกันก็อบรมนิสัยของเด็ก นอกจากนั้น ก็อยาก
จะเน้นในเรื่องของการบริการและสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน
ในโรงเรียนที่ห่างไกลด้วย และทรงรับสั่งว่า จานรับสัญญาณ
ดาวเทียมก็มีประโยชน์ แต่บางแห่งก็มีปัญหาในเรื่องของการ
ที่มันรับภาพไม่ชัด หมายถึงว่าองค์ของจานเคลื่อน คือการ
บกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ของเครื่องรับ ก็อยากให้มีการปรับให้
ใช้ได้ตลอดเวลา

ในเรื่องของการจัดหนังสือให้อ่าน โดยเฉพาะในห้องสมุด
ก็อยากจะให้มีหนังสือที่หลากหลาย และเหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมาย
ที่มีอายุ หรือมีระดับการศึกษา หรือมีความสนใจที่ต่างกัน
อย่างเช่นถ้าเป็นเด็กเล็ก หนังสือหรือสื่อการเรียนที่ควรจะให้
ก็ควรจะต้องอยู่ในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับเด็กจริงๆ สำหรับวัยรุ่น
หรือผู้สูงอายุ หรือพ่อแม่ที่ต้องทำมาหากินประกอบอาชีพ ก็
อยากให้หนังสือที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายจริงๆ เข้าไปให้มาก
ที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในเรื่องของโครงการพัฒนาอาชีพ พระองค์ท่านก็ทรงเห็นว่า ในยุคนี้เป็นยุคที่ประเทศไทยของเรามีปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางรายได้มาก ก็อยากจะให้ทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะ กศน. ให้นั้นเรื่องของการฝึกอาชีพที่เป็นอาชีพอิสระ ไม่ใช่อาชีพที่ฝึกแล้วต้องมารับจ้างในโรงงานหรือในเมือง อันนั้นเหมือนกับว่ามันไม่เหมาะกับยุคสมัย และในขณะเดียวกันก็มองว่า มันไม่สามารถไปทำมาหากินในหมู่บ้านได้ เป็นการทำลายความมั่นคงของชุมชนที่ต้องการคนที่หลากหลายความรู้ความสามารถไปพัฒนา ไม่ใช่คนเก่งออกมาอยู่ในตลาดในเมืองเสียหมด อะไรอย่างนี้เป็นต้น

บรรยาย (พัชรินทร์)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในถิ่นทุรกันดารที่มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่ด้วย ดังที่ ดร. กล้า สมตระกุล รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้เล่าให้ฟัง

ดร. กล้า

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งโดยภารกิจนั้นก็จะรับผิดชอบในเรื่องของการส่งเสริมให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้มี... หนึ่ง คือการอ่านออกเขียนได้ หรือมีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น อันที่สองก็คือ ในเรื่องของการที่จะพัฒนาอาชีพ เรื่องของเศรษฐกิจของชาวบ้านให้ดีขึ้น อันที่สามก็คือ เรื่องของการที่จะต้องกระจายข่าวสารข้อมูล วิทยาการใหม่ๆ ไปให้ประชาชน โดยเฉพาะที่เขาล้าหลัง ในภารกิจที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ร่วมแก้ปัญหาของประชาชน ก็มีหลายพื้นที่และหลายโครงการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการสอนการเขียน การพูดภาษาไทย ให้กับชาวไทยภูเขา หรือคนไทยทางภาคใต้ หรือว่าตามแนวชายแดน ที่พูดภาษาเป็นสองภาษา เป็นต้น

เมื่อเสด็จฯ ไปพื้นที่ไหน เห็นว่ามีกลุ่มบุคคลเหล่านั้น ก็จะต้องมีพระราชดำริให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ อย่างเช่น จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล เป็นต้น นอกจากเรื่องของการพูด อ่าน เขียน ภาษาไทยแล้ว ก็ยังมีเรื่องของโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่บ้าน อย่างเช่นเรื่องของการทำไม้กวาด เรื่องของการจักสาน การเกษตรรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ ก็เป็นงานที่ทุกคน เข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากที่พระองค์จะพระราชทานแนวทางแก้ปัญหาแล้ว พระองค์ก็ยังพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ให้มาจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะของชาวไทยภูเขาบนยอดดอยต่างๆ ก็จำนวนหลายสิบแห่งด้วยกัน ถ้าแห่งไหนทางกรมฯ ไม่มีบุคลากรที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ พระองค์ก็พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาจ้างครูอาสาให้ไปประจำอยู่ในพื้นที่ เรื่องของการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน หรือว่าเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์ผักต่างๆ ก็เป็นเรื่องที่พระองค์ได้ให้ความสำคัญมาก จึงถือว่าสามารถแก้ปัญหาของประชาชนที่มีความยากลำบากในพื้นที่ห่างไกลได้เป็นจำนวนมากทีเดียว

พัชรินทร์

ในส่วนของการดำเนินงานที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เข้าไปสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั่วประเทศหรืออย่างไร แล้วก็มีพื้นที่อะไรบ้าง และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรบ้าง

ดร. กล้า

ถ้าเจาะลึกไปถึงพื้นที่ พระองค์ได้ทรงมอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีส่วนรับผิดชอบด้วย ก็คงมีพื้นที่จำนวนมาก แต่ขอยกตัวอย่างพื้นที่ที่สำคัญและก็มีกิจกรรมภารกิจมาก อย่างเช่นที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ทั้งสองอำเภอนี้ พระองค์ท่านได้ทรงมอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา

ทั้งหมดถึง ๒๖ ศูนย์ด้วยกัน ในอำเภอบ่อเกลือ ๑๘ ศูนย์ ใน
อำเภอเฉลิมพระเกียรติอีก ๘ ศูนย์ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เราทำก็
คือ เรื่องเกี่ยวกับโครงการอาหารเสริม เรื่องของโครงการอาหาร
กลางวันให้กับเด็กและประชาชนที่ยากจนและขาดแคลน เรื่อง
ของการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ อย่างนี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง รวมทั้งร่วมกับ
หน่วยงานอื่นจัดนำผลผลิตของประชาชนออกมาจำหน่ายใน
กรุงเทพฯ และในตัวเมือง นอกจากที่จังหวัดน่านแล้ว ก็ยังมีที่
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ท่านพระราชทานพระ
ราชทรัพย์มาสร้างศูนย์การเรียนรู้ขึ้น ๘ แห่งด้วยกัน ตั้งแต่ปี
๒๕๓๙ ทั้ง ๘ แห่งนี้ก็มีโครงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการสอน
ภาษาไทย การส่งเสริมเรื่องของอาหารสุขภาพอนามัย คล้ายๆ
กับที่อื่น ที่จังหวัดกาญจนบุรี ก็ที่อำเภอไทรโยค จัดตั้งเป็นศูนย์
การเรียนรู้ร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓๖ เช่นเดียวกัน
และสอนภาษาไทยให้กับชาวพม่าหรือชาวมอญที่อาศัยอยู่ตาม
ตะเข็บชายแดน รวมทั้งเรื่องของการส่งเสริมอาชีพ อาหาร
กลางวันเช่นเดียวกัน และที่จังหวัดนราธิวาส ก็มีทั้งการจัดส่ง
เสริมทางด้านของการศึกษา มีโครงการจัดตั้งงานรับสัญญาณ
ดาวเทียมให้กับโรงเรียนต่างๆ เหล่านั้นด้วย

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นอีกหน่วยงาน
หนึ่งซึ่งรับผิดชอบดำเนินการโครงการพระราชดำริในด้านของ
สุขภาพอนามัยและโภชนาการ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้**ควบคุมและ
ป้องกันโรคขาดสารไอโอดีน** ตลอดจนส่งเสริมโภชนาการและ
สุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร อีกด้วย ดังพระราช
ดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ตอนนี้มีโครงการไอโอดีน **รู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จ** นักเรียนในโครงการมีภาวะขาดน้อยลง แล้วก็
อย่างที่ทำโครงการแม่และเด็กนี้ เพื่อป้องกันโรคต่างๆ เพื่อ

ให้เด็กแข็งแรงมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา หรือว่าโรคอื่นๆ ที่พบมาก คือเรื่องของเลือดจาง ก็ต้องอาศัยผ่านนักเรียน และเข้าถึงครอบครัว ...” นายแพทย์วิชัย เทียนถาวร รองอธิบดีกรมอนามัย ได้เล่าให้ฟังว่า

นายแพทย์วิชัย

โครงการพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เกี่ยวข้องกับกรมอนามัย ก็สืบเนื่องมาจากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนถิ่นทุรกันดาร หมายถึงโรงเรียน ตชด. เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในโครงการดังกล่าวนั้นก็พบว่าเป็นเรื่องของโครงการแก้ไขปัญหาโรคขาดสารอาหารพวกโปรตีนและพลังงาน ซึ่งพระองค์ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ก็ยังพบว่าเด็กในวัยเรียนในถิ่นทุรกันดารยังขาดสารอาหารและยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย จะเห็นได้ว่า ในแผน ๗ นั้น เราได้กำหนดไว้ว่า เด็กขาดสารอาหารควรจะน้อยกว่า ๗ เปอร์เซ็นต์ ก็ยังพบอยู่สูงในพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลสูงถึง ๑๖.๘ เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้น พระองค์ท่านก็ทรงเห็นว่า เรื่องของการเจริญเติบโต เรื่องของการพัฒนาการนั้น คงจะไม่ใช่ว่าเฉพาะอยู่ในกลุ่มเด็กวัยเรียนเท่านั้น พระองค์ท่านทรงเล็งเห็นว่า การที่จะแก้ไขปัญหาเด็กขาดสารอาหารในเด็กวัยเรียนนั้น คงจะต้องมองมาจนกระทั่งเด็ก ๐-๕ ปีขึ้นไป เพราะว่าเด็กในวัยเรียนส่วนใหญ่จะเข้าโรงเรียนประมาณ ๖ ปี ถึง ๑๔ ปี พระองค์ท่านยังมองลึกลงไปว่า จริงๆ แล้วจะเห็นได้ว่าเด็กที่คลอดออกมามีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์นั้น ก็ต้องไปดูที่แม่ ถ้าหากว่าแม่มีสุขภาพอนามัยดี มีภาวะโภชนาการดี มีการฝากครรภ์ดี แล้วก็คลอดได้อย่างปกติปลอดภัยแล้ว เด็กสมบูรณ์ น้ำหนักแรกคลอดได้น้ำหนักไม่ต่ำกว่า ๒.๕๐ หรือ ๒.๕๐ ขึ้นไปถึง ๓.๐๐ กิโลกรัมขึ้นไป ก็จะพบว่า ถ้าหากเด็ก ๐-๕ ปี มีต้นทุนของภาวะโภชนาการดีแล้ว เชื่อเหลือเกินว่าเด็กที่อยู่ในวัยเรียน ที่ยังเป็นปัญหาอยู่ในอนาคต ก็จะแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

พระองค์ท่านจึงได้มีโครงการในพระราชดำริเพิ่มเติม ซึ่งเป็นโครงการใหม่ล่าสุดก็คือ **โครงการส่งเสริมโภชนาการและพัฒนาสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ตามพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่าง ๓ หน่วยงาน ก็คือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ฯ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทาง ดชด. เอง กับสำนักงานโครงการฯ ร่วมกับกรมอนามัย ได้แบ่งพื้นที่ในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ระดับพื้นที่ที่หนึ่ง ก็คือพื้นที่ปกติ หมายความว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถดูแลเองได้ พื้นที่ที่สอง ก็หมายถึงพื้นที่ที่ ดชด. ร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานอนามัย ร่วมกันดูแลการประสานงานกัน แต่ในพื้นที่ที่สาม เป็นพื้นที่ห่างไกลคมนาคม เข้าออกไม่สะดวก และเป็นพื้นที่ที่ยากจน จำเป็นต้องใช้รถโฟร์วีลหรือรถขับเคลื่อนสี่ล้อหรือไม่ก็ต้องใช้เครื่องบิน ตรงจุดนี้เราพบว่าเป็นพื้นที่ที่เป็นสาเหตุโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เคยไปดูในจังหวัดเชียงราย พื้นที่ที่เป็นภูเขา ห่างไกลคมนาคม แม้กระทั่งชายแดนภาคใต้ อุบัติการณ์การตายสูง เพราะประชาชนเข้าออกไม่สะดวก และกวีวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ภูเขา ไม่ว่าจะเป็นพวกกระเหรี่ยงอะไรก็ตามแต่ เขาจะไม่ไปฝากครรภ์กับแพทย์ แต่จะทำคลอดกันเอง แล้วส่วนใหญ่ก็จะออกมาไม่ทัน เพราะฉะนั้น จะพบว่าพื้นที่ชายแดนดังกล่าวนี้ อุบัติการณ์การตายค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นแม่หรือเป็นลูกก็ตาม ตรงส่วนนี้ซึ่งเป็นส่วนขาด

กรมอนามัยได้ร่วมกับ ดชด. และสำนักงานโครงการฯ จัดหลักสูตรในการฝึกอบรม ดชด. ในการที่จะรู้การเสี่ยงในหญิงที่ตั้งครรภ์ รู้ว่ามีในคนกลุ่มใดบ้าง เช่น เป็นเพราะโรคโลหิตจาง หรือว่ามีความดันโลหิตสูง หรือว่ามีกรวยไต มีครรภ์เป็นพิษ เขาจะได้ทราบ และนอกจากนี้ยังสามารถที่จะทำคลอดได้ในกรณีฉุกเฉิน อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ในเรื่องของกรณีที่หญิงที่ตั้งครรภ์มีกลุ่มเสี่ยง ก็จะต้องมีระบบการส่งต่อ กันนับว่าเรื่อง

อนามัยแม่และเด็กก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

ยังมีอีกพระราชดำรินี้ซึ่งพระองค์ท่านทรงเล็งเห็น และมีความสำคัญ ก็คือพื้นที่จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ในจังหวัดสกลนคร อำเภอกุสุมาลย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยากจน และก็เป็นพื้นที่ที่ทางพระองค์ท่านได้ไปดำเนินการเมื่อครั้งพระองค์ท่านเสด็จ แปรพระราชฐานกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระองค์ท่านทรงมีโครงการโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่ามีเด็กนักเรียนขาดสารอาหารอย่างต่อเนื่องประมาณ ๒๓ เปอร์เซ็นต์ มีเด็กเป็นโรคขาดสารไอโอดีน ๒๓ เปอร์เซ็นต์กว่าๆ อันนี้ก็จะ เป็นจุดหนึ่งที่จะทำการดูแลเด็ก ๐-๓ ปี ในชุมชน ซึ่งเราเรียกว่า **ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้สูงอายุ** ซึ่งชื่อศูนย์นี้เป็นชื่อที่ชาวบ้านตั้งกันเอง และดำเนินการโดยชุมชนเอง

“เด็กวัยเตาะแตะ” นี้ ก็หมายถึงเด็กวัย ๐-๓ ปี เมื่อเดือนที่แล้วผมได้ไปเยี่ยมพบว่า เด็กขาดสารอาหารได้ลดน้อยลง ไปกว่าเดิมครึ่งหนึ่ง และสิ่งที่น่าพึงพอใจก็คือ เนื่องจากในพื้นที่กุสุมาลย์ ตำบลโพธิสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโพนทอง จะเป็นไทยโซ่ง เด็กที่พูดไทยไม่ได้ก็มาพูดไทยได้ แต่ก่อนไม่เคยไหว พ่อไหวแม่ เมื่อเข้ามาที่ศูนย์ นี้ก็สามารถที่จะไหวพ่อไหวแม่ได้ แล้วก็ไม่เคยร้องเพลงชาติเป็น ก็ได้ร้องเพลงชาติไทยเป็น นอกจากนี้ เรายังพบว่า การพัฒนาการของเขา ก็สามารถกระตุ้น จากที่นั่งไม่ได้ ยืนไม่ได้ ก็สามารถที่จะเดินเหินหรือนั่งตั้งไข่ได้ เขาก็จะมีเด็กข้างเคียงเป็นตัวกระตุ้น พร้อมทั้งผู้ปกครอง ผมคิดว่านับว่าเป็นความโชคดีของประเทศชาติของเราหรือประเทศไทยของเรา ที่มีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมและก็มีความยากจน

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับเป็นโชคดีของประชาชนชาวไทย ที่สมเด็จพระเทพ-
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเอื้ออาทร เอาพระทัยใส่
และทรงช่วยแก้ไขปัญหาทุกข์ยากเดือดร้อน โดยมีพระราชดำริ
ในโครงการต่างๆ ตลอดจนเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนถึง
พื้นที่โครงการ ได้พระราชทานคำแนะนำและชมเชยผู้ปฏิบัติ
งาน อันเป็นเสมือนน้ำทิพย์ชโลมใจให้ทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ได้รับ
พระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้

เพลงสั้น

อันความกรุณาปราณี... จะมีใครบังคับก็หาไม่...

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ในวันนี้ นำไปรับรู้
พระราชดำริเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาสุขภาพ
อนามัย ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-
กุมารี จนสมควรแก่เวลาที่ต้องลาไปแล้ว พัชรินทร์ เชยกสิน-
เทศ จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

*****

วิถีใหม่...ประทับใจแห่งชีวิต

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพุธที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร. สุธเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาข้าราชการตามรอยพระยุคลบาท

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง กลับมาพบกับท่านผู้ฟังอีกครั้งหนึ่ง ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งรายการนี้จัดเสนอในนามคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักพระราชพิธีการ สำหรับครั้งนี้ขอนำเสนอเรื่อง **‘วิถีใหม่...ประทับใจแห่งชีวิต’** ค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ **ไกลบ้าน**

บรรยาย (ปราณี)

ด้วยเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ประเทศไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นหลักชัย เป็นศูนย์รวมพลังกายพลังใจของประชาชนชาวไทยทุกคน พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ทรงงานหนัก ทรงอดทน ไม่ฉาบฉวย ประหยัด พากเพียร มีธรรมะ และเอื้ออาทรต่อผู้อื่น สำหรับข้าราชการนั้น คือผู้ที่ปฏิบัติภารกิจในงานของพระเจ้าแผ่นดิน หรือผู้ทำหน้าที่ในงานของพระราชา จึงควรถือว่าการปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาท ครองตนอยู่ในพระบรมราโชวาท จะเป็นการปฏิบัติบูชาที่มีค่ายิ่ง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนถือเป็นนิมิตหมายที่ดีในการจัด **โครงการพัฒนาข้าราชการตามรอยพระยุคลบาทเพื่อพัฒนาข้าราชการ** ให้สำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างทั่วถึงทุกระดับทั่วประเทศ ภายในปี ๒๕๔๒ อันเป็นการสมโภชในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ ๖ รอบ โครงการดังกล่าวจึงจัดขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระองค์ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ เลขาธิการ กปร. ในฐานะที่ปรึกษาและวิทยากร

ของโครงการ ได้ชี้แจงถึงเหตุผลในการจัดโครงการพัฒนา
ข้าราชการตามรอยพระยุคลบาทค่ะ

ดร. สุธเมธ

การพัฒนาบ้านเมืองของเรานั้น ได้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมของเรา การเปลี่ยนแปลงนั้น ข้าราชการมักจะเน้นด้านประสิทธิภาพของการบริหาร แต่ด้านจิตสำนึกจะขาดหายไปหรือหย่อนยานไป ยังไม่สมบูรณ์นัก เพราะฉะนั้น ถ้าทางสำนักงาน กพ. ได้เลี้ยวกลับมาดูว่าน่าจะพัฒนาในส่วนนี้พร้อมไปด้วย สิ่งที่เราจะทำต่อไปก็คือ ทุกคนต้องยึดถือแนวพระราชกระแส พระราชดำรัส หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ซึ่งดำรงอยู่ตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์มา ๕๓ ปี ได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ดูว่า หลักการต่างๆ นั้นจะสามารถใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยว หรือปลูกจิตสำนึกของข้าราชการให้เกิดขึ้นมาให้ได้ ผมคิดว่าถ้าหากทำได้ตามที่สำนักงาน กพ. ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ จะทำให้ข้าราชการตั้งอยู่ในความชอบ อยู่ในความดี และมีจิตสำนึกในการบริการประชาชนที่ถือเป็นภารกิจใหญ่ของข้าราชการนะครับ นอกจากนั้น สิ่งมีชอบที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมยุคนี้สมัยนี้ ก็ได้บั่นทอนความเจริญความก้าวหน้าของประเทศชาติไปพร้อมๆ กัน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้กำหนดคุณภาพคนเอาไว้ด้วย เพราะนอกจากการพัฒนาเชิงปริมาณแล้ว ได้เน้นหนักไปที่คนที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และตัวคนเองต้องมีศักยภาพที่มีเข้มแข็งเน้นเฉพาะประสิทธิภาพในการบริหาร หรือผลิติดอกมาเป็นวัตถุเท่านั้น หากด้านจิตใจ ด้านจิตสำนึก ก็ให้ความสำคัญยิ่งหย่อนกว่ากัน คำว่า “ข้าราชการ” ชื่อก็บอกแล้วว่า ข้า-ราด-ชะ-กาน หมายความว่า เป็นผู้ปฏิบัติราชการตามที่พระองค์พระราชทานมา หรือเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจในงานของพระเจ้าแผ่นดินหรือทำหน้าที่งานของพระราชาหรือพระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้ สิ่งแรกที่ต้องดู ก็คงต้องยึดหลักการต่างๆ ที่ทรงปฏิบัติตลอดระยะเวลา ๕๓

ปีที่ผ่านมา เป็นต้นว่า หลักการของ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ นั้น ผมเชื่อว่าถ้าจะถามข้าราชการไม่ว่าจะระดับใดเกี่ยวกับหลักการทศพิธราชธรรมแล้ว ยากที่จะตอบได้ครบ ทั้ง ๆ ที่ทศพิธราชธรรมปกติจะหมายความว่า ธรรมะสำหรับพระมหากษัตริย์ที่จะยึดถือ แต่แท้ที่จริงแล้วได้กินความถึงข้าราชการที่ต้องปฏิบัติ การแทนพระองค์ด้วย เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ผมคิดว่าทศพิธราชธรรมเป็นหลักที่ข้าราชการต้องยึดถือเป็นเบื้องต้นเลยนะครับ

บรรยาย (ปราชญ์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงยึดถือหลักการของ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ เป็นแนวทางปฏิบัติในการปกครอง บ้านเมืองปกครองประชาชนมานานถึง ๕๓ ปี และเมื่อ ข้าราชการคือผู้ปฏิบัติราชการตามที่พระองค์พระราชทาน หรือผู้ ปฏิบัติภารกิจในงานของพระเจ้าแผ่นดิน ก็ควรจะนำหลักการ ของทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการมาปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่ ของตัวเองด้วยเช่นกัน จึงจะเรียกว่าเป็นข้าราชการที่ดีและเป็น ผู้ปฏิบัติภารกิจในงานของพระเจ้าแผ่นดินอย่างแท้จริง

ดร. สุเมธ

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ มีอะไรบ้าง จะเห็นได้ ว่า ข้าราชการที่ดีนั้นจะทำได้ครบหรือไม่นั้น ก็ให้สำรวจจาก เบื้องต้นอันนี้ก่อนคือ

ทาน คือ การให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น อยู่ตลอดเวลาว่า สังคมของเราอยู่รอดมาได้เพราะคำว่า ‘ให้’ นี่เอง เพราะฉะนั้น คำว่า ให้ เป็นคำสูง พระองค์ทรงเสียสละ ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อปกป้องแผ่นดินและพัฒนาแผ่นดินมานาน แม้กระทั่งพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และความเหนื่อยยาก พระสติปัญญา ก็ได้พระราชทานมาในการพัฒนา มาจนกระทั่ง อยู่รอดจนทุกวันนี้ แม้กระทั่งยามบ้านเมืองวิกฤติ ก็ได้พระราช ทานแนวทางแก้ไข ซึ่งเราทุกคนก็ได้รับทราบรับรู้กันแล้ว

ศีล หรือ **ศีล** เป็นเรื่องของศาสนา คือ การตั้งใจและ ประพฤติปฏิบัติกาย วาจา ทั้งด้านการปกครอง ด้านประเพณี

ศาสนาให้ครบถ้วน นั่นคือ การถือศีล พระเจ้าแผ่นดินได้แสดงให้เห็นว่า ศีลที่พระองค์ท่านได้ยึดถือและแสดงให้พวกเราดูนั้น เป็นพระราชจรรยาวัตรที่เราเห็นอยู่อย่างสม่ำเสมอ นี่ก็เป็นหลักยึดมั่นของข้าราชการทุกคนที่จะต้องยึดด้วย

ปรีจาค์ ก็คือ **การบริจาค** พระองค์ทรงกระทำอย่างต่อเนื่อง ทรงสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า เมื่อถึงคราว สละได้แม้พระราชทรัพย์ไปจนพระเสโท อันเหนียวยาก ทรงรักษาดมรงข้อนี้อย่างต่อเนื่อง พวกเราก็ต้องทำการบริจาคตลอดเวลาด้วย **“การบริจาค”** มิใช่การนำเงินไปให้คนที่ยากจนกว่าเท่านั้น การบริการประชาชนก็ถือเป็นการบริจาคด้วยเช่นกัน

อาชชว คือ **ความซื่อตรง** เป็นคุณสมบัติข้อแรกๆ ที่สำคัญของข้าราชการ และจะได้เห็นได้ว่า ทรงซื่อตรงในฐานะผู้ปกครอง ดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธมิตร อาณาประชาราษฎร์ต่างๆ ถ้าข้าราชการคนใดขาดความซื่อตรงแล้ว ก็จะเป็นบ่อเกิดแห่งความมิชอบทั้งหลาย ที่นอกจากจะไม่สร้างประโยชน์แก่ผู้ใดแล้ว ยังเป็นการทำลายชาติบ้านเมืองในระยะยาวด้วย

มททว หมายความว่า **เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยอ่อนโยน** **เคารพในเหตุผลที่ควร** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสและอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงเรื่องนี้มาตลอด แม้กระทั่งภาพที่เราเห็น การที่ทรงประทับราบกับพื้น ทรงคุกเข่าคุยกับประชาชนอย่างไม่ทรงถือพระองค์ ซึ่งยากที่เราจะเห็นภาพข้าราชการชั้นผู้ใหญ่นั่งพับเพียบอยู่กลางถนน กลางคันนาคุยกับประชาชน ซึ่งดูเหมือนไม่สำคัญ แต่ที่จริงแล้วเป็นการสะท้อนจิตของผู้ให้หรือของผู้ทำประโยชน์ในฐานะข้าราชการ ไม่ใช่เป็นคน แต่เป็นผู้บริการ เป็นคนรับใช้ประชาชน จะต้องอ่อนโยนจะเห็นได้ถึงพระราชจริยวัตรที่ทรงแสดงถึงเมตตาธรรมที่แสดงออกทางสายพระเนตรก็ตาม หรือจากพระราชอิริยาบถต่างๆ

จะเห็นได้ชัดเจนเลยครับในความอ่อนโยน ความเคารพเหตุ
เคารพผล จะไม่มีสักครั้งเดียวที่พระองค์สั่งการโดยเผด็จการ
เมื่อพระราชทานคำแนะนำมา จะทรงถามคนโน้นคนนี้แล้วรวบรวม
ข้อมูล ก็เป็นคุณสมบัติที่ข้าราชการที่ดีต้องมี

ตบิ คือ **ความเพียรที่แผดเผาศึกษาความเกียจคร้าน** คือ
การที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งพระราชอุตสาหะปฏิบัติพระราช
กรณียกิจให้เป็นไปด้วยดี โดยปราศจากความเกียจคร้านนั้น
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงให้เห็นมาโดยตลอด
มิใช่ที่ฝนจะตก พายุจะร้อง แดดจะเปรี้ยงเพียงใด พระเสโทจะ
ไหลอาบพระพักตร์เป็นภาพที่เราเห็นชินตา เพราะฉะนั้น ความ
เพียรนั้นไม่ว่าจะเป็นความเพียรในการปฏิบัติศาสนกิจก็ตาม
หรือพระราชภารกิจต่างๆ ได้ทรงแสดงให้เห็น ไม่ทรงย่อท้อต่อ
อุปสรรคใดๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ ความลำบากลำบากที่
เกิดขึ้นจากถูกทากกัดต่อย หรืออะไรจะกัดต่อย ไม่ทำให้ทรง
ท้อถอยหรือหยุดการทำงานเลย ภาพนี้เราก็เห็นอยู่ตลอดเวลา

อักโกระ คือ **ความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ** และ
ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่น ผมเรียนเลยว่า น้อยครั้งเหลือเกินที่ผม
จะเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกริ้ว ทรงรักษาพระอารมณ์
อยู่ตลอดเวลา อาจจะทรงกริ้วบ้าง แต่ไม่ถึงกับแสดงอารมณ์
โกรธของคนธรรมดาสามัญ จะเห็นว่าทรงควบคุมพระอารมณ์
พระสติได้เป็นอย่างดี และด้วยพระเมตตาจะไม่ทรงพระพิโรธใน
ลักษณะที่ไม่เป็นเหตุไม่เป็นผล ทรงชมพระสติให้อยู่สงบได้
ตลอดเวลา ฉะนั้นฉันนั้น ข้าราชการต้องมีการควบคุมอารมณ์
และสติได้ ต้องแสดงให้เห็นด้วย ก็ต้องมาคู่กับเมตตาธรรม

อวิหิงสา คือ **ทรงมีพระราชอัธยาศัยประกอบด้วยพระ
มหากรุณา** ไม่ทรงก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ทรงปกครอง
ประชาชนดังบิดาปกครองบุตร จะเห็นได้จาก **พระปฐมบรม
ราชโองการ** ทรงประกาศว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม** ธรรมทั้ง ๑๐ ประการ
ทรงยึดถือมาตลอด และทรงยึดถือประโยชน์ของประชาชน

เป็นที่ตั้ง และพวกเรา ๖๐ ล้านคนก็ดูเหมือนว่าเป็นบุตรของ
พระมหาบิดา

ขันติ คือ การที่ทรงมีพระราชจริยานุวัตรอันอดทนต่อ
สิ่งทั้งปวง รักษาพระราชหฤทัย และพระอาการพระกาย พระ
วาจา อยู่ในสภาพที่ประทับใจพวกเรายู่ตลอดเวลา เวลาจะ
รับสั่งอะไร หรือการแสดงออกทางกาย วาจา นั้น ทรงแสดง
พื้นฐานของการมีเมตตาธรรม มีขันติต่อสิ่งรอบข้างไว้หมด

อวิโรธน์ คือ การที่ทรงตั้งอยู่ในขัตติยราชประเพณี ไม่
ทรงประพฤติดิจจากพระราชจริยานุวัตร นิติศาสตร์ ราชศาสตร์
ไม่ทรงประพฤดิให้คลาดจากความยุติธรรม ทรงอุปถัมภ์ยกย่อง
คนดีที่มีความชอบ ทรงบำราบคนที่มีความผิด โดยปราศจาก
อำนาจอคติ ๔ ประการ และไม่ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราช
หฤทัยยินดียินร้าย คือ หนึ่งเนยต่อเหตุการณ์ จะเห็นว่าเหตุการณ์
ที่แล้่วมา ไม่ว่าจะเป็นพระราชประเพณีต่างๆ มิใช่ว่าบางครั้ง
จะลำบากลำบาก ก็ทรงรักษาพระราชประเพณีไว้อยู่ตลอด
เวลา ไม่ว่าจะเป็นงานพระราชพิธีพิธีมงคล งานศาสนา และ
อย่าลืมว่า พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งองค์ศาสนูปถัมภกของ
ทุกศาสนา ได้ทรงปฏิบัติมาโดยตลอด และทรงยึดมั่นในหลัก
นิติศาสตร์ หลักธรรม จาริตประเพณีอย่างครบถ้วน ระยะเวลา
นี้ จะเห็นได้ว่าทุกคนรอฟังเลย ไม่ว่าจะเป็นวันที่ ๔ ธันวาคม
ซึ่งจะทรงออกมาสั่งสอนลูก ลูกคือพสกนิกรของพระองค์ หลัก
คำสอน หลักความชอบ ความผิดพลาด จะทรงรับสั่งอย่างตรง
ไปตรงมา สั่งสอนเตือนสติพวกเรา ฉะนั้น อวิโรธน์ เป็นเรื่อง
ที่เราต้องยึดถือ

จะเห็นว่า หลัก ๑๐ ประการนี้เป็นสิ่งที่ข้าราชการของ
เราควรจะต้องยึดถือโดยตลอดถ้าอยากจะเป็นข้าราชการที่ดี ผม
อยากชักชวนให้พวกเรา จะเป็นข้าราชการก็ตาม พสกนิกรก็ตาม
น่าจะเพ่งมอง อย่ามองเห็นแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เท่านั้น หากแต่มองแล้วต้องเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท
หลายสิ่งหลายอย่างไม่ได้ทรงรับสั่งให้เราปฏิบัติโดยตรง แต่ว่า

ทรงแสดงให้ดู และสิ่งนั้นเป็นสิ่งดี เมื่อเป็นสิ่งดีแล้วโนนเราจะ
ไม่ปฏิบัติตาม

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้เคียง

บรรยาย (ปราณี)

การที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจัด
โครงการพัฒนาข้าราชการตามรอยพระยุคลบาท จึงนับเป็น
นิมิตหมายที่ดีที่ข้าราชการจะได้พัฒนาตัวเองตามหลักการ
ทศพิธราชธรรม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะเป็นข้าราชการระดับใด มา
จากหน่วยงานใดบ้างนั้น พังจากเลขาธิการ กปร.

ดร.สุเมธ

ทางสำนักงาน กพ. ได้วางเป้าหมายไว้ครอบคลุมเจ้า
หน้าที่ทั้งหมด แต่ในเบื้องต้นนี้ จะนำข้าราชการระดับชั้นผู้ใหญ่
และข้าราชการระดับกลางมาสร้างจิตสำนึกเสียก่อน ซึ่งจะให้
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาฟังเล็กเชอร์คงไม่เหมาะสม คงจะมานั่ง
คิดปรึกษากัน โดยนำพระราชกระแส หลักการพระราชจริย-
วัตรบางประการมานั่งปรึกษากันว่า เราจะดำเนินการตาม จะ
ปฏิบัติตนปฏิบัติจิตในลักษณะนั้นได้อย่างไร ก็เป็นรูปแบบหนึ่ง
อีกรูปแบบหนึ่ง ข้าราชการชั้นต่อไปก็อาจจะเป็นการบรรยาย
ตัวผมเองและอีกหลายท่านทางสำนักงาน กพ. ก็ได้ช่วยเริ่มต้น
บรรยาย เล่าเรื่องสู่กันฟังในฐานะที่ได้ถวายงาน ได้รับรู้รับทราบ
บางเรื่องบางประการมา ก็จะถ่ายทอดสู่เพื่อนข้าราชการให้ได้รับ
รู้ ได้ปฏิบัติ และจะแสดงตัวอย่างว่า เมื่อเราปฏิบัติตามคำสอน
ของพระองค์แล้ว ผลที่ได้รับคืออะไร นั่นคือส่วนหนึ่ง อีกส่วน
หนึ่งที่เสนอแนะไปก็คือ เราต้องผลิตวิทยากรออกมามากๆ
เพราะถ้าให้คนกลุ่มเดียวไปก็อาจจะไม่กว้างขวาง และถ้าถึงจุดๆ
หนึ่ง ก็จะแบกรับภาระนี้ไม่ไหว ฉะนั้น ส่วนหนึ่งก็ต้องมีการ
อบรมฝึกฝนกลุ่มวิทยากรขึ้นมาสักกลุ่มหนึ่ง ให้เข้าใจในพระราช
กระแสต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน และมีขีดความสามารถที่จะ
นำไปขยายผลต่อไปได้ ถ้าหากได้วางระบบปฏิกิริยาลูกโซ่ออก

ไป ทั้งการปฏิบัติการและพฤติกรรมนั้น คิดว่างานคงจะขยาย
กระจายออกไปมากมายทีเดียว อีกสักไม่นาน อีกเดือนสอง
เดือนข้างหน้า ก็จะมีเริ่มเป็นกลุ่มแรกก่อน และเมื่อได้เริ่มแล้ว
ก็คงจะเห็นความไม่สมบูรณ์หรือจุดบกพร่องต่างๆ เพื่อนำไป
ปรับปรุง นำข้อดีข้อเสียมาพัฒนารูปแบบของการฝึกอบรมให้ดีขึ้น
การประชุมครั้งล่าสุดก็ลงเอยมาลักษณะนี้

ปราชญ์

ท่านเลขาธิการคาดว่าหลักสูตรนี้จะพัฒนาข้าราชการให้
เดินตามรอยพระยุคลบาทได้มากน้อยแค่ไหนคะ

ดร. สุเมธ

ในความรู้สึกของพวกเราเนี่ย พระองค์ทรงเหมือนเทพที่มี
ความพร้อมเปี่ยมล้นไปทุกอย่าง ผมเรียนว่าเป็นการยากที่จะ
ปฏิบัติได้เหมือนพระองค์ ๑๐๐% คงทำไม่ได้ เพราะพวกเรา
แวดล้อมไปด้วยความโลภ ตัณหา ยังมีกิเลสอยู่มาก จิตใจของ
เรายังยกระดับขึ้นไปเทียบกับพระองค์คงลำบาก แต่ผมหวังว่า
เมื่อสิ่งนี้ได้เกิดขึ้นในดวงข้าราชการแล้ว อย่างน้อยที่สุด จิต
สำนึกเบื้องต้นได้เกิดขึ้น คือทำให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ
ประพฤติดี ประพฤติชอบด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จงรักภักดี
ส่งผลดีให้แก่ตัวเราอย่างไร ส่งผลดีให้กับประเทศชาติได้อย่างไร
อย่างน้อยหลักๆ ได้ยึดมั่นแค่เสี้ยวเดียวของพระองค์ท่านที่ได้
ทรงแสดงให้ดูเนี่ย บ้านเมืองคงสงบสุขกว่านี้เยอะครับ เพราะ
ฉะนั้น เดินตามรอยพระองค์ท่าน ความดีก็จะเกิดขึ้น ทั้งต่อตัว
เราและชาติบ้านเมืองในที่สุด

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ไกลรุ่ง

บรรยาย (ปราชญ์)

โครงการพัฒนาข้าราชการตามรอยพระยุคลบาท ที่
สำนักงาน กพ. จัดขึ้น นับเป็นนิมิตหมายที่ดีที่จะให้ประโยชน์ต่อ
ประชาชน ต่อบ้านเมืองอย่างมาก เพราะถ้าหากข้าราชการทั่ว
ประเทศได้รับการพัฒนา ได้นำแก่นของการดำรงชีวิตที่พระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่าง ไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน ปฏิบัติราชการ มุ่งมั่นทำประโยชน์แก่สังคม แก่ประชาชน และประเทศชาติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตลอดจนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ดำรงตนตามพระบรมราโชวาท ประพจน์ ปฏิบัติตนตามรอยพระยุคลบาทอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว **ข้าราชการ :**

- จะเป็นผู้นำที่ดีของสังคม นำพาให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข
- เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เสียสละเพื่อประโยชน์ของ
คนส่วนใหญ่
- จะเป็นตัวอย่างของผู้ดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ตามสภาวะ
สังคมของชาติ ยึดมั่นในธรรม มุ่งทำงานเพื่อความสำเร็จ
อย่างมีความเพียรสุจริต และบังเกิดผลตรงตามเป้าหมาย

เพลงคน

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้เคียง

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ครั้งนี้หมดเวลาแล้ว ติดตามรับฟังรายการนี้ได้ทุกวันพุธที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน ตามเวลา และที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำหรับครั้งนี้ นิรุท ฤทธิคุณ เป็นฝ่ายเทคนิค และดิฉัน ปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้จัดทำและดำเนินรายการ ลาไปก่อนนะคะ สวัสดีค่ะ

เพลงไตเติ้ล

อันความกรุณาปราณี

*****

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงยึดหลักการของทศพิธราชธรรม
เป็นแนวทางในการปกครองบ้านเมืองและปกครองประชาชน

แปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน พร้อมด้วยสระน้ำ
ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง “ทฤษฎีใหม่”

ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
จังหวัดศรีสะเกษ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พันเอก รณชัย ประภาสสันติกุล ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพบกที่ ๒

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟังคะ รายการ จากฟ้า...สู่ดิน กลับมาพบกับท่านผู้ฟังอีกครั้งหนึ่ง ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการนี้จัดขึ้นในนามคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักพระราชพิธี สำหรับวันนี้ ขอเสนอเรื่อง “ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดศรีสะเกษ” ค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

กลอน

ด้วยเดชะ	พระบารมี	ที่ศรีสะเกษ
ศูนย์ฯ เกษตร	ภูสิงห์	จึงเริ่มต้น
ได้ชุ่มชื้น	ทั่วผืนหล้า	ประชาชน
ดั่งสายฝน	รินจากฟ้า	มาสู่ดิน

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

อำเภอภูสิงห์เป็นอำเภอเล็กๆ ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ โดยแยกออกมาจากอำเภอขุขันธ์ เมื่อปี ๒๕๓๔ แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ ตำบล ๗๔ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๔๕,๖๐๙ คน แยกเป็นชาย ๒๒,๖๕๔ คน หญิง ๒๒,๙๕๕ คน สาเหตุที่ต้องจัดตั้งอำเภอขึ้น ก็เพราะระยะทางที่ห่างไกลจากอำเภอขุขันธ์ ประกอบกับสภาพการคมนาคมที่ยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก ราษฎรต้องประสบกับความยากลำบากในการเดินทางติดต่อกับอำเภอเดิม แต่ถึงแม้ว่าอำเภอภูสิงห์จะอยู่ห่างไกลและการเดินทางไปถึงจะทุรกันดารสักเพียงใด ราษฎรที่นี่ก็มีโอกาสได้เฝ้ารับเสด็จ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

นาถ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ ในการเสด็จ ครั้งนั้น ได้ทรงเยี่ยมเยียนไต่ถามทุกข์สุขของราษฎร จึงทรงทราบว่า ราษฎรอำเภอชายแดนแห่งนี้ไม่เพียงแต่ยากจนเท่านั้น แต่ต้องประสบกับภาวะอดอยาก ไม่มีแม้แต่ข้าวที่จะประทังชีวิตให้อยู่รอดได้ เนื่องจากฝนทิ้งช่วงติดต่อกันหลายปี ทำให้การทำนา และทำไร่ซึ่งเป็นอาชีพหลักไม่ได้ผล ราษฎรอำเภอภูสิงห์และพื้นที่ใกล้เคียงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและปลูกพืชไร่บางชนิด ได้แก่ มันสำปะหลัง ถั่ว ปอแก้ว นอกจากนี้ มีการปลูกพืชสวน เช่น มะม่วง ขนุน และพืชผักสวนครัวบริเวณบ้านเพื่อยังชีพในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม การประกอบอาชีพการเกษตรดังกล่าวเป็นไปในลักษณะพึ่งพาธรรมชาติ ปีใดฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวบ้านก็พออยู่พอกิน ปีใดฝนฟ้าแห้งแล้ง ชาวบ้านก็อดอยาก ต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนไปทำงานรับจ้างในถิ่นอื่น และที่สำคัญ สภาพของความยากไร้ดังกล่าว ได้ส่งผลให้เด็ก ๆ ในเขตอำเภอภูสิงห์ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑๔ ปี ตกอยู่ในภาวะขาดสารอาหารอีกด้วย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้ทรงปรึกษารื้อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เฝ้ารับเสด็จพระราชดำเนินเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือราษฎร ในการนี้ ได้มีพระราชดำริให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเกษตรที่มีการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จังหวัดนราธิวาส ขึ้นที่บ้านตะแบง ตำบลห้วยตึกขุ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ประมาณ ๗๐๐ ไร่ค่ะ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือเลขาธิการ กปร. ชี้แจงการพระราชทานพระราชดำริในโครงการนี้ว่า

ดร. สุเมธ

สำหรับโครงการนี้ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ คือ เมื่อวันที่

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ ได้เสด็จ ไปเยี่ยมราษฎรที่อำเภอ
ภูสิงห์ และในระหว่างการเสด็จประพาส ณ ที่นั้น ได้มีพระราช
ดำรัสกับข้าราชการที่มาเฝ้ารับเสด็จ สรุปความได้ว่า มีพระราช
กระแสให้ส่วนราชการต่างๆ ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนา
การเกษตรเบ็ดเสร็จเพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ ซึ่งขณะนั้น
ประกอบอาชีพการทำนาที่ไม่ค่อยจะได้ผลเท่าใด และมีพระราช
กระแสรับสั่งให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินการศูนย์ ซึ่งการ
ดำเนินการเป็นลักษณะเช่นเดียวกับหรือคล้ายๆ กับศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวครับ ผมขอยกพระราชกระแสที่ทรงรับสั่งกับผู้ที่เฝ้ารับ
เสด็จ ว่า คือน่าจะลองทำหมู่บ้านทำสวน ไม่ใช่ทำนา เป็นช่าง
ฝีมือ ก็พอจะอยู่สบายได้ เลี้ยงครอบครัวได้ แต่ต้องใช้วิชาการ
เกษตรขั้นสูงในการวางแผนว่าแต่ละช่วงจะปลูกพืชอะไร ซึ่งได้มี
พระราชกระแสรับสั่งด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้
ทรงทดลองทำที่ภาคใต้ ซึ่งทรงสนับสนุนให้ทำอยู่หลายอย่าง
ด้วยกัน เพราะฉะนั้น ลักษณะนี้ก็จะคล้ายๆ กับที่ได้มีการ
ดำเนินการในศูนย์ศึกษา คือมีความหลากหลายในเรื่องวิชาชีพ
กิจกรรมต่างๆ และเป็นข้อน่าสังเกตว่า ตอนเสด็จที่ภูสิงห์
จังหวัดศรีสะเกษ นั้น คือหลังจากที่ได้แปรพระราชฐานในภาค
ใต้แล้วในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม ก็คงนำเอาความคิดแนว
การดำเนินการต่างๆ จากจังหวัดภาคใต้ที่ได้ทอดพระเนตรนั้น
นำมาใช้ที่ภูสิงห์

ปราชญ์

พื้นที่ดำเนินการที่ภูสิงห์อยู่ที่ไหนบ้าง และพื้นที่จำนวน
เท่าไรคะ

ดร. สุเมธ

สำหรับในโครงการนี้ก็แบ่งได้ ๓ กลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรก
ก็เป็นพื้นที่หมู่บ้านรอบๆ ศูนย์ ที่มีกระแสรับสั่งให้ตั้งขึ้นทั้งหมด
๑๔ หมู่บ้าน พร้อมกันนั้นก็ได้วางเป้าหมายหมู่บ้านเป้าหมาย
เร่งด่วนอันดับ ๒ ในเขตหมู่บ้านอำเภอภูสิงห์อีก ๔๕ หมู่บ้าน

และหมู่บ้านโครงการทับทิมสยาม ๐๔, ๐๖ และ ๐๗ ของเจ้าฟ้าจุฬาภรณด้วย และกลุ่มที่สามเป็นหมู่บ้านเร่งด่วนอันดับ ๓ ได้แก่หมู่บ้านในเขตอำเภอภูสิงห์ที่เหลืออีก ๑๗ หมู่บ้าน ตลอดจนหมู่บ้านศิลาชีพ หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนในเขตจังหวัดศรีสะเกษที่มีอยู่แล้ว ก็เป็นโครงการที่ครอบคลุมหมู่บ้านมากทีเดียว ทั้งหมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใหม่มารวมกันเบ็ดเสร็จภายใต้แผนการเดียวกัน

ปราชญ์

ที่ท่านเลขาฯ สุเมธพูดถึงพื้นที่ดำเนินการ ดูเหมือนว่ามีจำนวนมาก ในส่วนการดำเนินงานในโครงการนี้จะเหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ อย่างไรหรือไม่คะ

ดร. สุเมธ

ก็มีลักษณะไปในทางเดียวกัน กิจกรรมต่างๆ ก็มีลักษณะที่หลากหลาย ผมยกตัวอย่าง ถ้ามีการแบ่งกิจกรรมก็ได้สัก ๖ กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน จะเห็นว่าการคมนาคมในหมู่บ้านไม่ค่อยดีนัก ก็มีพระราชกระแสรับสั่งให้มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ นอกจากนั้น ก็มีเรื่องของระบบไฟฟ้า ประปา การสื่อสารภายในโครงการ ก็ค่อยๆ พัฒนาไป ส่วนที่สามคือการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายในโครงการให้เหมาะสมกับประโยชน์พื้นที่ของแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมของกลุ่มที่หนึ่งนะครับ

กลุ่มที่สองนั้น แนนอนที่สุด ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังยึดเรื่องการเกษตรเป็นหลักอยู่ เพราะฉะนั้น ก็มีเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรน้ำ มีการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิม พร้อมกับจัดหาแหล่งน้ำใหม่ ที่สำคัญคือการสร้างระบบส่งน้ำไปด้วย ถ้าพื้นที่ไหนที่เอื้ออำนวย ก็จะมีการขุดสระตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับ **ทฤษฎีใหม่** ที่มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓๐-๓๐-๓๐-๑๐ อีกด้านหนึ่งก็คงเป็นเรื่องป่าไม้ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องนี้มาก ก็มีแปลงรวบรวมพันธุ์กล้าไม้นานาชนิดที่มี

สายพันธุ์ดีมีคุณภาพ นำไปปลูกฟื้นฟูสภาพป่าที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ดังกล่าว มีการจัดการเรื่องดินเช่นกัน มีการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพดิน จัดทำแปลงสาธิต หาพืชพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ดินที่มีอยู่ อีกส่วนหนึ่งก็เป็นด้านอาชีพ จะให้ศูนย์ฯ นี้เป็นแหล่งบริการ พัฒนา สาธิต อบรมส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงด้วย อีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนเลย คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น พัฒนาด้านสาธารณสุข การแก้ไขปัญหาการขาดสารอาหารทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ เด็ก และพัฒนาด้านการศึกษา ให้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

นี่ก็เป็นงาน ๖ ด้านด้วยกันที่มีความหลากหลาย ให้ประชาชนได้มีโอกาสได้เลือก และมีการบริการหลายอย่างที่น่าสนใจไปสู่ตัวประชาชน โดยเป้าหมายสุดท้ายเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

การดำเนินงานโครงการทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรน้ำ ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านทรัพยากรดิน ด้านพัฒนาอาชีพ และด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยหลายหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

ดร. สุเมธ

การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นเหมือนกัน คงมี กปร. เป็นหน่วยงานหลัก โดยมี ขพพช. นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน คอยดูแลสนับสนุนเรื่องใหญ่ๆ เรื่องประสานแผน ประสานเรื่องงบประมาณ ส่วนในระดับการปฏิบัติการ ก็จะมีคณะกรรมการซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีปลัดจังหวัดศรีสะเกษเป็นเลขานุการ ในระดับพื้นที่จริงๆ เป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

หัวหน้าฝ่ายแผนโครงการของสำนักงานจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ และมีหน่วยของฝ่ายทหารเข้ามาประสานงาน ก็เป็นสำนักงานพัฒนาพื้นที่ชายแดนกองกำลังสุรนารี ที่ค่ายวีรวัฒน์โยธิน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้ประสานงาน และมีสำนักงานจังหวัด ซึ่งมี ๒ ส่วน คือ ฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหาร เพราะฉะนั้น องค์กรและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานก็จะมาจากส่วนที่อยู่ในพื้นที่เป็นหลัก

บรรยาย (ปราชญ์)

สำหรับหน่วยงานประสานงานหลักของศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ คือ สำนักงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน กองกำลังสุรนารี ค่ายวีรวัฒน์โยธิน ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริในเรื่องใดบ้าง และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร พันเอก รณชัย ประภาสสันติกุล ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพภาคที่ ๒ จะเล่าให้ฟังค่ะ

พันเอก รณชัย

กองทัพภาคที่ ๒ โดยกองกำลังสุรนารี จะเป็นหน่วยประสานงานหลัก โดยมีกรมทหารราบเฉพาะกิจที่ ๑๖ เป็นหน่วยประสานกับส่วนราชการในพื้นที่และการจัดเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการประจำศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ ซึ่งแต่ละส่วนราชการในพื้นที่นั้นจะดำเนินการช่วยเหลือพี่น้องประชาชนตามหน้าที่ ตามภารกิจของแต่ละส่วนราชการ เช่น กรมชลประทาน จะดูแลเรื่องของน้ำ กรมปศุสัตว์ดูแลเรื่องของสัตว์ กรมประมงดูแลเรื่องของสัตว์น้ำ กรมพัฒนาที่ดินดูแลด้านการอนุรักษ์ดิน เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะเป็นผู้ประสานงานส่วนรวม

ปราชญ์

อยากทราบว่าความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ได้รับผลตรงตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ค่ะ

พันเอก รณชัย

หลังจากที่โครงการเข้าสู่ราษฎรแล้ว ความเป็นอยู่ของราษฎรส่วนใหญ่ก็ดีขึ้น มีอาชีพเสริม รวมทั้งยังได้รับคำแนะนำ

จากส่วนราชการต่างๆ การละทิ้งถิ่นฐานไปทำงานยังชุมชนเมืองก็ลดน้อยลงเกือบจะไม่มี เป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น จากพื้นที่ที่ค่อนข้างจะยากไร้อยู่ไกลจากเมือง การคมนาคมก็ลำบาก ราษฎรที่นี่ก็ไม่เคยคิดไว้เลยว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จพระราชดำเนินไปถึงถิ่นที่อยู่ของพวกเขา ราษฎรเหล่านี้ยังระลึกถึงพระองค์อย่างมีรู้อย่างลึกซึ้ง เพราะว่าจากพระมหากษัตริย์คุณครั้งนั้น ทำให้ภูมิลำเนาที่มีความเจริญขึ้น จากเดิมที่เราจะต้องเสี่ยงกันว่าเมื่อทำนาทำไร่แล้วถ้าฝนไม่ตกหรือทั้งช่วงก็จะต้องเสียไปเลย แต่ว่าปัจจุบันนี้ เราได้หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะงานชลประทาน ก็ได้เข้าไปขุดบ่อขนาด ๑ ไร่ ถึง ๖๐ บ่อ ขนาด ๑ งาน ถึง ๒๐๘ บ่อ กระจายไปตามหมู่บ้านของพี่น้องประชาชนอำเภอภูสิงห์ ทำให้สามารถที่จะใช้น้ำในการจัดเก็บเข้าสู่โครงการทฤษฎีใหม่ ซึ่งขณะนี้ก็ประสบความสำเร็จพอสมควรทีเดียว

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราชญ์)

นอกจากการดำเนินงานสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ จะมีผลความก้าวหน้า ประชาชนได้รับประโยชน์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นแล้ว การดำเนินงานด้านอื่นๆ ก็มีความก้าวหน้าไปมากแล้วเช่นกันค่ะ

ดร. สุเมธ

ถ้าหากจำแนกเป็นด้านๆ ไป พอสรุปได้ว่า

ด้านการชลประทาน การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตึกขุ ซึ่งจะเก็บน้ำได้ประมาณ ๖ ล้านลูกบาศก์เมตร ปีนี้ ๒๕๔๑ คงจะเสร็จ เมื่อเสร็จแล้วกักน้ำได้อย่างเต็มที่ ก็จะทำประโยชน์ให้กับพื้นที่การเกษตรของศูนย์ฯ และหมู่บ้านใกล้เคียงได้ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่

ด้านปศุสัตว์และประมง มีการสาธิตการเลี้ยงโคและสัตว์ปีก ตลอดจนการเลี้ยงปลา ในลักษณะการเพาะและ

อนุบาลปลา การเลี้ยงสุกร ไก่ การเลี้ยงปลาในนาข้าว และฝึก
อบรมพร้อมการแจกจ่ายพันธุ์ปลาให้กับเกษตรกร สามารถ
ทำให้ประชาชนมีอาชีพและอาหารรับประทานได้พร้อมๆ กัน

ด้านการเกษตร โดยตรงก็มีการสาธิตการปลูกหม่อน
เลี้ยงไหม มีแปลงสาธิตระบบการเกษตรผสมผสานในลักษณะ
ทฤษฎีใหม่ พัฒนาพันธุ์ข้าว พืชไร่ พืชสวน ยางพารา หม่อน
เพื่อจะได้แจกจ่ายให้กับเกษตรกร เนื่องจากเป็นโครงการของ
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็จะมีเรื่องของการทอ
ผ้าไปด้วย ฉะนั้น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมก็เป็นกิจกรรมหนึ่ง
ที่อยู่ในส่วนของศิลปาชีพ

ด้านการพัฒนาดิน ก็มีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยนำ
แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **เรื่องปลูก
หญ้าแฝก** มาดำเนินการ เวลานี้มีการผลิตหญ้าแฝกแจกจ่าย
ให้กับเกษตรกร มีการสาธิตฝึกล้อมรอบปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ย
พืชสดเป็นพวกพืชตระกูลถั่ว เป็นต้น ทำให้ดินมีสภาพที่ดีขึ้น
เพราะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ก็เป็นที่ทราบทั่วกันว่าพื้นที่ดิน
แห้งแล้งเป็นทราย จำเป็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนาที่ดินให้อยู่ใน
สภาพที่ดีขึ้น

ด้านป่าไม้ ซึ่งมีอยู่ทุกโครงการ ก็มีการฝึกล้อมรอบแจกจ่าย
พันธุ์กล้าไม้ให้กับราษฎร เพราะว่าได้มีพระราชกระแสรับสั่ง
ตลอดเวลากว่าถ้าประชาชนไม่ได้เข้าร่วม หรือไม่ได้ปลูกต้นไม้ ใน
ความรู้สึกหรือในใจแล้วก็คงไม่มีความสำเร็จ นอกนั้นก็มีการ
สาธิตการปลูกป่าแบบ **วนเกษตร** คือเป็นป่า แต่ประชาชน
สามารถใช้ประโยชน์เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากส่วนนั้นได้ด้วย
และมีการปลูก **ป่าไม้เศรษฐกิจ** ก็จะต้องเป็นป่าที่ประชาชน
สามารถจะใช้ประโยชน์ได้ด้วย

ด้านผลประโยชน์ ที่ประชาชนในส่วนรวมจะได้รับ
เวลานี้ในเรื่องการพัฒนาชีวิตนั้น แน่แน่นอนที่สุดเห็นได้ชัดเจน
โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่ยากจน
ที่สุดของประเทศ เวลานี้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ภายใต้

โครงการมีสภาพด้านสังคมและเศรษฐกิจดีขึ้น มีวิชาความรู้เรื่องพืช เรื่องการเพาะปลูก มีการสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์อย่างกว้างขวาง เกษตรกรสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอาชีพของตนเองได้

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

ภาพในอนาคตของศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จะเป็นการดำเนินงานในลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่มีขนาดเล็ก ไม่ใช้งบประมาณมากนัก และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การฝึกอบรม และให้บริการทางการเกษตรแก่ราษฎรอำเภอภูสิงห์และพื้นที่ใกล้เคียง โดยหน่วยงานต่างๆ ร่วมมือผนึกกำลังกันทำงานภายใต้ “แผนแม่บท” อันเป็นเครื่องมือเชื่อมประสานในการทำงานซึ่งมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน บัดนี้ ชีวitraษฎรชายแดนของจังหวัดศรีสะเกษที่ยากไร้แห้งแล้งกำลังค่อยๆ เปลี่ยนแปลงชุ่มชื้นขึ้น ด้วยสายธารพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ “พระแม่แห่งแผ่นดิน” ซึ่งชุบชีวิตที่เหี่ยวเฉาอดอยากให้กลับงอกงามอยู่เย็นเป็นสุข

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ เวลาของรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ในครั้งนี้หมดลงแล้วค่ะ ติดตามรับฟังเรื่องราวของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเรื่องอื่นๆ ได้ต่อไปคราวหน้า มีเสนอทุกวันพุธที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลาเดียวกันนี้ค่ะ สำหรับรายการครั้งนี้ ปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้ดำเนินรายการ และนิรุทธฤทธิคุณ เป็นฝ่ายเทคนิคของรายการ สวัสดีค่ะ

เพลงไตเติ้ล

อันความกรุณาปราณี

๔๙' มหาคัณฺตรมงคค
พระรารคกรณียกคเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลั่นเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับ รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ในวันนี้อเสนอ “๔๙ มหาจักรมงคล พระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม”

บรรยาย (พัชรินทร์)

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมากกว่า ๕๐ ปี นับจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ และทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ พร้อมกับได้ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั้น จากนั้นจนบัดนี้ พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทยเสมอมา จนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาทั้งชาวโลกและชาวไทยมาโดยตลอด

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

เสียง ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล

“พวกเราคงจะจำกันได้ นับแต่วันที่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ มาจวบจนกระทั่งบัดนี้นั้นเป็นเวลาากว่า ๕๐ ปีแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นการครองราชย์ที่ยาวนานที่สุด ถ้าเรามองย้อนหลังไป ๕๐ ปีที่แล้ว ก็คงจะได้รับทราบว่ ประเทศไทยในขณะนั้นมีประชากรเพียง ๒๐ ล้านคน ในขณะนี้ก็ถึง ๖๐ ล้านคนแล้ว สภาพทั่วไปก็อยู่ในสภาพที่เรียกว่าประเทศด้อยพัฒนาอยู่ คนส่วนใหญ่ยังไม่รู้หนังสือ การคมนาคมต่าง ๆ ก็

ยังลำบากอยู่ มีโรคนานาชนิด อหิวาต์ มาลาเรีย โรคเรื้อน วัณโรค โรคอะไรต่างๆ และส่วนมากก็จะเป็นเรื่องการเกษตร และในการผลิตการยังชีพ ระดับรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ต้นรัชกาลมา เป็นระยะเวลา ๕๐ ปีที่ผ่านมา **ระยะเริ่มแรกนั้นได้ทรงเน้นไปในเรื่องการพัฒนาด้านสาธารณสุขและการแพทย์ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย** ก่อน ผมได้ยินพระองค์ท่านรับสั่งโดยตรงว่า ปวดหัวตัวร้อน อะไรต่ออะไรก็ต้องรักษาปัญหาเบื้องต้นเสียก่อน จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกๆ นั้น ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ถ้ำจำไม่ผิด ประมาณ ๕ แสนบาท สร้างอาคารมหิตลวรานุสรณ์ ในบริเวณสถานเสาวภา เพื่อใช้ในการด้านวิทยาศาสตร์ ผลิตวัคซีน บีซีจี. เพื่อแก้ไขปัญหาวัณโรค เป็นต้น นอกเหนือไปจากนั้น ก็ได้มีการสร้างตึกศิริราลงกรณ์ สภากาชาดไทย เรือเวชพาหน์ของกาชาด ใช้รักษาทางลำน้ำด้วย เพราะจะเห็นกันว่า ชุมชนของไทยในสมัยโบราณนั้นก็อยู่สองข้างฝั่งของแม่น้ำ และนอกเหนือไปจากนั้น ระยะโครงการแรกๆ นั้น ก็ยัง **ส่งเสริมการหาแหล่งอาหารโปรตีน** จึงทรงริเริ่มให้มีการเลี้ยงปลานิล ปลาหมอเทศ พัฒนาถนนหนทาง รู้สึกว่าที่บริเวณจังหวัดเพชรบุรี ที่ห้วยมงคล อย่างนี้เป็นต้น

นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ช่วงแรกที่ทรงครองราชย์ หรือจะเป็นช่วงกลางหรืออะไรก็แล้วแต่นั้น นอกเหนือไปจากสภาพเศรษฐกิจที่อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยจะแน่นอน หรือไม่ใช่ในเกณฑ์ที่ดี ปัญหาความมั่นคงก็ยังคงคุกรุ่นอยู่ มีการก่อการร้าย จะเห็นได้ว่าก็ทรงใช้เวลาหลายปีทีเดียว เป็นสิบๆ ปีที่เสด็จไปตามแนวชายแดน ไปในพื้นที่ที่มีการแทรกซึม แล้วก็ได้ทรงใช้ ซึ่งทรงรับสั่งว่าเป็น **ยุทธศาสตร์พัฒนา หรือพัฒนาเพื่อความมั่นคง** คือโครงการต่างๆ นี้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของชาวเขา ในส่วนของโครงการหลวงทางภาคเหนือ หรือว่าในพื้นที่ทั่วๆ ไป ตลอดจนบริเวณชายแดนนั้น ทรงมุ่งใช้วิธีพัฒนาแก้ไขปัญหา ไม่ได้ด้วยการรบหรือด้วยอะไร แต่เป็นการรบอีกแบบหนึ่ง คือ

รบด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผลก็ปรากฏอย่างที่เราได้รับทราบอยู่ในขณะนี้

ในปัจจุบันนี้สถานการณ์เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ประชากรจาก ๒๐ ล้าน มาถึง ๖๐ ล้านแล้ว สภาพเศรษฐกิจก็เปลี่ยนไป เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อการยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อส่งออก การแพทย์ไทยก็เจริญรุดหน้าไปดี การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมนั้น ก็มีเพิ่มสัดส่วนแทนการเกษตร แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ ก็ยังคงมีอยู่ การกระจายรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนก็ยังมีอยู่ การกระจายบริการของรัฐด้านการศึกษา สาธารณสุข ก็ยังมีอยู่เช่นกัน การคมนาคมยังกระจุกอยู่ในส่วนกลางและบางจุดเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่สำคัญที่สุดคือความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่เราทุกขั้วร้อนใจกันมาก เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ระยะหลังนี้ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ก็เพราะว่าจำเป็นจะต้องมีการจัดการเรื่องแหล่งน้ำประเทศของเรา ถึงแม้จะเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมก็ตาม แต่ว่าการเกษตรนั้นยังมีความสำคัญอยู่ แล้วผมเน้นคำว่า **จัดการ** เพราะส่วนมากประเทศชาติของเรานั้น จะแก้ไขปัญหอะไรมักจะแก้ไขที่ปลายเหตุ จะไม่มีการจัดการลักษณะเป็นกระบวนการอย่างครบถ้วนครบวงจร แต่พระองค์ท่านเมื่อรับสั่งถึงอย่างนั้นแล้ว จะมีกระบวนการต่อเนื่องขึ้นไปจนกระทั่งประชาชนนั้นอยู่ได้ ไม่ใช่ว่ามีโครงสร้างเศรษฐกิจไปวางแล้วประชาชนเขาไม่ได้รับประโยชน์จากอันนั้นเลย ซึ่งปรากฏอยู่หลายแห่งด้วยกัน ที่นี้การพัฒนาฟื้นฟูป่าอะไรต่ออะไรต่างๆ ก็ทำอย่างมาก การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ปรับปรุงปัญหาเรื่องดิน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะดินพังทลาย ดินเปรี้ยว ดินเค็ม อะไรต่างๆ นี้ ก็ทรงเล็งเห็นว่า **ปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติถ้าหากไม่แก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่ ก็คิดว่าคงจะมีปัญหาอย่างมากต่อไป** เพราะเราจะไปหวังพึ่งทางอุตสาหกรรมหรืออะไรต่ออะไรไม่ได้ ประชาชนในท้องถิ่นต้องใช้การดำเนินการในด้านนี้อย่างมากเช่น

กัน เรื่องปัญหาน้ำเน่า พวกเราก็รับทราบแล้ว ก็ทรงทุ่มเทเวลา
สละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งออกแบบกั้นน้ำชัยพัฒนา จน
กระทั่งได้สิทธิบัตรสากลมา ก็เห็นได้ว่า ได้ทรงทุ่มเทหมดทุก
สิ่งทุกอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ตามลักษณะปัญหา
แต่ละช่วงเวลา ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีที่ผ่านมา”

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (พัชรินทร์)

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้
กล่าวถึงพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวไทย
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริในเรื่องต่างๆ นั้น
แล้ว มาจนถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ อันตรง
กับ **วันพระราชพิธีฉัตรมงคล** เป็นปีที่ ๔๙ นับตั้งแต่ปี ๒๔๙๓
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
อย่างไรรั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่บรรดาพลสกนิกรชาวไทย
เป็นอย่างดี และวันนี้เป็นวันสำคัญยิ่ง เป็นวันที่อยู่ในความทรงจำ
ของประชาชนชาวไทย วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒
ที่เราเรียกกันว่า วันฉัตรมงคล นั่นเอง **เป็นวันที่พระองค์ทรง
ประกอบพิธีบรมราชาภิเษก เรียกว่า ฉัตรมงคล** ซึ่งเป็นวัน
สำคัญที่อยู่ในความทรงจำของประชาชนชาวไทย

พระราชพิธีฉัตรมงคลนี้ นายทองต๋อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา
ได้กล่าวไว้ว่า “พระราชพิธีฉัตรมงคลเป็นพระราชพิธีที่โดยชื่อก็
บอกโดยตรงแล้วว่า เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พระมหาเศวตฉัตร
ซึ่งก็หมายถึงราชสมบัตินั่นเอง หมายความว่า เป็นพระราช
พิธีที่จัดทำขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ราชสมบัติ ในโอกาสที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ละรัชกาลได้ทรงกระทำบรม
ราชาภิเษกครบรอบ ๑ ปี ซึ่งใน ๑ ปีนี้ก็มีพระราชพิธีฉัตรมงคล
เพราะฉะนั้น พระราชพิธีฉัตรมงคลแต่ละรัชกาลนั้นก็จัดไม่ตรง
กัน แล้วแต่วันว่าวันคล้ายหรือวันที่ตรงกับวันพระราชพิธีบรม
ราชาภิเษกของแต่ละรัชกาลนั่นเอง และเป็นพระราชพิธีประจำปี

พระราชพิธีนี้เริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นประเพณีของข้าราชการที่รับราชการอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน เมื่อขึ้นปีใหม่ในสมัยก่อน ซึ่งใช้ขึ้นปีใหม่เดือนห้าคือสงกรานต์ ตรงกับเดือนเมษายน และเมื่อถึงเดือนหก เจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังในสมัยโบราณก็ทำการสมโภชพระมหาเศวตฉัตร ถือว่าใครมีหน้าที่อะไรในวังก็มีการสมโภช เพื่อแสดงถึงความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ในรอบปีที่ทำราชการมา ซึ่งอันนั้นเป็นงานส่วนตัวของเจ้าพนักงาน ไม่ใช่งานหลวง ครั้นเมื่อมีการสมาคมกับชาวตะวันตกมากขึ้น มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศ พวกยุโรป อเมริกา อะไรพวกนี้ พระองค์ท่านก็ทรงทราบถึงธรรมเนียมประเพณีของทางยุโรป และทรงเห็นว่าพระเจ้าแผ่นดินทางยุโรปนั้น เมื่อถึงคราวที่ครบรอบปีที่ทำพิธีบรมราชาภิเษก เขามีงานสมโภช มีงานเฉลิมฉลอง ก็ทรงคิดที่จะทำพิธีนี้ขึ้นบ้างในประเทศไทย ก็บังเอิญวันบรมราชาภิเษกของรัชกาลตกอยู่ในเดือนหก ซึ่งก็ตรงกันกับวันที่ชาววังทำพิธีสมโภชพระมหาเศวตฉัตร ก็เลยทรงบัญญัติหรือว่าทรงคิดพระราชพิธีนี้ขึ้น โดยพระราชทานนามว่า พระราชพิธีฉัตรมงคล ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลอง หรือเป็นการบูชาสมโภชพระมหาเศวตฉัตร ดังนั้น จึงเริ่มทำมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ มาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ วันฉัตรมงคลจึงได้เปลี่ยนไป เพราะว่าวันขึ้นครองราชย์ไม่ตรงกัน และมาสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็ได้เพิ่มพระราชพิธีทักษิณานุประทาน คือการบำเพ็ญกุศลถวายพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อนๆ ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงถึงความเคารพตักเตือนแก่ผู้ที่ต่อพระมหากษัตริย์ที่ทรงล่วงลับไปแล้ว ผนวกเข้ามากับพระราชพิธีฉัตรมงคล

เมื่อมาถึงรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ ซึ่งการได้ขึ้นครองราชย์อย่างนี้ยังไม่ได้ทำพิธีบรมราชาภิเษก จะมีการยกเว้นการเฉลิมพระอิสริยยศบางอย่าง เช่น ไม่ใช้คำนำหน้าว่า พระบาท แต่จะเรียกว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อทำพิธีบรม

ราชาภิเษกแล้วจึงจะขานพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือแม้แต่คำสิ่งที่เรียกกันว่า พระราชโองการ ก็ไม่ใช่คำว่า พระบรมราชโองการ แล้วก็อย่างเช่นว่า พระมหาเศวตฉัตรนี้ ซึ่งใช้ฉัตร ๗ ชั้น แต่เมื่อมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว จะใช้ฉัตร ๙ ชั้น ซึ่งเป็นพระราชประเพณีแบบโบราณ ในรัชกาลปัจจุบันได้ทรงครองราชย์มาตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ และทรงกระทำพิธีบรมราชาภิเษกในวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ตามโบราณราชประเพณี เป็นพระมหากษัตริย์ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ เพราะว่าการเป็นพระมหากษัตริย์ต้องสืบเนื่องกัน เมื่อรัชกาลก่อนผ่านไป รัชกาลใหม่ก็ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์สืบต่อ เรียกว่าไม่ให้แผ่นดินว่างกษัตริย์ จะต้องสืบเนื่องต่อกัน แต่ว่าจะเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ตามโบราณราชประเพณีก็ต่อเมื่อทรงกระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว”

เพลงคั่น

โชคดีที่มีในหลวง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ จวบจนบัดนี้ ๔๙ ปี แล้ว กับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม นายทองต๋อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา ได้เล่าให้ฟังถึงเรื่องราวของ มหามงกุฎ ซึ่งเป็นพระราชพิธีที่มีมาตั้งแต่โบราณ เปลี่ยนแปลงไปแต่ละรัชกาล สำหรับพระราชพิธีมหามงกุฎ วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ นายทองต๋อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา บอกว่า “เดิมเป็นพิธีพราหมณ์ หมายความว่า ในทางลัทธิของพราหมณ์นั้นถือว่า พระเจ้าแผ่นดินคือพระผู้เป็นเจ้าได้อวตารลงมา เพราะฉะนั้น ก็ได้ทำพิธีคล้ายๆ กับว่าอัญเชิญพระผู้เป็นเจ้าเข้ามาสู่องค์พระมหากษัตริย์ โดยพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีบรมราชาภิเษก ในสมัยโบราณจริงๆ คือสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วถือว่า

พราหมณ์เป็นผู้รู้พระมหากษัตริย์ขึ้นประทับบนพระราชบัลลังก์ หมายความว่า เป็นคนทำพิธีแต่ผู้เดียว เป็นผู้มั่งมีสิทธิขาด ฉะนั้น ก็มีการใช้ราชาศัพท์ต่อพระเจ้าแผ่นดินเหมือนกับว่าเป็นพระ ผู้เป็นเจ้า มีการถวายสังวาลย์ สายสังวาลย์ เหมือนพระอิศวรที่ ในตำนานหรือในลัทธิของเขา แต่ชื่อพระราชพิธีจริง ๆ ก็คือ พระ ราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นพระราชพิธีที่ความจริงนั้น ความ หมายของพระราชพิธีนี้อยู่ที่การถวายน้ำศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เรียกว่า เป็นของมูรธาภิเษก ส่วนการถวายเครื่องราชกกุธภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นเรื่องทางพราหมณ์ แต่ต่อมาเมื่อสมาคมกับชาวต่างประเทศ มากขึ้น ประเทศไทยก็ได้เปลี่ยนความหมายเอาว่า จุดสุดยอดของ พระราชพิธีนี้ก็คือการสวมพระมหามงกุฎ แต่เดิมของไทยเรานั้น ถือว่าอยู่กับการสงวนน้ำมูรธาภิเษก พระราชพิธีนี้ก็สืบเนื่อง มาแต่โบราณกาล มีการถวายเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ คือ เครื่องหมายที่แสดงถึงความเป็นพระมหากษัตริย์ เช่น พระมหา พิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรี ธารพระกร พัดวาลวิชนี และ พระแส้จามรี รวมทั้งฉลองพระบาทเชิงงอน แล้วก็ยังมีอีกหลาย สิ่งหลายอย่าง แล้วแต่ที่ถวายตามราชประเพณีโบราณ มีการ ถวายพระปรมาภิไธยคือชื่อของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่ ที่ จะมีชื่ออย่างไร

ประเพณีเหล่านี้ก็ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ จน กระทั่งถึงสมัยที่เป็นประชาธิปไตย ก็ถือว่าพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงกระทำพิธีบรมราชาภิเษกเป็น พระองค์แรกในสมัยประชาธิปไตย เพราะวาระรัชกาลที่ ๗ นั้น ก็ กระทำมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัชกาลที่ ๘ ก็ไม่ ทันทกระทำพิธีบรมราชาภิเษก จนมาถึงรัชกาลปัจจุบัน จึงเป็น พระองค์แรกที่ได้ทรงกระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในสมัย ประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น ก็ได้มีการปรับปรุงรายละเอียด เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เหมาะสมกับการปกครองในสมัยปัจจุบัน แต่ เดิมเคยใช้ราชบัณฑิตถวายน้ำ ๘ ทิศ ก็เปลี่ยนเป็นผู้แทนราษฎร ซึ่ง ๘ ทิศถวายน้ำอภิเษก ก็แปลว่า ประชาชนทั้งหลายได้ยินยอม

พร้อมใจถวายราชสมบัติแด่พระองค์ และคำพูดต่าง ๆ ก็ได้มีการปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสม เราจะสังเกตได้ว่า พระปฐมบรมราชโองการ นั้นเป็นคำพูดของพระเจ้าแผ่นดินเป็นครั้งแรก เป็นคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินเป็นครั้งแรก จึงเรียกว่า **พระปฐมบรมราชโองการ** และคำพูดที่ได้ยินกันบ่อย ๆ คือ **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม เป็นพระปฐมบรมราชโองการ** ซึ่งแสดงถึงความมุ่งมั่นพระราชหฤทัยว่าจะทรงครองแผ่นดินโดยธรรม เพราะฉะนั้น พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพระปฐมบรมมหาธรรมิกราช คือเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงครองแผ่นดินด้วยธรรมะ หรือยึดถือธรรมะเป็นหลักใหญ่ของการปกครอง แล้วทั้งหมดนี้ก็เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยนั่นเอง”

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม เป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด และนับเป็นบุญของชาวไทยทุกคนที่อยู่ใต้ร่มพระบรมโพธิสมภารของพระองค์

รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ได้นำพระราชกรณียกิจและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเสนอให้ท่านผู้ฟังได้ทราบเป็นประจำ โดยวันนี้ “๔๙ มหาฉัตรมงคล พระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” ซึ่งดิฉันพัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ จัดทำและดำเนินรายการ จนกว่าจะพบกันใหม่ สวัสดีค่ะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม
เสมอมา นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์จวบจนปัจจุบัน

ทรงเยี่ยมราษฎรชาวไทยภูเขาที่มาเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทในโอกาสเสด็จ
พระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสถานี
เกษตรหลวงอ่างขาง ตำบลม่อนปิ่น
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ทอดพระเนตรการดำเนินงานศึกษาวิจัย
การปลูกพืชผลเมืองหนาวที่มูลนิธิ
โครงการหลวงได้ส่งเสริมให้ราษฎร
ชาวไทยภูเขาทำการปลูกเพื่อให้มีอาชีพ
และมีที่ทำกินถาวรอยู่เป็นหลักแหล่ง
เลิกทำไร่เลื่อนลอย ตามแนวพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ณ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง

สถานีเกษตรหลวงอ่างขางในมุมสูง
มองเห็นอ่างเก็บน้ำและเรือนเพาะชำ

สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพุธที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายสมศักดิ์ จักรคำ หัวหน้าสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง

นายสนิทย์ นีรพาธ หัวหน้าแผนกไม้ผลเมืองหนาว

นายจรัส อินทร หัวหน้าแผนกไม้ดอกไม้ประดับ

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ สำหรับครั้งนี้ขอแนะนำ “สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง” ให้รู้จักกันค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเทียน

บรรยาย (ปราณี)

เมื่อปี ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ามูเซอแดง บ้านห้วยผักไผ่ ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นบริเวณอ่างขางซึ่งเป็นหุบเขา ทรงมีพระราชดำริว่า พื้นที่นี้มีภูมิอากาศหนาวเย็น มีการปลูกฝิ่นกันมาก ไม่มีป่าไม้อยู่เลย และมีสภาพพื้นที่ไม่ลาดชันนัก น่าจะใช้เป็นสถานที่สำหรับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรชาวเขาทดแทนการปลูกฝิ่น กรมพัฒนาที่ดินจึงเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าว โดยจัดเตรียมแปลงทดลองปลูกพืชต่างๆ ต่อมาปี ๒๕๑๓ หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการหลวง ได้ทรงขอให้คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นอาสาสมัครปฏิบัติงานสนองตามพระราชดำริในการทดลองปลูกพันธุ์ไม้เมืองหนาวชนิดต่างๆ เพื่อนำไปส่งเสริมแก่ชาวเขาปลูกทดแทนฝิ่น โดยตั้งเป็นสถานีวิจัยพืชเมืองหนาวขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนามว่า “สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง”

สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดิบเขตแดนพม่า มีพื้นที่ประมาณ ๑,๐๓๕ ไร่ และมีหมู่บ้านชาวเขาที่สถานีฯ ให้การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพรวม ๖ หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑๖,๕๗๖ ไร่ โดยสรุป สถานีเกษตรหลวงอ่างขางจัดตั้งขึ้นก็ **เพื่อเป็นสถานที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับพืชเขตหนาว ป่าไม้ และงานวิจัยการเกษตรที่สูงต่างๆ เป็นสถานที่ฝึกอบรมและเผยแพร่ผลงานให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ และเกษตรกร ตลอดจนเป็นสถานที่ผลิตและขยายพันธุ์พืช เพื่อให้การสนับสนุนแก่เกษตรกร พร้อมทั้งดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรชาวเขาในหมู่บ้านบริเวณรอบๆ สถานี** นับจากได้มีการจัดตั้งสถานีเกษตรหลวงอ่างขางขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ จนถึงขณะนี้ สถานีเกษตรหลวงอ่างขางได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก ตามที่หัวหน้าสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง นายสมศักดิ์ จักรคำ เล่าให้ฟัง

นายสมศักดิ์

สถานีเกษตรหลวงอ่างขางได้มีการพัฒนามาเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณูปโภค หรือเรื่องของการวิจัยต่างๆ งานวิจัยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ก็ยังมีการวิจัยอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง การวิจัยพืชเมืองหนาวชนิดต่างๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อหาพันธุ์พืชที่เหมาะสมนำไปส่งเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่รอบๆ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง และในพื้นที่ของโครงการหลวง ๓๐ กว่าแห่งในภาคเหนือ

ปราณี

หน้าที่ของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางนอกจากงานวิจัยแล้ว ยังมีหน้าที่อะไรอีกบ้าง

นายสมศักดิ์

นอกจากการศึกษาวิจัยแล้ว ก็ได้ดำเนินการพัฒนาการผลิตภายในสถานีให้เกิดเป็นรายได้เข้าสู่มูลนิธิโครงการหลวง หน้าที่ที่สองก็คือเผยแพร่อาชีพ กิจกรรมงานวิจัยพืชเมืองหนาวต่างๆ ให้กับเกษตรกรนำไปทำเป็นอาชีพเพิ่มรายได้สามารถเลี้ยงตนเองครับ

ปราชญ์

งานวิจัยในความรับผิดชอบนี้ มีงานวิจัยทางด้านใดบ้าง

นายสมศักดิ์

แยกเป็นประเภทๆ ได้ดังนี้ครับ งานวิจัยไม่ผล งานวิจัยไม่ดอก งานวิจัยพืชไร่ และงานวิจัยปลูกป่าบนที่สูง ตลอดจนงานวิจัยผักเมืองหนาวชนิดต่างๆ เรานำพืชเมืองหนาวของเรา นำไปทดสอบปลูกในพื้นที่ของชาวบ้าน บางชนิดก็นำไปปลูกด้วยเช่นกัน เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของสถานี ที่เราวิจัยและทดสอบโดยเกษตรกร ว่ามีผลผลิตแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ ก็ยังมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ หากจะมีการศึกษาวิจัยมากกว่าตรงนั้นก็คงเป็นไปได้ เพราะเกษตรกรยังไม่มีเวลามาทำการวิจัยด้านนั้นโดยตรง จำเป็นที่สถานีต้องทำการวิจัยเอง โดยเจ้าหน้าที่และพนักงานของโครงการหลวงของสถานีเรา เจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทที่หนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อาสา เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางด้านนั้นโดยเฉพาะ เช่น นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีแม่โจ้ หรือกรมวิชาการเกษตร มูลนิธิก็ได้ขอตัวมาช่วยเป็นนักวิจัย ส่วนนักวิจัยของโครงการหลวงก็จะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และพื้นฐานด้านการเกษตรด้านนั้นโดยตรงมารองรับโครงการวิจัยด้านนั้น

ปราชญ์

ตอนนี้มีคนมาเที่ยวชมมากไหม

นายสมศักดิ์

เนื่องจากสถานีเกษตรหลวงอ่างขางมีงานศึกษาวิจัยมานานร่วม ๓๐ ปี มีพื้นที่กว้างขวาง มีอากาศหนาวเย็น สถานีเกษตรหลวงอ่างขางโดยมูลนิธิโครงการหลวงมีนโยบายเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทั่วไป ประชาชน ได้ขึ้นมาเที่ยวชมภารกิจของพระองค์ที่ทรงตั้งสถานีเกษตรหลวงอ่างขางขึ้นมา เพื่อทำการศึกษานำผลงานไปส่งเสริมแก่เกษตรกร และยังเป็นแหล่งที่มีธรรมชาติสวยงาม

บรรยาย (ปราณี)

สถานีเกษตรหลวงอ่างขางเป็นสถานีหลักในการศึกษาวิจัยพืชเขตหนาวของโครงการหลวง โดยเฉพาะไม้ผลเมืองหนาวและป่าไม้ นับเป็นสถานที่ศึกษาวิจัยไม้ผลเขตหนาวที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย นายสานิตย์ นีรพาธ หัวหน้าแผนกไม้ผลเมืองหนาว ได้กล่าวถึงงานด้านไม้ผลเมืองหนาวของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางดังนี้

นายสานิตย์

ไม้ผลที่เราปลูกอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเริ่มต้นเราก็แค่ศึกษาว่าพืชชนิดใดที่เราปลูกได้บ้าง โดยไปเอามาจากต่างประเทศ นำมาเพาะให้ขึ้นเป็นต้น เราก็ตีใจแล้วตอนนั้น อีกขั้นหนึ่งก็คือการดูแลรักษาจนมีผลผลิต ช่วงแรกๆ เมื่อได้ผลผลิตแล้วเราก็ตีใจ ไม่คำนึงถึงคุณภาพ แต่ปัจจุบันการทดลองหรือการวิจัยต่างๆ เราจะวิจัยคุณภาพของผลผลิตของพืชต่างๆ

ปราณี

ไม้ผลที่นี่มีกี่ชนิด

นายสานิตย์

ไม้ผลที่ทำตอนนี้มี ๕ ชนิดด้วยกันครับ มี **พีช** หรือที่เราเรียกว่า **ท้อ** **สาลี่** **บ๊วย** **พลัม** และ **พลับ** ที่ออกส่งเสริมในปัจจุบัน

ปราณี

ใน ๕ ชนิดนี้ วิธีการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างไรคะ

นายสานิตย์

การดูแลรักษาจะขึ้นอยู่กับชนิดของพืช สำหรับบ๊วยจะดูแลรักษาง่ายๆ และให้ผลผลิตต่อต้นสูง จะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่อายุ ๒-๓ ปี หลังจากที่เราंनाกิ่งปักชำลงไปแล้ว และจะให้ผลผลิตเต็มที่เมื่ออายุได้ ๖ ปี จะได้ผลผลิตตั้งแต่ ๘๐-๑๐๐ กิโลกรัมต่อต้น ตัวอื่น ถ้าเป็นพีชหรือท้อที่เราศึกษานี้ จะให้ผลผลิตตั้งแต่ปีที่ ๒ ที่เราปลูก ผลผลิตจะได้รับมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปีที่ ๔ จะให้ผลผลิตประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับพลับ ถ้าเป็นชนิดหวานจะปลูกค่อนข้างยาก แต่ถ้าเป็นพลับฝาดจะให้

ผลผลิตเร็วภายใน ๓ ปีได้ ส่วนพลัมเราได้มาจากสหรัฐอเมริกา และมีพันธุ์ที่ขึ้นอยู่แล้วบริเวณดอยอ่างขางก็เรียกทับศัพท์ไปเลย ว่า “แดงบ้านหลวง” “เหลืองบ้านหลวง” ทั้งสองชนิดนี้จะติดผลเองได้ เมื่ออายุประมาณ ๕-๖ ปี จะให้ผลผลิต ๔๐-๕๐ กิโลกรัมต่อต้น

ปราชญ์

ทั้ง ๕ ชนิด ถ้าคิดถึงต้นทุนในการผลิตและผลตอบแทนที่ได้ จะคุ้มค่าไหมคะ

นายสันติย์

พืชที่เราส่งเสริมทั้ง ๕ ชนิดนี้ สามารถพูดได้เต็มปากเต็มคำเลยว่า ปัจจุบันเราสามารถจะส่งเสริมและมีรายได้ให้แก่เกษตรกรทดแทนการปลูกฝิ่นคุ้มค่ามาก อย่างท้อ ผลผลิตต่อต้นจะสูงมาก กิโลกรัมละ ๘๐ บาท ต้นทุนต่อต้นต่อปีไม่เกิน ๒๐๐ บาท ผมคิดว่า ตามที่ดู เฉลี่ยๆ แล้วได้อยู่ประมาณ ๒ เท่าของการลงทุน ถ้าเทียบกับปลูกฝิ่นคุ้มค่ามากครับ ซึ่งฝิ่นถ้าปลูกต่อไร่จะได้เงินน้อยมาก ได้อยู่ประมาณ ๖,๐๐๐ บาทต่อไร่ แต่การปลูกไม้ผลจะได้มากกว่า

ปราชญ์

ตอนนี้ผลผลิตไม้ผลของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางนำไปจำหน่ายที่ไหนบ้าง

นายสันติย์

มูลนิธิโครงการหลวงจะดำเนินการแบบครบวงจร เรามีฝ่ายการตลาด เราจะส่งไปยังฝ่ายการตลาดที่จังหวัดเชียงใหม่ และที่นั่นเขาจะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ จะขายที่เชียงใหม่ และขายที่กรุงเทพฯ แล้วแต่ว่าตลาดไหนจะขายได้มากได้น้อยครับ

ปราชญ์

ในอนาคตคิดว่าจะมีการวิจัยไม้ผลตัวอื่นๆ เพิ่มเติมบ้างไหม

นายสันติย์

ปัจจุบันเรามีการศึกษาวิจัยไม้ผลตัวอื่นๆ เพิ่มขึ้นมา เช่น ราชเบอร์รี่ เป็นพืชที่เรากำลังวิจัยอยู่ และ หยาขมเหมย อาจจะมี

เป็นพืชที่ปลูกส่งเสริมชาวบ้านได้เพื่อทดแทนป่าได้ด้วย เพราะ
เป็นไม้ที่เขียวอยู่ตลอดทั้งปีไม่มีการร่วง ถ้าส่งเสริม ชาวบ้าน
สามารถใช้เป็นไม้ใช้สอยและไม้กินได้อยู่ในตัวเอง และพืชอื่นๆ
เช่น กว๊ากฝรั่ง เรากำลังศึกษาอยู่ องุ่น ก็กำลังศึกษาอยู่

ปราชญ์

จากการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวเขาปลูกไม้ผลเมือง
หนาวทดแทนการปลูกฝิ่น ทำให้เขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
อย่างไร

นายสานิต

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสิ่งแรก คือ ชาวบ้านไม่ต้องย้าย
ถิ่นฐานไปอยู่ที่ยื่นๆ จะตั้งถิ่นฐานอยู่กับที่ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว
ได้ตลอดทั้งปีกับพืชที่เราส่งเสริม จริงๆ แล้ว ไม้ผลอย่างเดียว
ไม่ใช่จะทำได้แก่เกษตรกรได้ตลอด แต่เราต้องมีพืชเสริมช่วง
ที่ไม้ผลยังไม่ให้ผลผลิตหรือปลูกไม้ผลหลายๆ ชนิดในที่เดียวกัน

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราชญ์)

นอกจากการศึกษาวิจัยไม้ผลเมืองหนาวเพื่อส่งเสริมให้
ชาวเขาในโครงการนำไปปลูกแล้ว งานไม้ดอกไม้ประดับก็เป็น
งานศึกษาวิจัยของสถานีเกษตรหลวงอ่างขางที่มีการส่งเสริมให้
กับเกษตรกรชาวเขาในโครงการหลวง ซึ่งหัวหน้าแผนกไม้ดอกไม้
ประดับ นายจำรัส อินทร ให้รายละเอียด

นายจำรัส

เนื่องจากว่า ตอนแรกๆ เราไม่ได้เน้นด้านการท่องเที่ยว
สมัยก่อนเป็นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเลี้ยงผี ซึ่งเป็นทั้งผีไพร
ไทยและผีไพรฝรั่ง เพื่อให้อาหารผีในช่วงฤดูหนาว เนื่องจาก
บนดอยอ่างขางในช่วงฤดูหนาว ดอกไม้มีน้อยกว่าช่วงฤดูฝน
หลังจากการวิจัยการเลี้ยงผี ก็มาสู่ศตวรรษที่สอง คือ การเลี้ยง
ผีเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ส่งตลาดต่างประเทศ เช่น ประเทศ
อังกฤษ และมีการพัฒนาไม้ตัดดอกเพื่อส่งเสริมแก่เกษตรกร

เป็นงานวิจัยของสถานี ไม้ตัดดอกและไม้ดอกไม้ประดับตกแต่ง
สถานที่ด้วย

ปราชญ์

ไม้ดอกไม้ประดับที่สถานีทำการวิจัยขึ้นมา ในระยะแรก
เป็นการทดลองวิจัยไม้ดอกไม้ประดับชนิดใด

นายจำรัส

ในระยะเริ่มแรกก็มีดอกคาร์เนชั่น มีการไปทดสอบการ
ผลิตที่โรงเรียนบ้านคุ้มเมื่อปี ๒๕๒๕ ปลูกอยู่จำนวน ๑ โรงเรือน
ปรากฏว่าได้ผลผลิตดี ปลูกและผลิตใช้เวลา ๖-๘ เดือน
จำหน่ายผลผลิตได้ทั้งหมด ๒๔,๐๐๐ บาท ได้มีการจัดสรรแบ่ง
เงินให้กับนักเรียนส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นค่าอาหาร
กลางวันของเด็ก เมื่อเด็กได้รับเงินก็นำไปให้พ่อแม่ที่บ้าน พ่อ
แม่ก็สนใจที่จะปลูกดอกไม้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ ตั้งแต่นั้น
เป็นต้นมา ก็มีการพัฒนาการส่งเสริมไม้ตัดดอกของเกษตรกร ก็มี
เบญจมาศ คาร์เนชั่น จนถึงปัจจุบัน

ปราชญ์

นอกจากเบญจมาศและคาร์เนชั่นแล้ว ยังมีการทดลอง
ปลูกไม้ดอกไม้ประดับประเภทอื่นด้วยไหม

นายจำรัส

ปัจจุบันก็มี **กุหลาบ** และมีไม้ใบพวก **ฟีโลเดนดรอน**
แอสปารากัส **อากาเทินทัส** ส่งเสริมให้กับเกษตรกร

ปราชญ์

การบำรุงรักษาไม้ดอกไม้ประดับเหล่านี้เหมือนกับทั่วๆ
ไปหรือไม่

นายจำรัส

การบำรุงรักษาก็เหมือนกันกับที่อื่นหรือสถานีโดยอื่นๆ
สำหรับการเพาะปลูก แต่ข้อแตกต่างคือระดับความสูงจากระดับ

น้ำทะเล ที่อ่างขางจะสูงกว่าสถานีต่าง ๆ ของมูลนิธิทั้งหมด ระดับ ๑,๔๐๐ เมตร ซึ่งอากาศหนาวเย็นจะดีกว่า สีสันที่นี่จะสวยกว่า

ปราณี

ไม่ทราบว่าต้นทุนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่นี่กับผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร

นายจำรัส

ปัจจุบันการปลูกไม้ตัดดอกไม้ประดับส่วนใหญ่จะปลูกในโรงเรือนทั้งสิ้น เพื่อป้องกันฝนและผีเสื้อ ยกตัวอย่าง ต้นทุนการผลิตคาร์เนชั่นใน ๑ ตารางเมตร ในเริ่มแรกเราใช้ต้นทุนประมาณ ๑๗๘ บาท เบญจมาศใช้ต้นทุนการผลิต ๑๕๐ บาทต่อตารางเมตร และการขายผลผลิตอยู่ในราว ๆ ๓๕๐-๓๘๐ บาทต่อตารางเมตร ทั้ง ๒ ชนิดนะครับ

ปราณี

เรียกว่าคุ้มค่านะคะ เกษตรกรที่นี่พอใจในการปลูกไม้ดอกไม้ประดับแคไหนคะ

นายจำรัส

ความสนใจในการปลูกไม้ดอกไม้ประดับตั้งแต่เริ่มแรกมีโรงเรือนเดียว พอปีที่สองมี ๕ โรงเรือน เนื่องจากชาวบ้านสนใจที่จะปลูก ปัจจุบันนี้ ทางสถานีเรามีร้อยกว่าโรงเรือน จะมีการปลูกพืชหมุนเวียนกันและพืชยืนต้น เช่น เกษตรกรมีความสามารถในการผลิต ครอบครัวหนึ่งเราจะให้ ๓ โรงเรือน ใน ๑ โรงเรือนเราจะให้ปลูกไม้ยืนต้น เช่น กุหลาบ และอีก ๒ ชนิด คือ คาร์เนชั่นใช้เวลา ๘ เดือน เบญจมาศใช้ ๔ เดือน ก็ปีหนึ่งพอดีจนหมุนรอบ เพราะฉะนั้น ชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลาว่าง จะทำงานตลอด

ปราณี

จะมีการพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับตัวอื่นๆ ต่อไปไหม

นายจำรัส

การพัฒนาการผลิตไม้ตัดดอกขึ้นอยู่กับตลาดของไม้ดอกไม้ในเมืองไทยเป็นหลัก ส่วนต่างประเทศเป็นรอง ในเมืองไทย

ร้านค้าดอกไม้เขาใช้ดอกไม้ประเภทใดมากที่สุด ทางมูลนิธิโครงการหลวงก็จะเน้นในเรื่องของพันธุ์และสีตามตลาด เช่น เบญจมาศ ตลาดชอบสีชมพูหวาน สีเหลืองน้อย สีแดง เราจะมีการตลาดแจ้งให้ทราบว่าเขาต้องการสีอะไร เราก็จะเน้นสีนั้น

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเทียน

บรรยาย (ปราณี)

ปัจจุบัน สถานีเกษตรหลวงอ่างขางเป็นต้นแบบของสถานีวิจัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในด้านงานศึกษาวิจัยพืชเมืองหนาว จึงเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรที่สูงและการฟื้นฟูป่าไม้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวชมธรรมชาติของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในส่วนของเกษตรกรชาวเขาบริเวณรอบๆ สถานีสามารถประกอบอาชีพการเกษตร ทั้งการปลูกไม้ผลเขตหนาว ไม้ตัดดอก สตรอเบอร์รี่ และชาจีน มีรายได้อยู่ระดับปานกลาง เฉลี่ยปีละ ๖๐,๘๑๗ บาทต่อครัวเรือน ปัจจุบัน เกษตรกรเหล่านี้สามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรชาวเขานวดอยอ่างขางยังมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ ทำให้ป่าต้นน้ำลำธารได้รับการฟื้นฟูให้มีสภาพที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาด้านปัจจัยพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนนและแหล่งน้ำ ให้ดีขึ้นอีกด้วย นับได้ว่าสถานีเกษตรหลวงอ่างขางได้มีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีผลให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการทำให้เกษตรกรชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น หันมาปลูกไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ และพืชอื่นๆ ทดแทน มีรายได้ดี ฝิ่นป่าที่อุดมสมบูรณ์ได้กลับคืนมาสู่ดอยอ่างขางอีกครั้งหนึ่ง ทั้งหมดนี้เกิดจากพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำริจัดตั้ง “สถานีวิจัยพืชเมืองหนาว” ขึ้นที่ดอยอ่างขาง หรือ “สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง” ในปัจจุบันนั่นเอง

เพลงคั่น

กษัตริย์-เกษตร

บรรยาย (ปราณี)

เวลาของรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ในครั้งนี้หมดลงแล้วค่ะ ท่านผู้ฟังจะติดตามรับฟังพระราชดำริในโครงการอื่นๆ ได้ทุกวัน พุธสัปดาห์ที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลาทุ่ทุกครั้ง ทาง สวท. เอ.เอ็ม. ๘๘๑ กช. ค่ะ สำหรับรายการครั้งนี้ นิรุท ฤทธิ-คุณ เป็นฝ่ายเทคนิค และปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

เพลง

อันความกรุณาปราณี

ความก้าวหน้าของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายวิเชียร สาคเรศ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ
นายประจวบ ลีรักษาเกียรติ หัวหน้าฝ่ายประสานงานบริหารทรัพยากรชายฝั่ง
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ

ผู้จัดรายการ

ปราวณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยค่ะ รายการนี้จัดเสนอในนามคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ สำหรับวันนี้ ฟัง “ความก้าวหน้าของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี” ค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

พื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญหลายด้าน เป็นแหล่งการประมงใหญ่แหล่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ส่วนบนฝั่งก็เป็นเขตเกษตรกรรม ซึ่งราษฎรเพาะปลูกข้าว พืชไร่ และพืชสวนหลายชนิด บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนยังมีความสำคัญทางสภาวะแวดล้อม นับตั้งแต่ชายฝั่งซึ่งเป็นเขตสงวนของป่าไม้ชายเลนที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้โตเร็ว เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำจำนวนมาก และยังใช้เป็นแนวป้องกันชายฝั่งได้อีกด้วย นอกจากนี้ ภูมิประเทศทิวทัศน์ และทะเลที่ต้ง ก็มีความงดงามตามธรรมชาติ แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าเหล่านี้ได้เริ่มเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้รับความเดือดร้อนด้านการทำมาหากิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบเรื่องนี้ ในคราวเสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๔ พระราชทานพระราชดำริแก่

นายบุญนาศ สายสว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีในขณะนั้น ให้พิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมจัดทำโครงการพัฒนาด้านอาชีพ การประมงและการเกษตรในเขตพื้นที่ดินชายฝั่งทะเล จังหวัด จันทบุรี และได้พระราชทานเงินที่ราษฎรจังหวัดจันทบุรีได้ร่วม ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโดยเสด็จพระราชกุศลในโอกาส ดังกล่าว จำนวน ๖๐๓,๐๖๐ บาท เป็นทุนเริ่มดำเนินการ

จังหวัดจันทบุรีได้ร่วมหารือกับหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง และพิจารณาความเหมาะสม จึงกำหนดพื้นที่ตำบล คลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่จัดตั้งศูนย์ ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ นายวิเชียร สาครเรศ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ให้ รายละเอียด

นายวิเชียร

บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนเดิมเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เรียกว่า “ป่าสงวนแห่งชาติป่าอ่าวคุ้งกระเบน ป่าอ่าวแคว้นหนู” ซึ่งเดิม ในอดีต ราษฎรทำการประมงแบบผิดวิธีจนทำให้ทรัพยากร เสื่อมโทรมลงไปจนไม่สามารถทำการประมงได้แล้ว ผลผลิตต่ำ มาก หญ้าทะเลก็ถูกทำลายไป ขณะเดียวกัน บนบก ป่าชายเลน ที่สมบูรณ์รอบอ่าวถูกทำลายไป เรียกว่าเกือบ ๑๐๐% ส่วน ใหญ่ก็นำเอาไปเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งก็ทำนาข้าว ใน ฤดูฝนถ้ามีเยอะก็ทำนาข้าวได้ ส่วนใหญ่ก็จะเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลา และน้ำเค็มก็แทรกเข้าไปได้ในฤดูแล้ง พอฤดูฝนน้ำจืดไหลมา ก็ สามารถทำกิจกรรมผสมผสาน คือ ครึ่งปีทำนาข้าว ครึ่งปีก็มา เลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ จนกระทั่งปี ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินที่ทุ่งนาเซย์เพื่อเปิดพระบรม- ราชานุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช ราษฎรก็ทูลเกล้าทูล กระหม่อมถวายเงินแด่พระองค์ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาท พระ องค์ก็ทรงคืนเงินจำนวนนั้นให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด คือ ผู้ว่า บุญนาศ สายสว่าง และได้มีพระราชดำริให้หาพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ชายทะเล และหลังจากนั้นอีก

๒ วัน ที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมกับอธิบดีกรมชลประทานให้หาพื้นที่ชายทะเลที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อจัดทำโครงการให้มีลักษณะเหมือนที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน และให้ทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ชายทะเลเน้นหนักด้านการประมง

หลังจากนั้น ฯพณฯ องคมนตรี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ซึ่งได้ดูแลโครงการพระราชดำริในเรื่องของศูนย์ศึกษาฯ ก็ได้มาหารือกับทางจังหวัดจันทบุรี ดูพื้นที่และพบว่า พื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนเป็นป่าเสื่อมโทรมที่สามารถดำเนินโครงการสนองพระราชดำริได้ ก็ได้ทรงคัดเลือกพื้นที่ตรงนี้ถวายรายงาน และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นชอบตามที่ ฯพณฯ องคมนตรี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ เสนอ ก็ได้มีการเริ่มโครงการ เมื่อหม่อมเจ้าจักรพันธ์ฯ มาดูพื้นที่แล้ว ทรงเห็นว่าพื้นที่เหมาะสำหรับการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอันดับแรก จึงได้ให้กรมประมงเป็นผู้ดำเนินการในครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๒๕ พร้อมกับมีพระราชดำริให้ทำโรงเพาะฟักพันธุ์สัตว์น้ำเป็นเบื้องต้นเลย

กรมประมงก็ได้เข้ามาในพื้นที่และตั้งงบประมาณสร้างโรงเพาะฟักพันธุ์สัตว์น้ำเล็กๆ และส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งบริเวณอ่าวคุ้งกระเบน เป็นการเลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติหรือแบบกึ่งธรรมชาติ ไม่ได้เลี้ยงหนาแน่นเช่นปัจจุบันนี้ และกรมต่างๆ ก็ทยอยเข้ามา ก็มีกรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ ฯลฯ โดยมีกรมประมงเป็นหน่วยงานหลัก เพราะงานหลักก็คือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ดูแลทรัพยากรชายฝั่ง ก็ได้ดำเนินการเรื่อยมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ทางรัฐบาล แคนาดา ก็ร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสดังกล่าว จึงได้ให้ทุนแบบให้เปล่าผ่านองค์การซีดามาดำเนินโครงการนี้อย่างเต็มที่ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาอาชีพราษฎรควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งและสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าเป็นศูนย์ทางด้านสิ่งแวดล้อมด้านชายฝั่งทะเล อันดับแรก

ก็ได้ให้เงินมาดำเนินโครงการ พร้อมกับให้ทุนข้าราชการไปเรียนต่อไปฝึกอบรม โดยเน้นการฝึกอบรมเรียนต่อในประเทศ และสร้างอาคารฝึกอบรม มีเงินให้ในการซื้อเครื่องมือที่เน้นด้านทรัพยากรชายฝั่ง โดยเฉพาะเรื่องของ GIH ได้นำ GIH มาทำเรื่องของทรัพยากรชายฝั่ง จึงเห็นว่าศูนย์ฯ ได้มีการพัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งโครงการนี้ก็จบลงในปี ๒๕๓๘ โดยมีท่านทูตแคนาดาเป็นผู้ปิดโครงการร่วมกับองคมนตรีจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ต่อจากนั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมประมง และกรมต่างๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเรื่อยมา โดยเราจะเน้นพัฒนาอาชีพของราษฎรในโครงการควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ในทุกเรื่อง เน้นให้เกิดสมดุลธรรมชาติ สามารถทำมาหากินมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่สิ่งแวดล้อมไม่เสียหาย ธรรมชาติยังคงอยู่ และเราก็มีหน่วยงานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ตามเข้ามาเรื่อยๆ เช่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างคู้กระเบน เพื่อดูแลพื้นที่บนเขาที่มักจะถูกบุกรุก มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนของเราและอ่างคู้กระเบนด้วย เพราะฉะนั้น ทุกวันนี้ค่อนข้างจะมีความสมดุลตามธรรมชาติ บนเขาก็เลิกการตัดไม้ทำลายป่า และเราได้ปลูกป่าฟื้นฟูกลับมาหมดแล้ว โดยสรุป ราษฎรก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นประมาณ ๒๐๐-๓๐๐% จากในอดีต จากที่ เอ.ไอ.ที. มาประเมินไว้ ก็ประมาณ ๓๐๐% ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นครับ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

พื้นที่ดำเนินการของ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ครอบคลุม ๑๖ หมู่บ้าน ในเขตนายายอามและอำเภอบางใหม่ มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๔,๖๐๐ ไร่ มีพื้นที่ดำเนินการ คือ พื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนครอบคลุมชายฝั่งโดยรอบและพื้นที่น้ำใน

อ่าว รวมเนื้อที่ประมาณ ๔,๐๐๐ ไร่ และพื้นที่รอบนอกเป็นพื้นที่ในเขตตำบลคลองขุด ตำบลสนามไชย และพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งเป็นเขตเกษตรกรรมและเขตหมู่บ้านประมงตลอดแนวชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ประมาณ ๔๒,๐๐๐ ไร่ เมื่อปี ๒๕๓๓ รัฐบาลแคนาดาได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ๖๐ ล้านบาท เพื่อใช้ในการพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งให้มีความยั่งยืน นายประจวบ ลีรักษาเกียรติ หัวหน้าฝ่ายประสานงานบริหารทรัพยากรชายฝั่ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ชี้แจงเพิ่มเติม

นายประจวบ

ก็เป็นโครงการช่วยเหลือจากรัฐบาลแคนาดาเป็นโครงการ ๕ ปี เริ่มปี ๒๕๓๓-๒๕๓๘ โดยแคนาดาร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ก็ให้เงินช่วยเหลือมา ซึ่งเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการจัดสร้างอาคารสำนักงาน เป็นทุนในการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกของข้าราชการในพื้นที่ ตลอดจนเป็นการส่งผู้เชี่ยวชาญของรัฐบาลแคนาดาเข้ามาช่วยเหลือให้คำปรึกษาการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ปัจจุบันโครงการดังกล่าวได้เสร็จสิ้นไปแล้ว และปัจจุบันเราดำเนินงานด้วยงบประมาณของรัฐบาลไทยเราเอง ซึ่งเป็นการต่อเนื่องจากความช่วยเหลือ ๒ โครงการ คือ การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งในปัจจุบันเราก็ได้ทำต่อไปเรื่อยๆ เพื่อให้เกิดการจัดการแบบสมดุลของระบบนิเวศวิทยา เมื่อเกิดการสมดุลแล้วการใช้ทรัพยากรหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าวก็จะเกิดการใช้แบบยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลานของเราต่อไปได้

ปราชญ์

อย่างที่หัวหน้าประจวบบอกว่า รัฐบาลแคนาดาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาอยู่ที่นี้ด้วย กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่อ่าวคุ้งกระเบนจะเหมือนกับประเทศแคนาดาไหมคะ

นายประจวบ

ลักษณะคงไม่เหมือนเลยทีเดียว แต่หลักการคือการใช้ **ธรรมชาติบำบัดธรรมชาติ** เป็นลักษณะเดียวกัน แต่ปลีกย่อย

ของกิจกรรมก็เปลี่ยนแปลงไปตามพื้นที่ เช่น ที่ประเทศแคนาดา คงไม่มีป่าชายเลน แต่ของเรามี เราใช้ป่าชายเลนที่มีอยู่เป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดคุณภาพน้ำที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งทางเขาไม่มี เรามี เป็นกิจกรรมปกติของเรา แล้วเราก็นำมาผนวกให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ส่วนใหญ่รูปแบบของเรานำไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย เช่น บางส่วนเกษตรกรที่มาดูงานแล้วก็นำรูปแบบการเลี้ยงกุ้งของศูนย์ไปใช้ หรือทางภาคใต้ก็มีการนำรูปแบบโครงการไปใช้ อาจจะเป็นที่โครงการปากพั่น เป็นต้น นำรูปแบบโครงการ แต่นำรูปแบบโครงการไปแล้วต้องไปปรับปรุงให้เข้ากับพื้นที่ตรงนั้น ไม่สามารถนำไปทั้งหมด นำหลักการรูปแบบไปเพื่อปรับปรุงเท่านั้นเอง

ปราชญ์

ปัจจุบัน งบประมาณที่นำมาพัฒนาที่ศูนย์ฯ เป็นของกรมประมงที่เดียว หรือเป็นของที่อื่นด้วยคะ

นายประจวบ

งบประมาณมาจาก ๒ ส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณกรมประมง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณด้านเงินเดือน ด้านสาธารณูปโภคต่างๆ ตลอดจนงานด้านการทดลองวิจัยของกรมประมง ส่วนที่สองมาจากงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. แต่ลักษณะนี้ เมื่อต้นสังกัดของหน่วยงานร่วมโครงการไม่มีงบประมาณให้กับหน่วยงานในพื้นที่ เราจะทำให้หน่วยงานในพื้นที่จัดทำโครงการขึ้นมาให้เรา แล้วเราจะนำโครงการไปของงบประมาณจากสำนักงาน กปร. ถ้างบประมาณได้รับการอนุมัติแล้ว เขาจะสามารถดำเนินการได้เลย ซึ่งจะเบิกจ่ายจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันนี้ก็เป็นงบประมาณที่มาจาก ๒ หน่วยงาน และก็ยังมาจากหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละหน่วยงาน คือ เขาอาจจะให้มาบางส่วน หรืออาจจะให้มาเป็นงบประมาณก้อนใหญ่ แล้วแต่แต่ละหน่วยงาน

เขา งบประมาณหลักๆ ก็มาจาก ๒ ที่ คือกรมประมงและสำนักงาน กปร. ครับ

ปราชญ์

จากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในศูนย์ฯ นี้ขึ้นมาแล้ว จากวันนั้นถึงวันนี้ อย่างที่หัวหน้าบอกว่าพระองค์ไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินมาที่ศูนย์ฯ นี้เลย แต่ว่าพระองค์ได้พระราชทานคำแนะนำอะไรบ้างไหมคะ

นายประจวบ

เราจะมีการทำรายงานถวายให้พระองค์ทุกปี พระองค์ก็จะทอดพระเนตรรายงาน แล้วก็จะมีคำแนะนำผ่านทางสำนักงาน กปร. ลงมา ไม่ได้แนะนำโดยตรงมาที่ศูนย์ฯ แต่ผ่านสำนักงาน กปร. ซึ่งสำนักงาน กปร. ก็จะมาประสานงานกับเราอีกทีหนึ่งว่าจากรายงานที่ถวายขึ้นไปนั้น พระองค์ทรงมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง และเรามีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชดำริของพระองค์อย่างไร

ปราชญ์

และในส่วนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ละคะ ในครั้งที่ท่านเสด็จฯ มา ท่านได้ทรงแนะนำอะไรบ้างไหมคะ

นายประจวบ

ในคราวที่จะเสด็จฯ มาครั้งล่าสุดนี้ เสด็จฯ มาทรงงานโรงเรียน ต.ช.ด. ที่จังหวัดจันทบุรี แล้วเสด็จฯ มาประทับแรมที่ศูนย์ฯ ฉะนั้น ในช่วงนั้น เวลาที่พระองค์จะประทับแรมหรือทรงงานในศูนย์ฯ น้อย จึงทรงไม่ค่อยจะมีข้อเสนอแนะอะไรเท่าไร แต่คาดว่าในอนาคต ถ้าพระองค์ทรงมีเวลา ก็คงมาทรงงานของศูนย์ฯ โดยตรง ซึ่งในช่วงนั้นเราอาจจะได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นครับ

ปราชญ์

เท่าที่หัวหน้าทำงานที่นี้มานาน มีปัญหาอะไรที่พบมากที่สุดและยังแก้ไขไม่ได้คะ

นายประจวบ

ปัญหาส่วนใหญ่จะพบในช่วงแรกๆ คือ ชาวบ้านยังขาดความเข้าใจการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน ชาวบ้านยังไม่ทราบถึงคุณค่าประโยชน์ของป่าชายเลนว่าทำไมจึงต้องมีป่าชายเลน แต่ช่วงที่ผ่านมา เรามีการอบรม มีการส่งเสริมแนะนำให้ชาวบ้านรู้ ปัจจุบันชาวบ้านเริ่มเข้าใจประโยชน์ของป่าชายเลน เขาได้หันมาช่วยเราในการอนุรักษ์ในการปลูกป่าชายเลน แต่ปัญหาส่วนใหญ่ของโครงการก็เหมือนกับทุกๆ ที่ คือ ปัญหาเรื่องงบประมาณกับบุคลากร เรามีอัตรากำลังไม่เพียงพอ ยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันนี้ เรามีปัญหาดังกล่าวทั้ง ๒ เรื่องนี้ครับ

ปราณี

คิดว่าประชาชนคงมาใช้บริการที่นี้มากด้วยใช้ไหมคะ

นายประจวบ

มากครับ อย่างงานบริการที่คลินิกสัตว์น้ำ ในหนึ่งปีจะมีผู้มาใช้บริการ ๑๐,๐๐๐ ราย ส่งตัวอย่างกุ้งมาให้ตรวจสอบ ส่งตัวอย่างน้ำมาให้ตรวจสอบ หรือส่งลูกกุ้งมาให้ตรวจสอบ DNA ของไวรัสต่างๆ เป็นหมื่นรายต่อปี ซึ่งตรงนี้เราใช้งบประมาณจากกรมประมง ถ้าขาดเหลืออะไรเราจะใช้งบของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริครับ

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

การดำเนินงานภายใน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนเป็นการจัดการทรัพยากรชายฝั่งให้มีความยั่งยืนตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมรับผิดชอบ โดยกรมป่าไม้ได้จัดสรรพื้นที่เสื่อมโทรมหลังป่าชายเลนจำนวน ๗๒๘ ไร่ เพื่อคัดเลือกราษฎร ๑๑๓ ครอบครัว เข้าประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำ อนุรักษ์ป่าชายเลนที่สมบูรณ์จำนวน ๖๑๐ ไร่ และป่าบกบนเขาต่างๆ รอบอ่าวคุ้ง-

กระเบนให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ตลอดไป รวมทั้งปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติมทุกปี กรมประมงได้สร้างแปลงพ่อแม่พันธุ์หอยนางรมในอ่าวคุ้งกระเบนเพื่อให้เกิดการแพร่ขยายพันธุ์ลูกหอย และส่งเสริมให้ราษฎรเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวนตามบริเวณคลองน้ำทั้งจากบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ทำการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง ๔ ชนิด คือ กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ ปลากระพงขาว และปลากะรัง ปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐ ล้านตัว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ ซึ่งจะรับผิดชอบดำเนินงานในเรื่องใดบ้าง นายประจวบ ลีรักษาเกียรติเล่าให้ฟังค่ะ

นายประจวบ

การดำเนินงานโครงการก็มีหลาย ๆ หน่วยงานเข้าร่วมโครงการ อย่างเช่น บริเวณใกล้เคียงโครงการ ก็มีงานของกรมวิชาการเกษตรซึ่งอยู่ตรงข้ามศูนย์ฯ จะเป็นการศึกษาการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์โดยจัดแบ่งพื้นที่เพื่อทำเป็นพื้นที่สาธิต เช่น พื้นที่ ๒ ไร่ มีการปลูกพืชผักสวนครัว มีการเลี้ยงไก่เป็นรูปแบบหนึ่งต่อไปอาจจะเป็นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทำอาชีพไม้ดอกไม้ประดับร่วมกับไม้ผลอย่างอื่น ซึ่งเรามีการดำเนินงาน ๖ รูปแบบในพื้นที่ ส่วนพื้นที่รอบนอกที่เราได้ขยายพื้นที่ออกไปอีก ๑๐๐ กว่าไร่ มีการศึกษาการจัดไร่นาสวนผสม และมีการออกไปทำในพื้นที่ของเกษตรกร เช่น ทำพื้นที่ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระองค์ คือ มีการแบ่งพื้นที่ในลักษณะเช่นเดียวกับพระองค์ คือ ๓๐-๓๐-๓๐-๑๐ แต่เรามีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน เพราะพื้นที่ของเราไม่สามารถจัดได้ลงตัวในลักษณะนั้น แต่ก็เป็นการเดียวกัน ซึ่งได้ดำเนินการที่ตำบลรำพัน เป็นพื้นที่ของเกษตรกรเองเลย ซึ่งผลจากการทำตั้งแต่เริ่มมา เกษตรกรก็ค่อนข้างพอใจ เพราะพื้นที่ของเขาค่อนข้างมีปัญหาเรื่องดินมีกรดมาก แต่ปัจจุบันเขามีความพอใจ เขาสามารถมีรายได้นอกเหนือจากที่เขาเคยปลูกข้าวแล้วมีปัญหาเรื่องหนูนาหรือปัญหาอื่นๆ แต่

ปัจจุบันเขามีการเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงปลา การปลูกผักสวนครัว และไม้ผลอื่นๆ เขาก็มีรายได้ตลอดปี ถึงแม้จะเป็นรายได้ที่ไม่มากนัก แต่เขาก็พอเพียงที่จะดำรงชีพได้

ส่วนพื้นที่ ๑๐๐ ไร่ที่ตำบลลำพัน ที่งานวิจัยการเกษตรไปขยายผล คือ การศึกษาการใช้ประโยชน์พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำไม้ผล การทำไม้ดอกไม้ประดับ มีการปลูกทิวลิปสยาม บัวขึ้น หรือกระเจียว เทคนิคในการปลูก ในการรักษา ในการป้องกันโรคต่างๆ มีการศึกษาอยู่ในพื้นที่ตรงนั้น เหล่านี้เป็นงานของกรมวิชาการเกษตร ส่วนงานอื่นๆ ที่ร่วมโครงการที่เราเห็นได้ชัด ก็คืองานของกรมปศุสัตว์ ก็จะมีหน่วยงานอยู่ในพื้นที่เป็นการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ปีกในบริเวณหมู่บ้านรอบๆ ศูนย์ฯ ๑๖ หมู่บ้าน โดยทุกปีเขาจะส่งเสริมการเลี้ยงนกกระทา การเลี้ยงสัตว์ปีกอย่างอื่น เช่น การเลี้ยงเป็ดเทศ หรือการจัดทำโครงการเลี้ยงไก่ไข่ในโรงเรียน เพื่อเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน ซึ่งเราจะทำทุกๆ ปี และขยายไปเรื่อย ๆ ส่วนอีกงานหนึ่งคืองานของกรมป่าไม้ ก็คืองานป่าไม้ในพื้นที่ศูนย์ฯ จะมีการอนุรักษ์ ป่าชายเลน การฟื้นฟูป่าชายเลน การผลิตกล้าไม้ ไม่ว่าจะเป็นไม้ป่าชายเลนหรือไม้บก แล้วแจกจ่ายกล้าไม้พวกนี้ให้กับอาสาสมัครที่ร่วมในการปลูกป่าชายเลนหรือปลูกป่าบก ตลอดจนมีการทดลองศึกษาวิจัยในเรื่องการใช้ประโยชน์ของป่าชายเลน ป่าชุมชน ไม้ใช้สอยต่างๆ แล้วมีการสร้างสะพานทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนเข้าไปในพื้นที่ป่า เพื่อเป็นการศึกษาระบบนิเวศวิทยา และเปรียบเทียบป่าชายเลนที่มีพื้นที่มากกับพื้นที่ที่มีป่าชายเลนบางว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งตรงนี้เป็น การปลูกฝังค่านิยมหรือปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนหรือผู้ที่มาเยี่ยมชม ว่าการที่เรามีป่าจะมีประโยชน์อย่างไร

ผืนป่าตรงนี้สามารถพูดได้ว่าเป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์ที่สุดในจังหวัดจันทบุรี เป็นป่าที่เราอนุรักษ์ไว้จำนวน ๖๕๐ ไร่ และเป็นป่าที่เราปลูกเพิ่มเติมขึ้นมาประมาณ ๔๕๐ ไร่ ฉะนั้นเรามีพื้นที่ป่ารวมประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ ป่าชายเลนตรงนี้จะ

ความสำคัญมาก เพราะว่าเราใช้ป่าชายเลนในการบำบัดคุณภาพน้ำจากกิจกรรมจัดการทรัพยากรของเรา โดยน้ำที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งมาจะมีธาตุอาหารหรือมีปุ๋ยสูง เราก็ทำการระบายผ่านป่าชายเลน ป่าชายเลนก็จะดูดซับปุ๋ยหรือธาตุอาหารต่างๆ ไปใช้ ทำให้ธาตุอาหารในน้ำลดน้อยลง ซึ่งทำให้คุณภาพน้ำดีขึ้นด้วยครับ

บรรยาย (ปราณี)

จากวันเริ่มต้นจัดตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน จนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้ศูนย์ศึกษาแห่งนี้กลายเป็นศูนย์ศึกษา สาธิตและพัฒนาเขตที่ดินชายทะเล โดยวิธีการผสมผสานความรู้ อันหลากหลายของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบ ดำเนินการวางแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เหมาะสม และยั่งยืนตลอดไป ฐานะความเป็นอยู่ อาชีพราษฎรก็ดีขึ้น ผลผลิตของสัตว์น้ำชายฝั่งก็เพิ่มขึ้น นับเป็นบุญของคนไทยที่มี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงห่วงใยพสกนิกรทุกหมู่เหล่า ที่เดือดร้อน โดยเฉพาะด้านการทำมาหากิน ทรงศึกษาปัญหา ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและพระราชทานวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ตลอด จนทรงแนะนำการพัฒนาอาชีพของราษฎร ให้มีความกินดีอยู่ดี ดังเช่นราษฎรในบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนแห่งนี้

ท่านผู้ฟังคะ รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ครั้งนี้หมดเวลาแล้ว พบกันใหม่วันพุธที่ ๑๖ มิถุนายน นะคะ นิรุท ฤทธิคุณ ฝ่ายเทคนิค และดิฉัน ปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้ดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

เพลง

อันความกรุณาปราณี

หน่วยสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระเทพรัตนราช-
สุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชม
ศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก

เบญจมาศ
ไม้เด่นของศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก

ศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายบุญรงค์ดี สายน้อย หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก
รศ.ดร. อติสร กระแสชัย ผู้ประสานงานโครงการไม้ดอกไม้ประดับโครงการหลวง

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลินเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่ง ออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ในวันนี้นำท่านผู้ฟัง ไปยัง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

เพลงคั่น

กษัตริย์-เกษตร

บรรยาย (พัชรินทร์)

“เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็น ประโยชน์และเป็นรายได้ของเขาเอง ที่มีโครงการนี้ จุด ประสงค์อย่างหนึ่งก็คือ มนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่น ทุกรันดารสามารถที่จะมีความรู้และพุงตัว มีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่ง ก็เป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วย เพราะเป็นปัญหาใหญ่ ก็คือปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าสามารถ ช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้าง เขาจะเลิกปลูกยาเสพติดคือฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับ การปราบปรามการสูบฝิ่น และการค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ผลอีกอย่าง หนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ ชาวเขา ตามที่รู้ เป็นผู้ที่ทำการเพาะ ปลูกโดยวิธีที่จะทำให้บ้านเมืองของเราไปสู่หายนะได้ โดยที่ ถางป่าและปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วย เขาก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดี ความอยู่ดีกินดี และ ปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ เพราะถ้าสามารถทำโครงการนี้ได้ สำเร็จ ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความ

**อยู่ดีกินดีพอสมควร และสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้
รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก...**

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้เคียง

บรรยาย (พัชรินทร์)

นี่เป็นกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสทรง
เยี่ยมคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๐
มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

จากพระราชดำรัสนี้เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๒ แสนบาท
เพื่อใช้ซื้อ **สวนสองแสน** หลังพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ และ
นี่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการเน้นการวิจัยและพัฒนาพืชผัก
ผลไม้และไม้ดอกเมืองหนาว เพื่อให้ชาวเขาได้ปลูกแทนฝิ่น
ตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ ๓๐ ปีแล้ว และนี่ก็คือที่มาของ **โครงการ
หลวง**

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้เคียง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ปัจจุบัน โครงการหลวงดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ทั้ง
จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน และพะเยา
ประกอบด้วยสถานีวิจัย ๔ แห่ง และศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
อีก ๓๕ แห่ง มีประชากรในพื้นที่ประมาณ ๘ หมื่น ๕ พันคน
ปฏิบัติการในลักษณะโครงการนำร่อง การริเริ่มใหม่ งานค้นคว้า
วิจัย ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการพัฒนา
ทางสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์
และการตลาด

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเทียน

บรรยาย (พัชรินทร์)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก เป็น ๑ ใน ๓๕ ของ
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อยู่ในเขตหมู่บ้านห้วยลึก ตำบลปงโค้ง

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๖๐๐ เมตร ระยะทางจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงโครงการประมาณ ๔๕ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้รุ่ง

บรรยาย (พัชรินทร์)

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสรับสั่งให้โครงการหลวงเข้าไปช่วยเหลือชาวเขา ซึ่งอพยพมาจากบ้านแม่โถ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ทำกินเดิมไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ด้วยทรงเกรงว่าชาวเขาเหล่านี้จะบุกรุกทำลายป่าและต้นน้ำลำธาร ดังนั้น ด้วยความร่วมมือของกรมป่าไม้ ได้จัดพื้นที่ทำกินที่บ้าน ห้วยลึกให้ หลังจากนั้น ก็ได้มีชาวเขาเผ่าม้งจากบ้านป่าเกี๊ยะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และชาวเขาจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน อพยพมาสมทบเพิ่มขึ้น โครงการหลวงจึงจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยฝั่งตะวันออก จำนวน ๒๐๐ ไร่ และจัดสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำชลประทานแก่พื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้พัฒนาพื้นที่ฝั่งตะวันตกจำนวน ๔๐๘ ไร่ เพื่อทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝน และจัดตั้งชุมชนของหมู่บ้านสามเผ่า อีกทั้งดำเนินการก่อสร้างโรงเรียน สำนักสงฆ์ และพัฒนาระบบไฟฟ้า ประปา ให้แก่หมู่บ้านอีกด้วย และนี่จึงเป็นที่มาของ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังคำบอกเล่าของ นายบุญรงค์ศักดิ์ สายน้อย หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

นายบุญรงค์ศักดิ์

สภาพพื้นที่ที่นี้เมื่อก่อนนี้เป็นพื้นที่ของกรมป่าไม้ เป็นพื้นที่ที่เป็นป่าสงวน หลังจากนั้นก็มีเกษตรกรมาตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดปัญหาการทำมาหากินโดยไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบกับประชากรไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง เกษตรกรก็ขอพื้นที่ทำกิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพิจารณาเห็น

ด้วยกับ หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งเห็นว่าตรงนี้เป็นพื้นที่ที่น่าจะจัดสรรให้เกษตรกรทำกินได้ เพราะว่าเรามีพื้นที่ที่เหมาะสม มีแหล่งน้ำ แล้วก็หลายๆ สิ่งหลายๆ อย่าง น่าจะปรับปรุงตรงนั้นขึ้นมาได้ ก็จัดสรรพื้นที่ให้เกษตรกรทำกิน ซึ่งมีเกษตรกรเริ่มแรก ๑๒๑ ครอบครัว แล้วก็โดยมีพื้นที่ของคนเมือง พื้นที่ของม้ง ของกระเหรี่ยง เราจะแบ่งพื้นที่เป็น ๒ ส่วน คือ หนึ่ง **พื้นที่รับน้ำชลประทาน** มีประมาณ ๒๐๐ ไร่ ส่วนที่สอง **พื้นที่รับน้ำฝน** มีประมาณ ๑,๘๐๐ ไร่ พื้นที่รับน้ำชลประทาน เราจะแบ่งให้เกษตรกรประมาณ ๑-๑.๕ ไร่ พื้นที่รับน้ำฝนเราจะแบ่งให้ประมาณ ๔-๕ ไร่

เมื่อเกษตรกรได้พื้นที่ทำกินแล้ว เราส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผัก ปลูกไม้ดอก ผักที่เราปลูกเป็นพืชหลักก็มี ผักกาดหอม ห่อ แตงกวายาว มะเขือเทศเชอร์รี่ แล้วก็หลายๆ อย่าง ในส่วนของไม้ดอกก็มีเบญจมาศ ซึ่งค่อนข้างจะเป็นพืชหลักและค่อนข้างจะทำได้ดีของที่นี่ ในเริ่มแรก เราก็ใช้การผลิตแบบง่ายๆ แบบใช้น้ำ ใ้ปุ๋ยแบบทั่วๆ ไป แต่ช่วงหลัง ในการผลิตดังกล่าวมีปัญหาในเรื่องของน้ำซึ่งไม่สมบูรณ์เหมือนเดิม สภาพพื้นดินเองถ้าไม่มีการบำรุงดินจริงๆ ก็มีปัญหาในเรื่องของโครงสร้างของดิน ซึ่งเป็นผลกระทบต่อการปลูกพืช เพราะฉะนั้น ตรงนี้ ทางโครงการเองก็ได้พัฒนาในเรื่องของพัฒนาอาชีพ เพราะว่าเราต้องการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง และเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น เพราะฉะนั้น ตรงนี้เราก็เอาระบบการให้น้ำพร้อมปุ๋ยมาใช้กับพืชผัก ในส่วนของไม้ดอก และหลังจากนั้นก็รู้สึกว่าการเกษตรกรรมมีรายได้ดีขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น และก็สามารถจะควบคุมผลผลิตได้ เพราะว่าโครงการหลวงเอง เมื่อก่อนเราจะมีปลูกพืชผัก เราเอาไปทิ้งเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งขายได้ อีกส่วนหนึ่งขายไม่ได้ เราก็จำเป็นต้องทิ้ง เพราะว่าไม่รู้จะเอาไปทำอะไร แต่เดี๋ยวนี้เรามีแผนการผลิต แผนการตลาด ทำตลาดเอง ตั้งแต่วางแผนมาก็มีลูกค้า การตลาดเองมาวางแผนให้ฝ่ายผลิต ก็ต้องผลิตได้ ฝ่ายผลิตเองก็ต้องมีศักยภาพในการผลิต และก็รู้ตัวเองว่าสมควรจะ

พัชรินทร์ ส่งไปที่โครงการหลวง หรือว่ามีการแปรรูปหรืออย่างไร

พัชรินทร์ แล้วส่งโรงงานหลว่งแปรรูปหรือเปล่า

นายบุญรงค์ศักดิ์   ส่งครับ จะมีในรูปของเสาวรสที่จะส่งโรงงานหลวงแปรรูป

พัชรินทร์ ผลผลิตที่เด่น ๆ ของห้วยลึกนี้คืออะไร

นายบุญรงค์ศักดิ์ ผลผลิตของมูลนิธิโครงการหลวงโดยภาพรวม ที่เด่นๆ ก็ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอก และไม้ผล ส่วนที่ห่วยลึกลงนี้ ที่เด่นๆ ก็เป็นพืชผักและไม้ดอก ๒ อย่าง

พัชรินทร์ เกษตรกรที่อยู่ในโครงการนี้มีความพอใจมากน้อยแค่ไหน

১১৬

พัชรินทร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาที่นี่บ้างหรือไม่

นายบุญรงค์ศักดิ์

พระองค์ท่านเสด็จฯ ที่นี่เมื่อปี ๒๕๒๗ พระองค์ก็ทรงเป็นห่วงในเรื่องของสภาพป่าไม้ แล้วก็สภาพอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศวิทยาต่างๆ ไป เพราะว่าตรงนี้เป็นจุดที่สำคัญ เพราะว่าถ้าไม่มีป่าก็คงไม่มีน้ำ อะไรทำนองนั้น

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ไกลรุ่ง

บรรยาย (พัชรินทร์)

เนื่องจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ตั้งอยู่ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล ๖๐๐ เมตร ลักษณะอากาศทั่วไปจึงค่อนข้างร้อน ดังนั้น การดำเนินงานจะเน้นหนักไปทางด้านการส่งเสริมเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็จะมีงานวิจัยควบคู่กันไปด้วย ทั้งงานวิจัยพืชผักเมืองหนาว สำหรับงานส่งเสริมการเกษตร ก็มีการส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาว ทั้งไม้ผล พืชผัก สมุนไพร พืชไร่ และไม้ดอกชนิดต่างๆ นอกจากนั้นก็ยังมีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มสตรีชาวเขา โดยการส่งเสริมการปั่นทอผ้าลินินและงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติก็ได้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าไม้ และมีการส่งเสริมการปลูกป่าโดยใช้ไม้โตเร็ว งานอีกด้านหนึ่งของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกซึ่งเป็นที่ขึ้นชื่อและขึ้นหน้าขึ้นตาก็คือ เรื่องของการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ รศ. ดร. อติศร กระแสชัย ผู้ประสานงานโครงการไม้ดอกไม้ประดับ โครงการหลวง ได้เล่าให้ฟัง

รศ.ดร. อติศร

ห้วยลึกนี้เป็นหน่วยที่เราจัดตั้งขึ้น ที่เราสนใจเพราะว่าจุดนี้สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๖๐๐ เมตร เรามีสถานีวิจัยทางด้านไม้ดอกอีกแห่งหนึ่งอยู่ที่ดอยอินทนนท์ บ้านขุนกลางตรงนั้นจะอยู่สูง ๑,๒๐๐ เมตร ดังนั้น เมื่อมีพันธุ์พืชใหม่เข้ามา

เมื่อไรก็ตาม เราจะทดลองทั้งสองแห่ง เพื่อที่จะดูว่าพืชใดจะมีความสามารถในการปรับตัว ไม่ว่าบนที่สูงหรือบนที่ต่ำ ที่เราสนใจตรงนี้เพราะว่าในพื้นที่ของโครงการหลวงมันมีความหลากหลายของความสูงมาก แล้วก็มีความต่ำค่อนข้างเยอะ แล้วในการปลูกดอกไม้ซึ่งเป็นพืชหนึ่งที่เสริมเข้าไปกับผักและไม้ผลนี้ อากาศร้อนนี้ทำได้ยาก อย่างห้วยลึก ทั้งสองข้างจะเห็นว่ามีความดอกไม้ปลูกอยู่ จริงๆ แล้ว ดอกไม้ก็จะหมดไปเมื่อฤดูร้อนมาถึง แต่จุดนี้ นอกจากที่เราทดลองพันธุ์พืชใหม่ๆ แล้ว ตรงนี้ยังเป็นแหล่งขยายพันธุ์พืชที่สำคัญของโครงการหลวง คือ เบญจมาศ จุดนี้มันเป็นจุดที่สำคัญในการเชื่อมโยงกันระหว่างเกษตรกรที่อยู่ต่ำกับเกษตรกรที่อยู่ที่สูง เกษตรกรที่อยู่สูงจะสามารถผลิตดอกไม้ที่มีคุณภาพได้ดี เพราะความได้เปรียบทางด้านภูมิอากาศ แต่ในขณะเดียวกัน ในที่สูงนั้น ในการขยายพันธุ์พืชบางชนิด อย่างเช่น เบญจมาศ ถ้าเราไปทำในฤดูหนาว โรคจะเกิดขึ้นเยอะมาก เราจึงเอาต้นแม่พันธุ์มาปลูกที่นี่ แล้วขยายพันธุ์ที่นี่ เพื่อที่จะผลิตพันธุ์พืชนั้นให้กับเกษตรกรที่อยู่บนที่สูง ดังนั้น เกษตรกรที่อยู่บนที่สูงจะปลูกดอกไม้ในช่วงที่ข้างล่างทำไม่ค่อยได้ในช่วงอากาศร้อน แต่กรณีเกษตรกรที่อยู่ในที่ต่ำจะทำในช่วงฤดูหนาว ซึ่งก็จะเป็นการเชื่อมโยงกันได้เป็นอย่างดี เกษตรกรข้างล่างก็ผลิตพันธุ์พืชให้

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (พัชรินทร์)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็น ๑ ใน ๓๕ ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งได้รับรางวัลตุ๊กตาทอง และสิ่งหนึ่งซึ่งสำคัญก็คือ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรในที่ต่ำกับเกษตรกรบนที่สูง

เสียงเกษตรกรชาย

“ย้ายมาจากเชียงใหม่ มาอยู่ตรงนี้ปี ๒๔ พอกรมพัฒนาที่ดินมาเปิดโครงการพระราชดำริ ผมก็เลยคิดว่าจะเข้ามาเป็น

เกษตรกร ก็เลยเข้ามาอยู่เป็นคนพื้นบ้าน ที่ดินแจกให้คนละ ๒ ไร่ แบ่งให้ทำกินคนละ ๒ ไร่ แล้วก็มีฝ่ายส่งเสริมเข้ามา คือ โครงการหลวงเข้ามาส่งเสริม แล้วก็สำรวจว่าเป็นชาวบ้านอยู่จริงหรือไม่ มีสำมะโนครัวเป็นชาวบ้านจริงหรือไม่ จึงได้จัดสรร คนละ ๒ ไร่ ตอนแรกก็มีการปลูกพืชพวกผักสลัด พวกแตงกวา พวก ข้าวโพดหวาน ปัจจุบันผมก็ปลูกมะเขือเทศเชอรี่ มะเขือเทศลูกโต แล้วก็มะเขือม่วง ผลผลิตก็อาทิตย์หนึ่งประมาณ ๓๐๐ กิโล ตกกิโลละ ๒๐ บาท คิดคร่าว ๆ ว่าพื้นที่ปลูกนี้ ๒,๐๐๐ ต้น ๆ ละ ๒ กิโล ก็ได้มากอยู่”

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์ ไกลรุ่ง

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากการบอกเล่าของเกษตรกรในโครงการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังได้เห็นความเชี่ยวชาญของพืชผักและสีสนั่นงดงามของไม้ดอก ไม้ประดับในบริเวณนั้น ทุกคนต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ เช่นเดียวกับเกษตรกร ณ ที่นั้น ที่บอกว่า พวกเขาโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ่อหลวงของพวกเขาพระองค์นี้

เพลงคัน

ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ นี่คือ ๑ ใน ๓๕ ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่รายการ จากฟ้า...สู่ดิน นำเสนอสู่ท่านผู้ฟังในวันนี้ โดย พัชรินทร์ เชยกกลิ่นเทศ จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดิ์ค่ะ

ปรัชญาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐น.

ผู้ร่วมรายการ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่ง ออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ วันนี้ขอเสนอ **ปรัชญาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเทียน

บรรยาย (พัชรินทร์)

แผ่นดินไทยร่มเย็นเป็นสุข ด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จอมกษัตริย์แห่งแผ่นดิน มาตลอดระยะเวลาว่า ๕ ทศวรรษ นับตั้งแต่พระองค์ทรงเถลิงถวัลยราชสมบัติ พสกนิกรชาวไทยทุกคนล้วนซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น ด้วยพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในทุกด้าน พระราชมติก็สำคัญด้านหนึ่งที่ทรงสนพระราชหฤทัย และทรงให้ความสำคัญเสมอมาคืองานด้านการศึกษาและการพัฒนาคน ทฤษฎีใหม่ในการศึกษาและพัฒนาคน คือ หลักการพัฒนาชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรมประจำใจ คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกร ทฤษฎีใหม่จึงเริ่มต้นที่เกษตรกรรม และนำหลักคิด จิต ปัญญา เปลี่ยนฐานการคิดใหม่จากการหักโหมทุ่มเทเกินตัวจนเกิดหนี้สินกลับมาสู่ความพอเพียงเลี้ยงตนเองได้ ร่วมใจสามัคคีกันในท้องถิ่นชุมชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้เพียงพระราชทานหลักการเพาะปลูกในที่ดินจำนวนน้อย หากยังทรงนำหลักการนั้นมาสร้างสูตรทดลองเป็นโครงการปฏิบัติให้เห็นจริง ประจักษ์ชัดถึงผลที่เกิด

ขึ้น ทรงเผยแพร่ แนะนำ ตลอดจนเสด็จพระราชดำเนินตรวจ
สอบเพื่อแก้ไข ชี้แนะ และช่วยเหลือ ผู้ที่ศึกษาทฤษฎีใหม่จึงต้อง
ปฏิบัติจริง ทำงาน ทำใจ ใช้สติปัญญา เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง
การศึกษาคือวิถีชีวิต วิถีคุณธรรม และวิถีของปัญญาธรรม

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้รุ่ง

บรรยาย (พัชรินทร์)

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและ
รัฐบุรุษ ได้พูดไว้ในการสัมมนาโครงการปราชญ์เพื่อแผ่นดิน เรื่อง
“ปรัชญาการพัฒนาทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ”

เสียงพลเอก เปรม

“ปรัชญานี้ผมมิได้คิดได้เอง แต่ผมได้รับแรงบันดาลใจ
จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ ผมได้ตามเสด็จฯ ได้เห็นล้นเกล้าล้น
กระหม่อมทั้ง ๒ พระองค์ ทรงทำทุกอย่างและทุกเมื่อ เพื่อมหา
ชนชาวสยามของพระองค์ท่านให้คลายจากความทุกข์ และทรง
เน้นในเรื่องของชนบทยากจนมากที่สุด ผมจึงนำสิ่งที่ได้พบได้
เห็นมาใช้และสร้างปรัชญานี้ขึ้น และได้ดำเนินรอยตามเบื้องพระ
ยุคลบาทมาโดยต่อเนื่องตั้งแต่ผมยังอยู่ในตำแหน่ง และจะทำ
ตลอดไป มีคนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติการพัฒนา
มักจะเข้าใจว่า การพัฒนาคือการทำให้ทันสมัย หูหระ และ
สะดวกสบาย จึงไม่ตรงกับแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงแนะนำให้ชาวบ้านใช้เครื่องมือประกอบ
อาชีพที่หูหระ แต่ทรงมีพระราชดำริที่อยากจะให้ชาวบ้านได้
ใช้ทรัพยากรและเครื่องมือเท่าที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประโยชน์
สูงสุด เราทั้งหลายได้ทราบได้เห็นกันจนชัดเจนแล้ว จึงควร
เข้าใจแนวพระราชดำริได้ดี

นับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ประชาชนและชาว
โลกต่างก็ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจที่พระองค์
ปฏิบัติอยู่โดยตลอด พระราชกรณียกิจที่นับว่าเป็นจุดเด่นที่คน

ทั่วไปจะนึกถึงก่อนก็คือ ทรงมีความห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์อย่างมาก และทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในการที่จะพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนคนไทยได้มีชีวิตที่ดีขึ้นโดยตลอด ยิ่งถ้าจะพิจารณาจากโครงการตามพระราชดำริต่างๆ ซึ่งมีมากกว่าสามพันโครงการแล้ว ก็ยิ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาอย่างแท้จริง ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อคนยากจนให้พอมีพอกิน ไม่อดอยาก และสามารถช่วยตนเองได้โดยแท้จริง พระราชดำรัสที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม เรื่อง **ทฤษฎีใหม่** นั้น มิได้เป็นครั้งแรกที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสถึง **ทฤษฎีใหม่** แต่ได้ทรงทดลองปฏิบัติและมีพระราชดำรัสถึงเรื่องนี้มา ๑๐ ปีแล้ว ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๒

ถ้าพิจารณากันให้ดีถ้วนจะทราบว่า เรื่อง **ทฤษฎีใหม่** มีความลึกซึ้งและเป็นแก่นแห่งการพัฒนาอย่างแท้จริง เรื่องของทฤษฎีใหม่มิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับชุมชน เกี่ยวเนื่องกับชนบท เกี่ยวเนื่องกับการผลิต เกี่ยวเนื่องกับเศรษฐกิจ เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิต วิถีวัฒนธรรม เกี่ยวเนื่องกับประเพณีท้องถิ่น เกี่ยวเนื่องกับความมั่นคง เกี่ยวเนื่องกับวิทยาศาสตร์ เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ เกี่ยวเนื่องกับการปกครอง เกี่ยวเนื่องกับการรวมตัวของสมาชิกในครอบครัว และที่สำคัญที่สุดคือ เกี่ยวเนื่องกับวิถีคิดและจิตสำนึกของคน ทั้งนี้ก็เพราะปรัชญาแห่งทฤษฎีใหม่เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุด นั่นคือ การที่พระองค์ท่านได้ทอดพระเนตรเห็นสังคมอย่างเป็นองค์รวม ไม่ได้แยกการพัฒนาออกเป็นส่วนๆ ถ้าหากเราพิจารณาแผนงานและโครงการพัฒนาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐบาลหรือเอกชนที่ได้ดำเนินมาแล้วหลายๆ โครงการจะมองเห็นว่าโครงการต่างๆ มักจะมองสังคมแบบแยกส่วน เช่น พัฒนาตลาดเงิน พัฒนาตลาดทุน พัฒนาการขนส่ง พัฒนาระบบประปา พัฒนาวิธีเก็บเกี่ยว เป็นต้น การพัฒนาเหล่านั้นมักจะได้ผลตามเป้าหมาย แต่ไม่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามความหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริง เพราะขาดการปลูกฝังให้ผู้รับประโยชน์

จากการพัฒนาได้เข้าใจความสำคัญของความรู้ความคิดแบบสหสาขาวิชา ขาดการวางรากฐานวิธีคิดที่มาช่วยนี้ก็เพื่อช่วยให้เขารู้จักช่วยเหลือตัวเองได้ ขาดการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านประยุกต์ใช้ความรู้ความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเขามากกว่า

ผมจะไม่พูดถึงรายละเอียดของแนวทฤษฎีใหม่ แต่จะขออธิบายว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวคิด **ทฤษฎีใหม่** ไว้ ๓ ชั้น ด้วยกัน คือ

ชั้นที่หนึ่ง การช่วยเหลือให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของชาติ และมีฐานะยากจน ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้สามารถปรับตัวกลับเข้าสู่การเกษตรแบบยั่งยืนได้สะดวกขึ้น เข้าใจง่ายขึ้น มีความเป็นอิสระจากระบบตลาดโลกมากขึ้น สามารถนำเอาประโยชน์จากการผสมผสานทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนมากขึ้น โดยทรงแนะนำให้จัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ด้วยข้อมูลที่ทรงศึกษาจากหลักการผลิตแบบพอเพียง เพื่อที่จะให้เกษตรกรเลี้ยงตัวเองได้ในระดับประหยัดก่อน นั่นคือ ให้เหมาะกับเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำมาหากินน้อย อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนคืออยู่นอกเขตชลประทาน ฝนตกไม่ชุกนัก ฐานะค่อนข้างยากจน มีสมาชิกครอบครัว ๓-๔ คน และไม่มีอาชีพหรือแหล่งรายได้อื่นที่ดีกว่าในบริเวณใกล้เคียง โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน ใช้ประโยชน์แตกต่างกัน พระราชดำริเรื่อง **ทฤษฎีใหม่** จึงไม่ใช้การนำเอาไปใช้เป็นสูตรตายตัว แต่อาจปรับปรุงได้

ชั้นที่สอง เป็นการให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ โดยร่วมแรงในการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ การสวัสดิการ และการศึกษา ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน การกระทำดังนั้นจะช่วยทำให้เกิดพลังของชุมชน เกิดการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน เกิดการสามัคคีกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล วิธีคิดที่หลากหลายขึ้น เป็นการปลูกเร้ากระบวนการถ่ายทอด กระบวนการเรียนรู้ มีการผสมผสานความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาดั้งเดิม

ขั้นที่สาม เป็นการพัฒนาระดับสูงขึ้นไปอีก คือสูงกว่าความพออยู่พอกิน แล้วนำของเหลือจากการบริโภคมาแปรรูปและจัดจำหน่าย แต่การจำหน่ายนี้จำเป็นต้องสนใจความต้องการของตลาดเหมือนกัน โดยธรรมชาติตลาดมักจะต้องการสินค้าที่ค่อนข้างพร้อมบริโภค มีมาตรฐาน มีความสะอาด มีความแน่นอน ดังนั้น ก็มักจะอาศัยทุน อาศัยเทคโนโลยี และอาศัยความรู้ความสามารถในการจัดการสูง ในขั้นที่สามนี้ ชุมชนจึงต้องร่วมมือกับแหล่งเงินทุน แหล่งพลังงาน เพื่อจัดตั้งและบริหารกิจการการแปรรูปสินค้าที่สูงขึ้นไปอีก ที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆ สามารถมีความเชื่อมโยงและช่วยให้เกิดการร่วมมือกันดียิ่งขึ้น”

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ใกล้รุ่ง

บรรยาย (พัชรินทร์)

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้พูดถึงแนวคิดและทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า จากการวิเคราะห์แนวคิดโดยองค์รวมของหลักการตาม **ทฤษฎีใหม่** แล้ว จะเห็นหัวใจของการพัฒนาที่แฝงอยู่หลายๆ อย่าง การวางความสมดุลระหว่างแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจที่ต้องดำเนินไปกับตลาดก็ดี การปรับเปลี่ยนแนวคิดของระบบราชการในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นโดยลดการชี้นำสั่งการลง โดยการมองการพัฒนาสังคมที่ไม่แยกส่วนแยกด้านว่าด้านใดสำคัญกว่าด้านใด แต่พยายามมองการพัฒนาสังคมเป็นองค์รวมที่มีมิติหลายๆ อย่างปะปนกันอยู่ก็ดี เป็นการไม่หวงของเก่า แต่ก็ไม่เมาของใหม่ โดยการผสมผสานการจัดการแบบท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่มีอยู่ กับเทคนิควิธีการวิชาการสมัยใหม่ และที่สำคัญคือ มีความยืดหยุ่นปรับปรุงได้ถ้ามีเหตุมีผล ท่านผู้ฟังจะเห็นได้ว่า ปรัชญาการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ และแฝงไว้ในพระราชดำรัสต่างวาระต่างโอกาสกัน คงพอจะทำให้เห็นและคล้อยตามได้ว่า การ

พัฒนานั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีความสำคัญสูง เป็นภารกิจของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือร่วมแรงกัน ถ้าใครยังลงมือทำเองไม่ได้ ก็ต้องพยายามทำความเข้าใจให้ตระหนักและรู้ซึ่งให้ถึงความหมายและจุดมุ่งหมายอยู่เสมอ ซึ่งในปัจจุบันนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้หันหน้าเข้ามาเพื่อสืบสานตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป และในคราวเดียวกันนี้ การจัดสัมมนาโครงการปราชญ์เพื่อแผ่นดิน เรื่องปรัชญาการพัฒนาทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นอีกผู้หนึ่งซึ่งได้พูดถึงเรื่อง แหล่งน้ำกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ อีกด้วย

เสียงนายอำพล

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปประกอบพระราชกรณียกิจในต่างจังหวัด และแปรพระราชฐานไปเกือบทุกแห่งทั่วประเทศ พระองค์ได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างดี ในเรื่องของน้ำ ซึ่งในหน้าฝนจะท่วม หน้าแล้งจะแห้ง บางปีหน้าฝนเองก็ขาดน้ำ ขาดฝน ทำให้น้ำแห้ง ปัญหาก็คือเกิดแก่เกษตรกรที่ยากจน โดยเฉพาะในเขตที่ใช้น้ำฝน ไม่มีเขตชลประทาน ดังนั้น ตลอดเวลาพระองค์จึงได้มีพระราชดำริโครงการพระราชดำริต่างๆ มากมายเกี่ยวกับแหล่งน้ำและในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก ผมจะขอกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และก็การพัฒนาอาชีพของประชาชน

การพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งพระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือการเก็บกักน้ำในหน้าน้ำที่มีมากในหน้าฝนเพื่อใช้ในหน้าแล้ง ตัวอย่างที่ผมจะขอยกมาก็คือที่ **ทุ่งภูเขาทอง ออยุธยา** ในหน้าน้ำส่วนใหญ่จะมีน้ำมาล้นบ่า และในปี ๒๕๓๘ เป็นปีที่น้ำท่วมมาก ก็มีพระราชดำริให้ผันน้ำที่ท่วมมากนี้ไปเก็บในอ่างเก็บน้ำของอนุสาวรีย์สมเด็จพระศรีสุริเยทัยในฤดูแล้ง ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ พระองค์ทรงสาธิตให้เห็นว่า น้ำที่เก็บไว้เมื่อตอนน้ำท่วมนั้น ถ้านำมาใช้ในหน้าแล้ง ก็

สามารถที่จะปลูกข้าวนาปรังได้ อีกแห่งหนึ่ง **ที่อ่างเก็บน้ำพระราม ๙** อยู่ระหว่างคลองรังสิต หลังอำเภอธัญบุรี ระหว่างคลองห้ากับคลองหก เป็นที่ซึ่งรัฐบาลสมัยท่าน พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อใช้ตามพระราชอัธยาศัย ซึ่งพระองค์ไม่ทรงโปรดจะทรงสร้างเป็นเมืองหรือสถานที่ราชการ แต่ให้ขุดเป็นบ่อเนื้อที่ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ เก็บน้ำได้ประมาณ ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร เดิมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะใช้เป็นเหมือนชักโครกของกรุงเทพฯ ก็ทรงดำริเห็นว่า ในหน้าแล้ง น้ำในคลองลาดพร้าว คลองพระโขนง จะมีลักษณะเหมือนน้ำจากชักโครก ก็อยากจะเอาน้ำดีมาล้างในหน้าแล้ง แต่เมื่อว่าสร้างเสร็จแล้ว ปรากฏว่าหน่วยราชการที่อยู่ใกล้ๆ เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเทคโนโลยี และกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ก็ได้ขอใช้น้ำตรงนี้ ส่วนใหญ่ก็ใช้เพื่อการบริโภค น้ำจึงไม่พอใช้เพื่อการเกษตรหรือการให้ประปาในเมืองตามพระราชดำริเดิมได้ แต่ก็มีประโยชน์แก่ประชาชนในเขตนี้

อีกแห่งหนึ่งคือ **หนองงูเห่า** สืบเนื่องจากเมื่อประมาณวันที่ ๑๐ ตุลาคม เกิดฝนตกหนักแถวกรุงเทพฯ เกิดน้ำท่วมบริเวณรามคำแหงอย่างมาก พระองค์ก็ทรงมีความสนพระราชหฤทัยอยากทราบข้อมูล ซึ่งกระผมก็กราบบังคมทูลไปตามข้อมูล ประการแรกก็คือ น้ำทางตอนเหนือซึ่งไหลบ่ามาทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ จากแถวทุ่งปราชญ์บุรีหรือฉะเชิงเทรานั้น ไม่สามารถจะระบายออกทะเลได้อย่างคล่องเหมือนอย่างเคย เนื่องจากมีทางระบายน้ำขึ้นเขินหลายแห่ง รวมทั้งบริเวณที่เป็นหนองงูเห่า น้ำไม่สามารถที่จะออกทางตอนบน แต่ที่เขตรามคำแหงที่ท่วม รามคำแหงมีพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร ในขณะที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาสูงประมาณ ๑ เมตร ๘๐ เซนติเมตร หรือประมาณ ๒ เมตร เพราะฉะนั้น กรุงเทพฯ เราก็เหมือนเป็นแอ่งใหญ่ แล้ว

วันนั้นช่วงนั้น ทางในคลองแสนแสบ ทาง กทม. ก็เก็บน้ำไว้ เพื่อใช้ในการเดินเรือหางยาวรับส่ง จึงทำให้มีน้ำสูง ไม่สามารถ จะเป็นแอ่งน้ำหรือเป็นแก้มลิงรับน้ำได้ เพราะฉะนั้น เมื่อฝน ตกหนักในช่วงนั้น ก็ทำให้น้ำไม่สามารถจะระบายออกไปได้ คือ ส่วนใหญ่จะต้องไปออกที่ปากคลองพระโขนง น้ำจากคลอง แสนแสบ คลองพระโขนงทั้งหมด และในบริเวณส่วนกลางของ กรุงเทพฯ คือ แถวรามคำแหง ออกทางเดียว ถึงแม้จะมีเครื่อง สูบน้ำ ๔๒ นิ้ว ประมาณเกือบ ๒๕ เครื่อง แต่ก็ไม่เพียงพอ ต้อง ใช้เวลาอย่างน้อย ๓ วัน อันนี้ก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการ บริหารน้ำ กระผมขออัญเชิญกระแสพระราชดำรัสของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เพื่อความ สิริมงคลของทุกท่านดังนี้ **“หลักสำคัญ ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้”**

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์ สายฝน

บรรยาย (พัชรินทร์)

การหาหนทางที่ใช้หลักการหรือทฤษฎีปฏิบัติอย่างง่าย เข้าแก้ไขสิ่งยาก โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อการพัฒนาชีวิต ให้สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่ความพอเพียง เลี้ยงตนเองได้ และร่วมใจกันสามัคคีในท้องถิ่น เป็น **ปรัชญา การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว** ที่คนไทยทุกคนควรยึดถือปฏิบัติ ซึ่งรายการ จากฟ้า...สู่ดิน นำเสนอให้ท่านผู้ฟังได้ทราบกันในวันนี้ โดยดิฉัน พัทรินทร์ เขยกลิ้นเทศ จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดิ์ค่ะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริเรื่อง **ทฤษฎีใหม่** เพื่อให้ประชาชนมีกินตามอัตภาพ คืออาจไม่รวยมาก แต่ก็พอกิน ไม่อดอยาก และสามารถพึ่งพาตนเองได้

แผนการปลูกพืชแบบกรังสวนผลไม้ ฝั่งซ้ายเห็นด้านตรงเป็นหลัก							
ฝั่งหลัก หนอง สี่เหลี่ยม กรงรอบ หนอง หนอง หนอง และหนอง ก่อสร้าง หนอง หนอง หนอง หนอง หนอง หนอง หนอง หนอง							
พืช	ฤดูปลูก	ขนาดหลุม	ระยะปลูก	ใช้	เมื่อปลูก	วันที่ปลูก	วันที่ปลูก
มะม่วง	ฤดูฝน (พฤษภาคม-สิงหาคม)	1x1x1	๑x๑	พริกขี้หนู	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕
ส้มโอ	"	"	๑x๑	"	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕
กระเทียม	"	"	๑x๑	"	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕
มะนาว	"	"	๑x๑	"	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕
กล้วย	"	๐.๕x๐.๕x๐.๕	๓x๓	"	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕
กล้วย	"	๐.๕x๐.๕	๓x๓	"	๑๕-๒๐	๑๕	๑๕

รายได้ที่ควรจะได้รับแต่ละปีต่อไร่							
ปี ๑				ปี ๒			
พืช	ต้นทุน	รายได้	กำไร	พืช	ต้นทุน	รายได้	กำไร
ส้มโอ	1000	-	-1000	ส้มโอ	200	15000	14700
กระเทียม	1000	-	-1000	กระเทียม	500	15000	14500
กล้วย	1000	-	-1000	กล้วย	200	-	-200
มะนาว	1000	-	-1000	มะนาว	300	12000	11700
กล้วย	1000	-	-1000	กล้วย	200	12000	11800

ภายในบริเวณโครงการทดลอง **ทฤษฎีใหม่** วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับ
โครงการโรงเรียนเกษตรกรไว้เป็นโครงการ
ตามพระราชดำริ ทรงติดตามความ
ก้าวหน้าของโครงการและพระราชทานคำ
แนะนำเพิ่มเติม ทำให้เกษตรกรสามารถ
บริหารระบบนิเวศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

โครงการโรงเรียนเกษตรกรรมตามพระราชดำริ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพุธที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายหลักชัย มีนะกนิษฐ์ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมเกษตรชีวภาพ
และโรงเรียนเกษตรกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟังคะ ดิฉันปราณี ศรีสุกใส มาพบกับท่านผู้ฟังอีกครั้งหนึ่งในรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ สำหรับครั้งนี้ ขอแนะนำ “โครงการโรงเรียนเกษตรกรรมตามพระราชดำริ” ให้รู้จักกันค่ะ

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (ปราณี)

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเป็นเวลานาน นอกจากจะเป็นอาหารหลักที่คนไทยบริโภคทุกวันแล้ว ข้าวยังทำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมูลค่าหลายหมื่นล้านบาทต่อปี การส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศในปริมาณมาก ๆ เป็นการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ราคาข้าวเปลือกในประเทศสูงขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่จึงพยายามเพิ่มผลผลิตโดยการเพิ่มปัจจัยการผลิตมากขึ้น โดยเฉพาะปุ๋ยเคมี และสารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศเกษตร ทำให้เกิดการเสียสมดุลธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลเสียในระยะยาว คือ ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์ ศัตรูพืชมีการระบาดเพิ่มมากขึ้น การผลิตข้าวเพื่อให้ได้คุณภาพดีเป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ นอกจากเกษตรกรต้องรู้จักเทคนิคการปลูกข้าวเพื่อให้ได้คุณภาพแล้ว การลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืชจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้คุณภาพข้าวครองความเป็นหนึ่งในตลาดโลกผู้ค้าข้าวรายใหญ่ของโลกต่อไปได้ การวางแผนทางในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว การมุ่งเน้นในการลดต้นทุน

ทุนการผลิต โดยส่งเสริมให้เกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติวิเคราะห์ระบบนิเวศในนาข้าวอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลเพาะปลูกแล้วนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างถูกต้องในการดูแลรักษาข้าวให้แข็งแรงปราศจากศัตรูรบกวน ให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ รวมทั้งช่วยลดผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมด้วย สำหรับแนวทางที่จะส่งเสริมแนะนำให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการจัดการ หรือบริหารระบบนิเวศอย่างถูกต้องก็คือ การจัดอบรมให้แก่เกษตรกรในรูปของ “โรงเรียนเกษตรกร” และกรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำ “โครงการโรงเรียนเกษตรกร” ขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ จนกระทั่งได้ดำเนินการอย่างจริงจังเมื่อปี ๒๕๔๑ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO ในพื้นที่ ๕๓ จังหวัด จำนวน ๑๐๐ แห่ง ที่มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ นายหลักชัย มีนะกนิษฐ์ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมเกษตรชีวภาพ และโรงเรียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นผู้เริ่มจัดทำโครงการนี้ จะเป็นผู้ให้รายละเอียด

นายหลักชัย

โครงการโรงเรียนเกษตรกร นี้เราได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๒ โดยเราใช้วิธีการตามที่ FAO เป็นคนพัฒนาขึ้นมา เพื่อที่จะใช้ในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียทั้งหมด ๑๕ ประเทศด้วยกัน กระบวนการในการสอนเกษตรกรหรือการอบรมเกษตรกร ถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรใช้วิธีการใหม่ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดกระบวนการปลูกพืช ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว ซึ่งกระบวนการนี้เกษตรกรที่ร่วมโครงการจะต้องมาพบปะกันอย่างน้อยอาทิตย์ละครั้งหรืออาทิตย์ละวัน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่เลี้ยง คือ เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการในส่วนที่เกษตรกรควรจะต้องรู้ และการตัดสินใจต่างๆ ก็

เกิดจากเกษตรกรร่วมกันตัดสินใจ ในช่วงแรกๆ ผมได้ไปเริ่มทำโครงการในหลายพื้นที่ หลายจังหวัด แต่ว่าจุดที่เราไปทำค่อนข้างที่จะมีกิจกรรมแน่นหนา และเกษตรกรให้ความร่วมมือ เจ้าหน้าที่ก็มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือกับเรา ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในภาคกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมักจะมีปัญหาเรื่องแมลงศัตรูพืช โดยเฉพาะเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล คือ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยธรรมชาติของมันจะเข้าทำลายบริเวณโคนต้นข้าว ซึ่งยาปราบศัตรูพืชที่เกษตรกรฉีดไปจะไม่ถูกตัวเพลี้ยกระโดด ขณะเดียวกัน ในนาข้าวจะมีสิ่งที่เป็นศัตรูธรรมชาติของข้าวที่คอยกินเพลี้ยกระโดดอยู่มากมาย เวลาที่เกษตรกรเอายาไปฉีดจะไม่ถูกตัวเพลี้ยกระโดด แต่จะไปถูกศัตรูธรรมชาติที่คอยกินเพลี้ยกระโดดแทน

ปราชญ์

การที่ได้เริ่มต้นโรงเรียนเกษตรกรขึ้นมาจนถึงขณะนี้ ได้มีการประเมินผลใหม่ว่าจังหวัดที่ไปส่งเสริมผลที่ออกมาเป็นอย่างไร

นายหลักชัย

โครงการนี้เรามีการประเมินผลทุกปี มีทั้งการประเมินกันเองภายในประเทศ และมีองค์การระหว่างประเทศที่เขาให้ความร่วมมือ มีองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO แห่งหนึ่ง และสถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ หรือ IRRI อีกองค์การหนึ่ง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและงบประมาณบางส่วนด้วย เขาได้ส่งทีมมาประเมิน ผลการประเมินก็มีอยู่ในรายงานของกรมส่งเสริมการเกษตรส่วนหนึ่ง และบางส่วนก็ไปตีพิมพ์ในเอกสารหรือในวารสารของ FAO หรือ IRRI ซึ่งผลที่ออกมาจะเป็นการวัดความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับเกษตรกรที่อยู่นอกโครงการ ที่นี้ผลที่ออกมาเกษตรกรที่ร่วมโครงการจะมีการลดการใช้สารเคมีลง

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (ปราณี)

โรงเรียนเกษตรกรคือรูปแบบการเรียนรู้ในไร่นา ไม่จำเป็นต้องมีห้องเรียน อาคารสถานที่อาจใช้ได้ต้นไม้ไผ่แปลงนา หรือศาลาที่ว่างเปล่า ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรกลุ่มเล็กๆ ประมาณ ๒๕-๓๐ คน จาก ๑ หมู่บ้าน และให้เกษตรกรเหล่านี้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทดสอบ ทดลองพิสูจน์แก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว เป็นวิธีการที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วในหลายประเทศว่าได้ผลดี เกษตรกรจะได้รับประสบการณ์ และค่อยๆ รับรู้ยอมรับ โดยเจ้าหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น สำหรับปี ๒๕๔๒ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ขยายผลโครงการโรงเรียนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเป็น ๒๐๐ แห่ง ใน ๕๓ จังหวัด โดยในจำนวน ๒๑ จังหวัด ใน ๖ ภาค เป็นโครงการนำร่องในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวค่ะ

นายหลักชัย

เป็นความภาคภูมิใจและเกียรติยศอย่างสูงยิ่งในชีวิตของผมเองและกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งคณะทำงานที่เราทำงานกันทำ ซึ่งก็มีเจ้าหน้าที่ของกรมจากทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และองค์กรระหว่างประเทศ คือ FAO และสถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ ที่เข้ามาช่วยเรา หลังจากที่เรารู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทอดพระเนตรรายการเวทีชาวบ้าน ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ รายการนี้ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ ท่านผู้ตรวจฯ ได้ไปตรวจราชการและพบว่าเกษตรกรที่ร่วมโครงการกับเราไม่ได้ฉีดยาฆ่าแมลงเลย คือ ในช่วงนั้นราวเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๔๑ มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรงมากในภาคกลาง รวมทั้งจังหวัดสิงห์บุรี ท่านผู้ตรวจฯ ได้ไปตรวจราชการ พบว่าเกษตรกรจุดนั้นไม่ได้ใช้ยาเลย หรือใช้เพียงหนึ่งครั้ง ขณะที่บริเวณข้างเคียงที่ไม่ได้ร่วมโครงการใช้ยาถึง ๗-๑๐ ครั้ง แต่ว่าถึงจะใช้ ๗-๑๐ ครั้ง การระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลก็ไม่ได้ลดลงเลย หลังการ

เก็บเกี่ยวแล้ว ปรากฏว่าเกษตรกรที่ร่วมโครงการได้ข้าวมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้ร่วมโครงการมากกว่าครึ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งที่ได้ไปพบ ท่านผู้ตรวจখনฯ ได้ติดต่อไปยังโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ให้มาทำรายการเวทีชาวบ้าน และท่านได้ติดต่อมายังผมและได้ติดต่อไปยังเกษตรกรที่ร่วมโครงการกับเราจากจังหวัดสิงห์บุรีคนหนึ่ง ชัยนาทคนหนึ่ง เราได้ไปถ่ายทำที่จังหวัดสิงห์บุรีเลย และพิธีกรก็ได้ซักถามกระบวนการวิธีการต่างๆ ส่วนใหญ่จะซักถามจากเกษตรกร เกษตรกรก็ตอบและมีภาพกิจกรรมต่างๆ

ต่อมาได้ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทอดพระเนตรรายการนั้น หลังจากนั้น ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งผ่านมายังสำนักพระราชวังขึ้นชมทางผู้จัดรายการ และทรงมีพระราชประสงค์จะให้ขยายผลเผยแพร่ออกไปให้กว้างขวาง ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรยินดีที่จะสนองพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น ในปี ๒๕๔๒ เราก็ได้จัดทำ **โครงการโรงเรียนเกษตรกร** เผยแพร่ออกไป จากปี ๒๕๔๑ ใน ๑๐๐ โรงเรียน ๕๓ จังหวัดทั่วประเทศ ปี ๒๕๔๒ เราขยายออกไปเป็น ๒๐๐ โรงเรียน ใน ๕๓ จังหวัดเช่นเดียวกัน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาฯ รับโครงการนี้ไว้ในพระราชดำริ

เราก็ได้จัดทำโครงการนำร่องขึ้น ๒๑ จังหวัด ใน ๕๓ จังหวัด คือวิธีการของโครงการนำร่อง เราจะมีกระบวนการอบรมวิทยากร คือเกษตรกรตำบลหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอบรมวิทยากรเหล่านี้ก่อน เพื่อที่จะออกไปตั้งโรงเรียนเกษตรกรทำการอบรมเกษตรกรตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเหล่านี้ตลอดฤดูกาล ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว เราอบรมเขาอาทิตย์ละ ๓ วัน จันทร์-อังคาร-พุธ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ต้องมาอบรม แล้วในวันพฤหัสบดี-วันศุกร์ เขาต้องกลับไปจังหวัดของเขาเพื่อเปิดโรงเรียนเกษตรกรและสอนเกษตรกรตามกระบวนการที่เขาได้รับการสอน ที่ศูนย์ฝึกที่เราจัดตั้งขึ้นใน ๒๑ จังหวัด

ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๖ ภาคของประเทศ เรามีศูนย์ฝึกเจ้าหน้าที่เหล่านี้ตั้งขึ้น ๓ ศูนย์ด้วยกัน ศูนย์แรกเราตั้งขึ้นที่จังหวัดชัยนาท มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากจังหวัดต่างๆ ๘ จังหวัด คือ จากภาคกลาง ๓ จังหวัด มีจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ในภาคตะวันออก มีจังหวัดปราจีนบุรี ภาคตะวันตกมีจังหวัดสุพรรณบุรี และภาคใต้ ๓ จังหวัด มีจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา นี่เป็นส่วนที่หนึ่ง ศูนย์ที่สอง เราตั้งขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ตั้งศูนย์ที่ขอนแก่น จังหวัดที่ร่วมในโครงการพระราชดำริ ๖ จังหวัด ก็มี ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด นครราชสีมา อุตรดิตถ์ และศูนย์ที่สาม เราตั้งที่ภาคเหนือที่จังหวัดพิษณุโลก มีจังหวัดที่ร่วมโครงการ ๗ จังหวัด คือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร อุทัยธานี นครสวรรค์ ปัจจุบันเราได้เริ่มเปิดศูนย์ฝึกไปแล้ว ๓ ศูนย์ คือ ศูนย์ชัยนาท ศูนย์ขอนแก่น และศูนย์พิษณุโลก โครงการใน ๕๓ จังหวัด มี ๒๑ จังหวัดจะอยู่ในพระราชดำริ ที่เหลือก็กระจายกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ คือที่เหลือเราจะมีคู่มือวิธีการกระบวนการ ที่เขานำไปทำได้ แจกให้ ความเข้มข้นหรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่อยู่นอกโครงการพระราชดำริอาจจะน้อยกว่าส่วนที่อยู่ในโครงการส่วนหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่อยู่นอกโครงการอาจจะเพิ่มเติมความรู้หรือมารับความรู้จากจังหวัดที่อยู่ในโครงการ โรงเรียนที่อยู่ในโครงการคล้ายกับเป็นจุดสาธิต จุดตัวอย่าง จุดนำร่องที่จะให้จังหวัดในภาคนั้นมาดูเป็นตัวอย่าง เราจึงคัดเลือกจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการกระจายอยู่ทุกภาคของประเทศทั้ง ๖ ภาค

ปราชญ์

หลังจากที่พระองค์ทรงรับโครงการโรงเรียนเกษตรกรอยู่ในพระราชดำริแล้ว ทรงแนะนำอะไรเพิ่มเติมบ้างไหมคะ

นายหลักชัย

พระองค์ทรงแนะนำว่า น่าจะหาประโยชน์จากนาข้าวในโรงเรียนเกษตรกร ยกตัวอย่าง ทรงแนะนำให้เลี้ยงกบในนาข้าว

ซึ่งคณะทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรก็เห็นด้วย และกระบวนการที่เราอบรมเกษตรกรที่ชัยนาท ขอนแก่น พิษณุโลก เจ้าหน้าที่เหล่านี้ยังได้รับการฝึกฝนทดลองเลี้ยงกบและเลี้ยงปลาด้วย และกิจกรรมนี้ หลังจากเจ้าหน้าที่ได้กลับไปยังพื้นที่ตัวเองแล้วก็ต้องไปทำการเลี้ยงกบเลี้ยงปลาในนาข้าวด้วยนะครับ เราใช้กระบวนการแบบนี้เป็นการลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในการลดสารเคมีกำจัดแมลง และยังได้ปลาได้กบที่อาจเก็บไว้บริโภคเอง หรือบางส่วนถ้าเหลือก็นำไปขายเป็นรายได้เสริมขึ้นมา อันนี้เป็นการช่วยความเป็นอยู่และรายได้แก่เกษตรกรในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำได้เป็นอย่างดี ผมคิดว่าเป็นพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทำให้โครงการนี้สามารถเกิดขึ้นและคงจะมีการขยายผลในปีต่อๆ ไปครับ

ปราณี

ท่านผู้อำนวยการก็ได้ทำงานด้านนี้มาตั้งแต่แรกเลย คิดว่าจะขยายผลต่อไปอย่างไรบ้างไหมคะ

นายหลักชัย

สำหรับเรื่องการขยายผล ในตอนนี้เรามีเกษตรกรร่วมในโครงการประมาณ ๒๕-๓๐ คน ซึ่งถ้าเราทำวิธีแบบนี้จะเข้าประชากรที่เป็นเกษตรกร ในประเทศไทยประมาณ ๖๐% ก็เป็นหลายสิบล้านที่เป็นเกษตรกร การขยายผลที่เราวางแผนหรือกำหนดไว้ก็คือ ต่อไปเราจะใช้เกษตรกรไปสอนเกษตรกรด้วยกันเอง หลังจากที่เราอบรมเกษตรกรผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรแล้ว ก็จะมีเกษตรกรที่เก่งๆ เราก็จะคัดเลือกเขา เชิญเขามารับการอบรม ให้ความรู้เขาเพิ่มเติมประมาณหนึ่งอาทิตย์เกี่ยวกับวิธีการหรือกลยุทธ์ที่จะถ่ายทอดความรู้จากเกษตรกรสู่เกษตรกรด้วยกันเอง ผมว่าเป็นสิ่งที่ดีครับ

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์ แสงเดือน

บรรยาย (ปราณี)

แนวทางการส่งเสริมแนะนำให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการจัดการหรือบริหารระบบนิเวศในนาข้าวอย่างถูกต้อง โดยผ่าน

โรงเรียนเกษตรกรรมตามพระราชดำริ จะทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาข้าวให้เจริญงอกงาม มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องในการควบคุมศัตรูพืช และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนเกษตรกรได้ด้วย ตลอดจนส่งผลให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และลดพิษภัยของสารเคมีต่อสิ่งมีชีวิตและปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมด้วยค่ะ

ด้วยความสนพระราชหฤทัยด้านการเกษตรของประเทศ **โครงการโรงเรียนเกษตรกรรม** จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับโครงการนี้เป็นโครงการตามพระราชดำริ ทรงติดตามความก้าวหน้าของโครงการ และพระราชทานคำแนะนำเพิ่มเติมด้วย จึงนับเป็นบุญของพี่น้องเกษตรกรชาวนาไทยที่ได้รับพระราชทานความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่เสมอ ทำให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ มีรายได้พอเลี้ยงตนเองและครอบครัวตลอดมาค่ะ

เพลงค้น

ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ เวลาของรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ครั้งนี้หมดลงแล้วค่ะ ติดตามรับฟังรายการนี้ได้เป็นประจำทุกวันพุธที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลาทุ่มครึ่ง ทาง สวท. เอ.เอ็ม. ๘๙๑ กย. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำหรับรายการครั้งนี้ นิรุท ฤทธิคุณ เป็นฝ่ายเทคนิคของรายการ และดิฉัน ปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

เพลง

อันความกรุณาปราณี

พระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพุธที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายปราโมทย์ ไม้กลัด อธิบดีกรมชลประทาน

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (ปราณี)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง เรากลับมาพบกันอีกครั้งหนึ่งในรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งนำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการสำหรับครั้งนี้ ขอนำ “พระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ” มาเสนอค่ะ

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๙๙ จนถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ในทุกด้าน จากการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรไปในทุกท้องที่ ทำให้ทรงทราบความเดือดร้อนของราษฎร และได้พระราชทานพระราชดำริแก้ปัญหาเรื่อยมา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๒,๐๐๐ โครงการจึงได้เกิดขึ้น ซึ่งโครงการส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับดิน น้ำ ป่าไม้ และอาชีพของประชาชนในชนบท โดยเฉพาะ “น้ำ” เป็นหัวใจสำคัญและปัจจัยหลักในการเกษตรกรรม ถ้าน้ำน้อยผลผลิตก็น้อยไปด้วย เกษตรกรจะขาดรายได้ แต่ถ้าน้ำมากจนเกิดอุทกภัย ก็จะทำให้ความเสียหายมาสู่เรือสวนไร่นา ทำอย่างไรจึงจะหาทางควบคุมน้ำให้พอดี เพียงพอในหน้าแล้ง และไม่ท่วมท้นเกินความต้องการ นั่นคือการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการสร้างคลองส่งน้ำ การสร้างเขื่อน สร้างฝายเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างต่อเนื่องมาจนแล้ว ดังคำยืนยันของอธิบดีกรมชลประทาน นายปราโมทย์ ไม้กลัด

เป็นที่ทราบโดยทั่วกันในพระราชกรณียกิจในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ประชาชน **พระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ** ผมอยากจะขอกล่าวว่า พระองค์ทรงงานด้านนี้มาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว นับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติใหม่ๆ ก็ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ เพื่อจัดหาน้ำให้กับเกษตรกรที่ไม่มีน้ำจะทำนา จัดหาน้ำให้กับประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านแห่งแล้งแค้นให้ได้มีน้ำอุปโภคบริโภคเป็นลำดับตลอดมา ในทั่วทุกภาคของประเทศ ผมอยากจะขอสรุปสักนิดว่า พระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ประเทศไทยของเราที่นี้ เวลานี้ ขณะนี้ คงไม่มีใครปฏิเสธว่าเรามีปัญหาเรื่องน้ำทุกปี ผมเองคิดว่าเราจะเพิ่มพูนปัญหาอยู่ตลอดเวลาในขณะนี้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีปัญหาเรื่องน้ำมากมาย ไม่ว่าปัญหาน้ำแล้ง น้ำไม่พอใช้ น้ำขาดแคลน ซึ่งเราพบอยู่เสมอในทุกภาค ในชนบท ในเมืองหลวง บางปีเรามีน้ำไม่พอใช้ในหน้าแล้งเพื่อทำการเกษตร มีน้ำไม่พอใช้ในหน้าแล้งเพื่ออุปโภคบริโภคของหมู่บ้านทั่วไป แม้กระทั่งกรุงเทพมหานคร เราเคยได้ยินข่าวคราวเป็นลำดับมา เรามีปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำมาก ในบางบริเวณบางพื้นที่ เวลาฝนตกหนัก น้ำไหลหลากลงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณลุ่มกรุงเทพมหานครและกรุงเทพมหานครเอง และในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีฝนตกชุกและมีปัญหาเรื่องน้ำมากน้ำท่วม นอกจากนั้น เรายังมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และคุณภาพน้ำที่เกิดจากการกระทำของพวกเราเอง เรามีปัญหาเรื่องน้ำอยู่ ๓ อย่าง ๓ ด้าน ผมอยากจะเรียกว่าเป็นปัญหาเรื่องน้ำประจำประเทศอยู่ในขณะนี้เลย

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ คงหนีไม่พ้นที่ผมจะกล่าวว่า พระองค์ทรงงานเพื่อ **แก้ไขปัญหาเรื่องน้ำขาดแคลน** เราจะเห็นเป็นประจำว่าพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ต่างๆ ไปยังหมู่บ้าน

ต่าง ๆ ไปยังหมู่บ้านที่แห้งแล้งแร้งแค้น ไปหมู่บ้านที่ขาดแคลน น้ำ พระราชทานพระราชดำริกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้ทำการแก้ไขปัญหาไม่มีน้ำใช้ในหมู่บ้าน เพื่ออุปโภคบริโภค เพื่อการเกษตร ทุกอย่างทุกเรื่อง ในด้านแก้ไขน้ำขาดแคลนเป็นเวลาหลายสิบปี ตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงปัจจุบัน แม้จะทรงเจริญพระชนมพรรษาแล้ว ก็ยังทรงห่วงใยและทรงติดตามว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์ พวกเราซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ได้ดำเนินการไปถึงขั้นไหนแล้ว นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นชัดว่าทรงแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำขาดแคลน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง **แก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำมาก** เช่นกัน ยกตัวอย่างง่าย ๆ เมื่อคราวเกิดอุทกภัยกรุงเทพมหานครในปี ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยกับปัญหาเรื่องน้ำมาก ในปีนั้น ได้พระราชทานพระราชดำริในการรวบรวมผู้คนให้มาช่วยเรื่องปัญหาน้ำมาก แล้วพระราชทานแนวทางแก้ไขร่วมกับเจ้าหน้าที่แก้ปัญหา

ในด้านน้ำเสียก็เช่นเดียวกัน พระองค์ทรงงานด้านนี้โดยหา **วิธีการทางธรรมชาติที่จะแก้ปัญหาน้ำเสีย** โดยอาจจะใช้ระบบทางชีวภาพ ระบบทางธรรมชาติสายลมแสงแดด ในการที่จะบำบัดน้ำเสียได้หรือไม่ อย่างไร ในรูปแบบของการทดสอบทดลอง ก็มีโครงการอีกมากที่พระราชทานแนวทางพระราชดำริให้เจ้าหน้าที่กรมชลประทาน สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานแก้ไขปัญหาน้ำเสียตามแนวพระราชดำริ ทั้งหมดนี้เป็นพระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำโดยสรุป ทรงงานแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ทรัพยากรน้ำใน ๓ ด้านควบคู่กันมาโดยตลอด ตั้งแต่เมื่อหลายสิบปีจนถึงปัจจุบันนี้ครับ

บรรยาย (ปราณี)

การแก้ปัญหาน้ำ ๓ อย่าง คือ **น้ำน้อย น้ำมาก และน้ำเสีย** ตามที่อธิบดีกรมชลประทาน นายปราโมทย์ ไ้มักลัด เล่าให้ฟังนั้น เป็นแนวพระราชดำริหลักในการดำเนินงานโครงการ

พัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก และโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ

นายปราโมทย์

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก เป็นพระราชดำริในการ
แก้ปัญหาน้ำขาดแคลนให้กับชาวลุ่มน้ำป่าสัก รวมถึงชาวลุ่มน้ำ
อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างซึ่งขาดแคลนน้ำ
ให้มีน้ำใช้ในการเกษตร การอุปโภคบริโภค ในแนวพระราชดำริ
ของพระองค์อีกเช่นเดียวกันว่า แม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสำคัญที่
ยังไม่มีการควบคุมปริมาณน้ำในหน้าฝนไว้ ดังนั้น การที่จะมี
เขื่อนเก็บกักน้ำขนาดใหญ่สร้างปิดกั้นแม่น้ำป่าสักเก็บน้ำจำนวน
มากที่จะพึงมีในคราวฝนตกหนัก พายุได้พัดเข้า พายุโซนร้อน
เข้าเก็บกักไว้เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม ซึ่งแต่เดิมในหน้าแล้งก่อนมี
เขื่อนเก็บกักน้ำป่าสัก หน้าแล้งไม่มีน้ำ ถ้ามีน้ำเก็บกักไว้ก็จะช่วย
ในการฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำ
เสียของบริเวณลุ่มน้ำป่าสักทางตอนล่างเขตจังหวัดสระบุรี
และรวมถึงลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างด้วย ตามแนวพระราชดำริ
ที่พระราชทานพระราชกระแสของลุ่มน้ำป่าสักจะมีการพูดกันว่า
ทรงมุ่งหวังที่จะเอาน้ำจากแม่น้ำป่าสักมาเจือจางน้ำเสียบริเวณ
กรุงเทพมหานครด้วย นี่เป็นตอนหนึ่งที่อยากจะยกขึ้นมากล่าว
ว่า ทรงมุ่งหวังที่จะให้เขื่อนนี้โครงการนี้แก้ไขปัญหาน้ำใน
ปัญหาเบ็ดเสร็จ ๓ อย่าง ๓ ประการ ในพระราชดำริโครงการ
พัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก กระผมในขณะนี้เป็นผู้แทนกรมชลประทาน
และเลขาธิการ กปร. ขณะนั้น คือ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ได้
เข้าเฝ้าที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้พระ
ราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักโดยตรงว่า
สมควรที่จะมีการพิจารณาศึกษาการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก ซึ่งใน
หน้าแล้งไม่มีน้ำ ในหน้าน้ำน้ำมากเกิดปัญหาน้ำท่วม จะมีลู่ทาง
ที่จะสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขนาดใหญ่หรือไม่อย่างไร เพื่อแก้ไข
ปัญหาน้ำขาดแคลน แก้ไขปัญหาน้ำท่วมส่วนหนึ่งที่จะกักไว้และ
นำน้ำมาบำบัดน้ำเสียบริเวณจังหวัดสระบุรี แม้กระทั่งบริเวณ

กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันมีน้ำเน่าเสียเป็นจำนวนมาก นี่คือพระราชกระแสเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้กรมชลประทานและคณะที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงาน กปร. ทำการศึกษาเพื่อจัดสร้างโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักในขนาดไหนอย่างไรได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ มีพระราชกระแสในที่ประชุมใหญ่ว่า

“ปัญหาเรื่องภัยแล้งนี้ จะเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้. หมู่นี้ก็พูดกันอย่างขวยเสียว่าอีกหน่อยจะต้องปันส่วนน้ำ หรือแม้จะต้องตัดน้ำประปา. อันนี้สำหรับกรุงเทพฯ. ฉะนั้น ต้องหาทางแก้ไข. เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ได้วางแผนมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว. ถ้าหากว่าได้ปฏิบัติตามแผนนั้น ๆ แล้ว วันนี้ก็ไม่ต้องพูดถึงการขาดแคลนน้ำ.” ทรงมุ่งไปถึงโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก ทรงหวังว่าภายในเวลา ๕ ปี จากปี ๒๕๓๗ ซึ่งพระราชทานพระราชกระแส ก็คงจะเสร็จในปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นปีมหามงคลที่พระองค์จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ หรือ ๗๒ พรรษา ทรงมุ่งหวังว่าเขื่อนเก็บกักน้ำป่าสักแห่งนี้จะเสร็จได้

บรรยาย (ปราณี)

สำหรับเขื่อนป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริแห่งนี้ เป็นเขื่อนดินที่ยาวที่สุดถึง ๔,๘๘๐ เมตร สูง ๓๑.๕ เมตร สันเขื่อนกว้าง ๑๐ เมตร เก็บกักน้ำได้ ๙๖๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ตัวเขื่อนเชื่อมต่อจังหวัดลพบุรีกับจังหวัดสระบุรี มีประโยชน์ต่อการเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค ป้องกันอุทกภัยและภัยแล้ง ได้เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๗ ตัวเขื่อนจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อนป่าสักในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ซึ่งพิธีเปิดเขื่อนป่าสักเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

สำหรับโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เกิดขึ้นเนื่องจากความห่วงใยในความเดือดร้อนของราษฎรในท้องที่หลายอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งพื้นที่ในจังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลาบางส่วนด้วย ซึ่งแต่เดิมเป็นอยู่ชาวน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของภาคใต้ ได้ประสบการขาดแคลนน้ำจืดที่จะใช้ในการอุปโภคบริโภค รวมทั้งการเกษตรในพื้นที่กว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ และยังมีปัญหาเรื่องน้ำกร่อยหรือน้ำเค็มที่เกิดขึ้นจากการที่น้ำทะเลรุกเข้าไปในแม่น้ำปากพนังประมาณเกือบ ๑๐๐ กิโลเมตร จึงทำให้น้ำในแม่น้ำปากพนังซึ่งเป็นเหมือนสายเลือดหลักไม่สามารถที่จะเข้าไปหล่อเลี้ยงหรือนำไปใช้ในการเกษตรกรรมได้ ด้วยความเดือดร้อนดังกล่าวนี้ จึงได้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น อธิบดีกรมชลประทานได้พูดถึงแนวพระราชดำรินี้ในโครงการนี้เพิ่มเติม ดังนี้

นายปราโมทย์

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกิดขึ้นเมื่อคราวเกิดอุทกภัยใหญ่ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ เกิดอุทกภัยในพื้นที่หลายจังหวัด คลองกระพูนและคลองดินแดงในจังหวัดนครศรีธรรมราชแผ่นดินถล่มอำเภหาดใหญ่ก็น้ำท่วมมาก ตลอดจนพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำปากพนังในคราวนั้นเกิดน้ำท่วมใหญ่ พื้นที่นามากกว่า ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ จมน้ำ พื้นที่เพาะปลูกต้องเสียหาย หลังจากเกิดอุทกภัยใหญ่ในคราวนั้นแล้ว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการที่จะฟื้นฟูพื้นที่เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ได้พระราชทานพระราชดำริว่า จะต้องขุดคลองแบ่งน้ำจากแม่น้ำปากพนังซึ่งตัวเขาเองไม่สามารถจะรับน้ำจำนวนมากให้ลงสู่ปากแม่น้ำปากพนังได้ก็เกิดน้ำท่วม หรือพูดง่าย ๆ ก็ทำแม่น้ำสายที่ ๒ สายที่ ๓ แบ่งน้ำออกทะเลนั่นเอง นี่เป็นแนวพระราชดำรินี้ในคราวนั้น ขุดคลองใหม่มีช่องลัดช่วยระบายน้ำในแม่น้ำปากพนังออกสู่ทะเลให้เร็วขึ้น

ส่วนในฤดูแล้งเมื่อน้ำจืดมีน้อย น้ำเค็มจากอ่าวไทยก็จะรุกเข้าไปตามแม่น้ำปากพนังขึ้นไปสู่พื้นที่ที่อยู่ทางต้นน้ำเป็นระยะทางไม่น้อยไปกว่า ๘๐-๑๐๐ กิโลเมตร เป็นเวลาหลายเดือนต่อปีทุกปี แม้กระทั่งบัดนี้ ฉะนั้น ในปัจจุบัน ถ้าจะพูดกันแล้ว พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่เมื่อก่อนนี้ตามโบราณที่กล่าวขานกันมา ตัวอำเภอปากพนังเป็นชุมชนท่าเรือสำเภาในการที่จะผลิตข้าวออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศคือประเทศจีน ประเทศใกล้เคียงสมัยนั้น ลุ่มน้ำปากพนังในอดีตสมบูรณ์มาก เป็นอยู่ข้าวอยู่ น้ำของภาคใต้ แต่จากร่องรอยที่เหลือให้เห็นอยู่ในขณะนี้คือ มีโรงสีเยอะแยะ แต่เป็นโรงสีร้าง ไม่มีผลผลิตข้าวไปสี เหตุการณ์ธรรมชาติที่สำคัญก็คือ เกิดน้ำท่วมบ่อยมากเกือบแทบทุกปี มากบ้างน้อยบ้างในฤดูฝน และภาคใต้มีฝนตกชุก เมื่อระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไปด้วยหลายสาเหตุมากมายเหลือเกินในพื้นที่นี้ น้ำเค็มที่เมื่อก่อนไม่เคยรุกเข้าไปเป็นเวลานานเหมือนในปัจจุบัน ห้าเดือนหกเดือนต่อปี เวลานี้ น้ำเค็มก็รุกเข้าไปตามแม่น้ำปากพนังไปตามลำน้ำสาขาไปไกลถึงอำเภอชะอวดที่อยู่ขึ้นไปจากปากอ่าวสักประมาณกิโลเมตร น้ำกร่อยน้ำเค็ม เพราะฉะนั้น พื้นที่ปลูกข้าวในอดีต เวลานี้แปรเปลี่ยนไป

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๑ เมื่อคราวเกิดอุทกภัยใหญ่ นอกเหนือที่จะชุดคลองระบายน้ำจากแม่น้ำปากพนัง ได้พระราชทานพระราชดำริคล้ายกับพยุควนเคร็ง คนที่นั่นคงทราบว่ที่นั่นมีพยุอยู่พยุหนึ่ง เรียกว่าพยุควนเคร็ง ท้ายจากพยุควนเคร็งมาจะมีทางใดใหม่ที่จะผันน้ำออกสู่ทะเลออกสู่อ่าวไทยสักตอนหนึ่งไม่ให้ลงมาท่วมพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน ๔๐๐,๐๐๐-๕๐๐,๐๐๐ ไร่ เพื่อแบ่งเบาตัวแม่น้ำและการที่จะปิดกั้นสกัดกั้นน้ำเค็มไม่ให้รุกราลงไปในแม่น้ำปากพนัง ก็สมควรจะพิจารณาสร้างประตูบังคับน้ำกั้นน้ำเค็มไม่ให้เข้าไป เพื่อให้พื้นที่บริเวณนั้นมีน้ำจืดตลอดปี น้ำจืดที่ไหลลงมาจากภูเขาในเขตแม่น้ำจะได้เก็บกักไว้ใช้ในลุ่มน้ำปากพนัง ที่จะสร้างประตูบังคับน้ำ ปากแม่น้ำปากพนังก็อยู่เหนืออำเภอปากพนังขึ้นไปเล็กน้อย เป็นพระราช

ดำริที่พระราชทานไว้เมื่อปลายพุทธศักราช ๒๕๓๑ แนวทางที่จะพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังจะครบถ้วนในการแก้ไขปัญหาน้ำ ๓ อย่างเลยนะครับ คือ **แก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลน ทำให้มีน้ำจืดในฤดูแล้ง แก้ไขปัญหาน้ำท่วม ลดปัญหาน้ำท่วมจากพื้นที่ลงไปได้มาก แก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำไม่ให้น้ำเค็มรุกล้ำเข้าไปในพื้นที่** และนี่เป็นโครงการแก้ไขปัญหการจัดการทรัพยากรน้ำ เบ็ดเสร็จตามแนวพระราชดำริของพระองค์ที่ได้ทรงงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำโดยรวม

บรรยาย (ปราณี)

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริก็เป็น ๑ ใน ๑๐ โครงการที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา เป็นการแก้ปัญหการเกิดอุทกภัยและแก้ปัญหการรุกล้ำของน้ำเค็ม ตลอดจนเสริมศักยภาพในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์ ยามเย็น

บรรยาย (ปราณี)

สำหรับการดำเนินงาน โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากสัก และโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามที่เราได้รับทราบจากอธิบดีกรมชลประทาน นายปราโมทย์ ไม่กล้าต ไปแล้วนั้น ถ้าโครงการทั้งสองนี้แล้วเสร็จ จะมีความสำคัญและให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และอาชีพของคนส่วนใหญ่ในประเทศแน่นอน

เพลงคั่น

ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา

บรรยาย (ปราณี)

และทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างพระราชกรณียกิจด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ที่รายการจากฟ้า...สู่ดิน นำเสนอให้ได้

รับทราบกัน ท่านผู้ฟังสามารถติดตามรับฟังพระราชกรณียกิจ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านอื่นๆ ได้ต่อไปคราวหน้า
นะคะ เวลาของรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ครั้งนี้หมดแล้วค่ะ นิรุท
ฤทธิคุณ เป็นฝ่ายเทคนิคของรายการ และปราณี ศรีสุกใส เป็น
ผู้จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

เพลง

อันความกรุณาปราณี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ
ทั้งปัญหาน้ำขาดแคลน ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาน้ำเสีย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบาย
วิธีการทำฝนหลวงพระราชทานแก่นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียน
วังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในโอกาส
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมศูนย์วิจัยปฏิบัติ
การฝนหลวงเฉลิมพระเกียรติ ณ สนามบิน
บ่อผ้าย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สถานีเรดาร์ฝนหลวง

โครงการพระราชดำริฝนหลวง

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นางสุกัญญา สระแก้ว ผู้อำนวยการส่วนฝนหลวง
สำนักปฏิบัติการฝนหลวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ ส่วนผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ซึ่งในวันนี้ขอเสนอ “โครงการพระราชดำริ ฝนหลวง”

เพลง

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกภาคของประเทศ ทำให้ทรงทราบถึงความเป็นอยู่และปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร โดยเฉพาะเกษตรกรมักจะประสบกับปัญหาความแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำ ทั้งการบริโภค อุปโภค และการเพาะปลูก

เพลงคั่น

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยทรงตระหนักว่า ในช่วงเวลาที่ฝนไม่ตกหรือฝนทิ้งช่วงไปเป็นระยะเวลายาวนานนั้น พื้นที่เพาะปลูกทั่วไปที่ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือไม่มีโครงการชลประทานเข้าไปถึง ย่อมได้รับความเดือดร้อน เพราะขาดแคลนน้ำ ซึ่งได้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในการ **ทำฝนเทียม** เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา โดยวิธีการทำให้ฝนตกนอกเหนือจากการตกของฝนตามปกติ จึงได้พระราชทานพระราชดำริแก่นักวิชาการและเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๘ เพื่อค้นคว้าหาเทคนิควิชาการทางวิทยาศาสตร์ ในการแปรสภาพไอน้ำในอากาศให้เกิดเมฆ แล้วเร่งให้กลุ่มเมฆ

มีการรวมตัวกันมากขึ้นจนเกิดเป็นฝนตกในช่วงเวลาและพื้นที่ที่ต้องการ โดยพระราชทานนามการทำฝนเทียมนี้ว่า “โครงการฝนหลวง”

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับเป็นต้นกำเนิดในพระราชดำริ “ฝนหลวง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงค้นพบด้วยพระองค์เองอย่างแท้จริง ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลและทรงความอัจฉริยะของพระองค์ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ จึงทรงสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้นแล้วได้มีพระราชดำริครั้งแรกในพุทธศักราช ๒๔๙๘ แก่หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล ว่าจะทรงค้นหาวิธีการที่จะทำให้เกิดฝนตกนอกเหนือจากที่ได้รับจากธรรมชาติโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์กับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดมีศักยภาพของการเป็นฝนให้ได้ ด้วยทรงเชื่อมั่นในพระราชหฤทัยว่า ด้วยลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศของบ้านเรา จะสามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๒ เป็นต้นมา จากการวิจัยค้นคว้าทดลอง ก็ได้กรรมวิธีที่เหมาะสมในการปฏิบัติการทำฝนหลวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริเพิ่มเติมเพื่อให้นำไปทดสอบทดลองหลายประการ จนสามารถนำไปใช้ได้ดี การทำฝนเทียมหรือฝนหลวงที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้ ใช้วิธีการโปรยสารเคมีทางเครื่องบินตามสภาวะต่างๆ ชั้นแรกเพื่อรวบรวมไอน้ำในบรรยากาศให้รวมตัวกันเป็นเมฆ จากนั้นจึงสร้างเมฆหรือเลี้ยงให้เจริญเติบโต และขั้นสุดท้ายจึงเป็นการโจมตีกลุ่มเมฆเหล่านั้นให้ตกเป็นฝนในบริเวณพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งกรรมวิธีในการทำฝนตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้ไว้ว่า **ก่อกวน เลี้ยงให้อ้วน และ โจมตี** ดังที่นางสุกัญญา สระแก้ว ผู้อำนวยการส่วนฝนหลวง สำนักปฏิบัติการฝนหลวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เล่าให้ฟัง

นางสุกัญญา

ขั้นตอนการทำฝนหลวงนี้มีอยู่ ๓ ขั้นตอน ก็มี การก่อกวน เลี้ยงให้อ้วน และก็โจมตี การก่อกวนก็คือ การที่ทำให้อากาศมีแรงยกมากขึ้น คือก่อกวนสภาพอากาศให้มันขาดความมีเสถียรภาพ มันจะมีแรงยกมากขึ้น แล้วหลังจากนั้นเราก็จะใส่สารเคมีที่จะทำให้อ่อนเมฆมีความเย็นตัวหนาแน่นขึ้น คือขั้นตอนของการเลี้ยงให้อ้วน แล้วก็พอเขามีขนาดใหญ่พอ เมฆมีขนาดใหญ่พออยู่แล้ว เราก็จะใส่สารเคมีเร่งให้เขาตก ก่อนที่เขาจะเคลื่อนที่พ้นเป้าหมายไป นั่นคือการโจมตีให้เมฆลงสู่พื้นที่เป้าหมาย การโจมตีนี้ก็มีขั้นตอนที่เราเรียกว่าแซนวิช คือให้เครื่องบินลำหนึ่งบินอยู่ตามไหล่เมฆประมาณ ๔ พันฟุต อันนี้เป็นการโจมตีกับเมฆอุ่น ข้างล่างจะมีเครื่องบินอีกลำ เพื่อที่จะใช้สารเคมีที่เย็นจัด เช่น ยูเรียหรือน้ำแข็ง สองลำบินขึ้นไปพร้อมๆ กัน มันก็เหมือนภาพแซนวิช บินขึ้นไปโดยทำมุมประมาณ ๔๕ องศา

ตัวซูเปอร์แซนวิชนี้เกิดขึ้นเมื่อตอนที่เกิดเหตุพิเศษที่จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงนั้นก็ให้มีเมฆที่พัฒนาสูงขึ้นถึง ๒ หมื่นกว่าขึ้นไป ทีนี้ในเงื่อนไขของการทำเมฆเทียมคือกลุ่มเมฆนั้นจะต้องมีอุณหภูมิประมาณ -๘ มีแรงยกประมาณ ๑ พันฟุตต่อวินาที มีปริมาณของเมื่อน้ำที่ ๑ ตันต่อลูกบาศก์ฟุต ทีนี้เมฆในตอนที่เราทำตอนนั้น ได้เข้าเงื่อนไข เพราะฉะนั้น เราก็ใช้เครื่องบินปรับอากาศซึ่งทำงานจากข้างบน เพราะฉะนั้น ข้างบนนี้ก็จะใช้คิงส์แอร์ปฏิบัติการ โดยการใช้ซิลเวอร์ไอโอไดด์ ขั้นที่สองก็เป็นแซนวิชธรรมดา ขั้นที่สองที่สามนะคะ เพราะฉะนั้น อันนี้ก็จะมีใหญ่ เป็นซูเปอร์แซนวิช ซึ่งปกตินี้จะใช้ประมาณ ๔ ตัว เครื่องบินที่ทำซูเปอร์แซนวิชนี้ เพราะว่าคิงส์แอร์จะอยู่ข้างบน และอันที่สองก็ตัวที่อยู่ตรงกลาง นี่ก็ตัวเครื่องหนึ่ง และ

ข้างล่างอีก ๒ ตัว หรืออาจจะใช้ถึง ๕ ตัวก็ได้ ถ้าเผื่อชั้นที่ ๒ ที่ ๓ ใช้ ๒ ตัว ก็อยากจะขอเรียนว่า การทำฝนหลวงนี้เราจะทำให้กับลุ่มน้ำ เพราะฉะนั้นพื้นที่ที่เรารับผิดชอบก็จะเป็นพื้นที่ที่กว้างใหญ่พอสมควร ก็คงจะไม่แม่นยำเหมือนกับเราเปิดก๊อกลงอ่าง เพราะฉะนั้น มันก็จะกินพื้นที่ที่กว้าง แต่อย่างไรก็ตาม เราก็พยายามจะเน้นลงมาในเขตของอำเภอให้ได้ อย่างเมื่อปีที่แล้ว การดับไฟป่าพรุโตะแดงถือว่าเป็นพื้นที่ที่เล็กมาก เพราะวาก้างประมาณ ๑๐ กิโลเมตร แล้วยาวประมาณ ๑๒ กิโลเมตรเท่านั้น เพราะฉะนั้น ถือว่าเป็นพื้นที่ที่เล็กและแคบมาก ซึ่งเราก็ทำ ก็ได้ผลดี ตอนนั้นตอนที่ฝนหลวงไปทำนั้นก็ได้ผลมาก

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ฝนหลวง ฝนของในหลวง ได้บำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรให้คลายความเดือดร้อนขาดแคลนน้ำและประสบผลสำเร็จได้รับการยอมรับทั้งจากภายในและต่างประเทศ ปริมาณความต้องการฝนหลวงเพื่อช่วยเหลือพื้นที่เกษตรกรรมและการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ได้รับการร้องเรียนขอความช่วยเหลือเพิ่มขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงพุทธศักราช ๒๕๒๐-๒๕๓๔ มีการขอฝนหลวงเฉลี่ยถึงปีละ ๔๔ จังหวัด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกษตรกรไทย ในการบรรเทาความสูญเสียทางเศรษฐกิจให้ประสบความเสียหายน้อยที่สุด นอกจากนี้ ประโยชน์สำคัญที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภคก็คือ เป็นการช่วยเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้กับอ่างและเขื่อนกักเก็บน้ำเพื่อการชลประทานและผลิตกระแสไฟฟ้า แห่ล่งน้ำและต้นน้ำลำธารธรรมชาติ อีกทั้งเป็นการช่วยทะนุบำรุงป่าไม้โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ความชุ่มชื้นที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากฝนหลวงจะช่วยลดการเกิดไฟป่าได้เป็นอย่างมาก ฝนหลวงได้เข้ามามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในการบรรเทาผลกระทบ

ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราหลายประการ อย่างเช่น ช่วยแก้ไข
ปัญหาน้ำเน่าเสียในแม่น้ำลำคลอง โรคระบาด อหิวาต์ตกโรค
การระบาดของศัตรูพืชบางชนิด สิ่งต่างๆ เหล่านี้คลี่คลายไป
หรือหมดไป ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้รับความร่วมมือจากเหล่าพสกนิกรของ
พระองค์ทั่วประเทศที่เห็นคุณค่าประโยชน์มหาศาลของฝนหลวง
ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนในหลายจังหวัดได้ร่วมกันทูลเกล้า
ทูลกระหม่อมถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล ในการจัดซื้อ
เครื่องบินสำหรับทำฝนหลวงเป็นจำนวนมาก แต่การปฏิบัติการ
หรือการทำฝนหลวงนั้น มิใช่จะนำเครื่องบินขึ้นไปโปรย
สารเคมีเท่านั้น แต่จะต้องมีการตรวจสอบสภาพอากาศก่อน โดย
ศูนย์วิจัยหรือสถานีวิจัยปฏิบัติการฝนหลวง ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาค
ต่างๆ เช่น ที่เชียงใหม่ ขอนแก่น และนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูล
ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติการฝนหลวงแต่ละครั้ง แต่ละพื้นที่

เสียงนางสุกัญญา

“กรรมวิธีการปฏิบัติการฝนหลวงสำหรับเมฆกลุ่มนี้จะคะ
เรากี่มี ๓ ขั้นตอน ก่อนที่จะถึง ๓ ขั้นตอนนั้น เราก็จะมีการตรวจ
อากาศทุกเช้าโดยเครื่องเรดาร์ที่ติดไปกับบอลูน มีเครื่อง
ส่งที่จะส่งสัญญาณลงมาที่เครื่องรับ ตัวเรดาร์นั้นก็บอก
เราถึงสภาพอากาศในทุก ๑,๐๐๐ ฟุต เขาก็จะตรวจไปเพื่อใช้ใน
ระยะความสูง ๒๕,๐๐๐ ฟุต ก็จะมีผลตรวจของอุณหภูมิ ความ
ชื้น ทิศทางลม ทางเดินลม อันนั้นเป็นเรื่องของการตรวจอากาศ
เมื่อเราได้มาแล้วเราก็นำมาวิเคราะห์ว่าเราจะวางแผนการ
ปฏิบัติการอย่างไร”

เสียงจากเครื่องรับเป็นสัญญาณ....เป็นระยะๆ....

เสียงอธิบายจากเจ้าหน้าที่

“อันนี้เป็นการตรวจสอบสภาพอากาศ ตรวจสอบสภาพอากาศ
ตั้งแต่ระดับพื้นดินไปถึงชั้นบรรยากาศที่ความสูงประมาณ ๑๐๐
มิลลิบาร์ ที่เราต้องการ โดย ๑๐๐ มิลลิบาร์ ก็ประมาณ ๑๖

กิโลเมตรเศษๆ ตัวที่ผมให้ดูนี้เป็นตัวเครื่องส่งวิทยุอากาศ เป็นทรานส์มิตเตอร์ เหมือนสถานีวิทยุลอยฟ้า อันนี้เป็นตัวส่ง สัญญาณผ่านไปที่ยางงานข้างในซึ่งประกอบไปด้วยเซนเซอร์ด้วยกัน ๓ ตัว ๓ ส่วน นะครับ ส่วนแรกที่ว่านี้ ก็อันนี้ที่เป็นเซนเซอร์ สำหรับรายงานค่าอุณหภูมิ ส่วนด้านในข้างล่างลงมาเป็นฮิวมิidity เซนเซอร์ คือ รายงานความชื้นสัมพัทธ์ ใอน้ำ ปริมาณน้ำแต่ละชั้นขึ้นไป ส่วนด้านในที่ผมไม่เปิดให้ดู เพราะว่าเปิดแล้วมันจะเสีย มันแตกง่าย เป็นตัวรายงานเพรชเซอร์ความกดอากาศ สรุป แล้วก็รายงาน ๓ ส่วน คือ อุณหภูมิ ความชื้น แล้วก็ความกดอากาศ อีกส่วนหนึ่งจะมีตัวสายอากาศรับสัญญาณผ่านสิ่งที่เราปล่อยขึ้นไป เราผูกไปกับบอลลูนลอยขึ้นไป แล้วมันจะรายงาน ผ่านไปกับสายอากาศที่เราจะรับสัญญาณจากเครื่องส่งที่บอลลูน ีรับมาซึ่งจะมีชุดรับสัญญาณอยู่ในแผงสายอากาศติดอยู่ข้างใน ด้านในรับสัญญาณ อันนั้นก็จะส่งข้อมูลลงมา ข้อมูลเข้ามาเข้า เครื่องประมวลผลคอมพิวเตอร์ด้านในอาคาร คอมพิวเตอร์ก็รับ สัญญาณเข้ามา แล้วก็ถอดรหัสของข้อมูล แปลมาเป็นข้อมูล เบ็ดเสร็จ เป็นข้อมูลอุณหภูมิ ความชื้น ความกดอากาศ และ ส่วนหนึ่งคือทิศทางลม ซึ่งผมลืมบอกไป ทิศทางและกำลังลม ประโยชน์ของมันที่ได้ ข้อหนึ่งนำไปวางแผนในการปฏิบัติการ ทำฝนหลวง คือเอาข้อมูลที่ได้ไปให้ทางนักวิชาการสำนักงาน ฝนหลวง วิเคราะห์ว่าตอนนี้ทิศทางลม ความชื้นสัมพัทธ์เป็น เท่าไร อยู่ในเกณฑ์ที่จะใช้งานหรือจะใช้สูตรอะไร เป็นการ วางแผนนะครับ

การตรวจจะเริ่มในช่วงประมาณ ๖ โมงเช้า โดยจะมา เตรียมบอลลูน ใช้ขนาด ๓๐๐ แกรม คือน้ำหนักของมัน บรรจุ แก๊สไฮโดรเจนเข้าไป ผูกเครื่องส่งวิทยุอย่างตรวจอากาศ เมื่อ ลอยขึ้นไปมันก็จะรายงานความชื้น อุณหภูมิ เครื่องรับที่แผงสาย อากาศบนทีก ก็จะมาเข้าตัวกราวด์สเตชันที่มีตัวคอมพิวเตอร์ ประมวลผล ก็จะคำนวณข้อมูลออกมา อุณหภูมิระดับไหน อะไร อย่างนี้ แต่ละชั้นสูงประมาณ ๑ กิโลเมตร ๒ กิโลเมตร เป็น

เท่าไร อุณหภูมิเท่าไร ความชื้นเท่าไร ทิศทางลมเท่าไร
ก็รายงานมา ผมสรุปประโยชน์ของมันเลยนะครับ คือเอาข้อมูล
ไปใช้วิเคราะห์ประกอบในการวางแผนทำฝนหลวงประจำวัน
ส่วนอย่างอื่นก็นำไปใช้ในด้านวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านอุตุนิยม
วิทยา คำนวณวิจัย ทางด้านวัดพอลลูชั่นก็ได้ ทางด้านศึกษาของ
คลื่นของอากาศก็ได้ครับ”

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ก้าวไปสู่การบรรเทา
สาธารณภัย และเพิ่มพูนเศรษฐกิจ ฝนหลวงวันนี้ต้องเข้ามารับ
ภาระหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์
มากเกินกว่าที่คาดคิดกันไว้นัก เพราะ “ฝนหลวง” กลับกลายเป็น
จากกิจกรรมที่ครั้งแรกเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหา
ภัยแล้งนั้น ได้รับการร้องขอให้ขยายการบรรเทาความเดือดร้อน
ที่สืบเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและภาวะสิ่งแวดล้อม
ที่เป็นพิษอีกด้วย นั่นก็คือ ฝนหลวงมีส่วนช่วยเหลือการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยหลายประการ

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยพระอัจฉริยภาพและความสนพระราชหฤทัย
ประกอบกับสายพระเนตรที่ยาวไกล “ฝนหลวง” เป็นอีกหนึ่ง
พระราชดำริที่ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรได้
อย่างแท้จริง วันนี้ สภาพการขาดแคลนน้ำ ความแห้งแล้ง ได้
กลับพลิกฟื้นคืนสู่สภาพที่สดชื่นบนผืนแผ่นดินไทย โดยพระ
ราชดำริ “ฝนหลวง” น้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว

เพลงค้น

“โชคดีที่เรามีในหลวง.....”

บรรยาย (พัชรินทร์)

รายการ จากฟ้า...สู่ดิน ได้นำพระราชกรณียกิจและพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเสนอให้ท่านผู้ฟังได้รับทราบเป็นประจำ วันนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชดำริ “ฝนหลวง” ซึ่งจัดทำและดำเนินรายการโดยพัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ วันนี้หมดเวลาแล้วนะคะ ต้องลาไปก่อนจนกว่าจะพบกันใหม่ สวัสดีค่ะ

เชื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพุธที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

หม่อมหลวงอนุมาศ ทองแถม นายช่างโยธา โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ในวันนี้ขอเสนอ “เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์”

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และทำการเกษตร ปัญหาการมีน้ำมากเกินไปจนเกิดไหลบ่าท่วมขัง ทำให้เกิดความเสียหายพื้นที่อยู่อาศัยและเพาะปลูก ทำให้เห็นชัดถึงความสำคัญของน้ำต่อชีวิตและการยังชีพของผู้คน ซึ่งจะต้องมีการจัดระบบและวางแผนที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมา

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากน้ำเป็นอย่างดี ประกอบกับสายพระเนตรที่ยาวไกล โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบต่างๆ จึงเกิดขึ้นทั่วประเทศ ได้ทรงมุ่งมั่นที่จะพระราชทานความช่วยเหลือและบรรเทาภัยความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎรทุกหมู่เหล่า โครงการพัฒนา **ลุ่มน้ำป่าสัก** เป็นอีกหนึ่งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานศึกษาหาความเหมาะสม สร้างเขื่อนเก็บกักน้ำแม่น้ำป่าสักอย่างจริงจังเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ อีกทั้งเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ทั้งในเขต

ลุ่มน้ำป่าสักต่อเนื่องถึงแม่น้ำเจ้าพระยา ที่เป็นปัญหามาถึง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในพุทธศักราช ๒๕๓๓ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ตั้งสำนักงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก และในพุทธศักราช ๒๕๓๕ ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จนถึงเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๖ คณะรัฐมนตรีก็มีมติเห็นชอบในผลการ ศึกษาและอนุมัติให้เปิดโครงการเชื่อมเก็บกักน้ำแม่น้ำป่าสัก ในวันที่ ๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗ ที่พระตำหนักจิตร-ลดารโหฐาน เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีความตอนหนึ่งว่า... **“ปัญหาเกี่ยวข้องกับน้ำแล้ง หรือน้ำขาดแคลน กับน้ำท่วม จะบรรเทาลงไปมาก. เข้าใจว่าจะบรรเทาลงไป ๘๐ เปอร์เซนต์ ทำให้ประชาชนจำนวนเป็นแสนมีความสุขมากขึ้น โดยอาศัยโครงการป่าสัก”** และในที่สุด เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๑ เชื่อนป่าสักก็ได้เริ่มเก็บกักน้ำได้แล้วอย่างเป็นทางการ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน ทรงประกอบพิธี เริ่มกักเก็บน้ำในเขื่อนป่าสัก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชื่อว่า **“เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์”**

ม.ล. อนุมาศ ทองแถม

โครงการนี้เป็นโครงการพระราชดำริ หากไม่ใช่เป็นโครงการพระราชดำริแล้วก็จะไม่สามารถก่อสร้างได้ กรมชล-ประทานยืนยันได้ว่า จะไม่สามารถก่อสร้างโครงการนี้ได้ อย่างแน่นอน เพราะว่าเราจะต้องซื้อที่จากราษฎรถึงหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นสี่พันหนึ่งร้อยสิบเก้าไร่ พื้นที่ทั้งหมดนี้ค่อนข้างมาก ปกติ การก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่จะก่อสร้างอยู่ในหุบเขา และพื้นที่

ส่วนใหญ่ก็จะเป็นป่าเป็นภูเขา เราจะซื้อที่จากราษฎรเป็นส่วนน้อยเท่านั้น ฉะนั้น ผลกระทบเกี่ยวกับพื้นที่และราษฎรจึงมีไม่มากนัก แต่ที่นี้เราเก็บน้ำในพื้นที่ที่ราบ ไม่ได้อยู่ในหุบเขา เพราะฉะนั้น พื้นที่เขื่อนจึงเป็นบริเวณกว้างใหญ่ถึงหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นกว่าไร่ ดังที่กระผมกราบเรียนแล้ว หากให้กรมชลประทานดำเนินการเอง คาดว่าป่าอันนี้ปัญหาเรื่องที่ดินหรือการก่อสร้างคงจะรุดหน้าไปได้ไม่มากนัก และก็ไม่น่าทันแล้วเสร็จที่จะเฉลิมฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราครบ ๖ รอบ ในเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ นี้ พอพระองค์ท่านทรงมีพระราชดำรัสเป็นพระราชดำริที่จะก่อสร้างโครงการนี้อย่างจริงจังและเร่งด่วน ตั้งแต่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๒ ก็เป็นสาเหตุที่มาของการเกิดโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก หรือเกิดการก่อสร้างเขื่อนป่าสัก ซึ่งได้รับพระราชทานนามว่า “เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์”

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยพระบารมีและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จึงเกิดขึ้น ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ นับว่าเป็นเขื่อนดินที่ยาวที่สุดในประเทศไทยที่สามารถกักเก็บน้ำได้ในปริมาณมาก โดยมีระบบการจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เป็นอย่างดี และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดลพบุรีอีกด้วย ดังที่ ม.ล. อนุมาศ ทองแถม นายช่างโยธาโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟัง

ม.ล. อนุมาศ

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นเขื่อนดินแกนดินเหนียว มีอาคารประกอบทั้งหมด ๓ แห่ง คือ หนึ่งอาคารระบายน้ำล้นหลัก

ระบายน้ำได้ประมาณ ๓,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อาคารตัวที่สองเรียกว่า ท่อระบายน้ำลงลำน้ำเดิม เป็นท่อกลมลอดใต้เขื่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เมตร สามารถระบายน้ำได้ ๘๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ตัวที่สามตัวสุดท้ายนี้เรียกว่า ท่อระบายน้ำฉุกเฉิน มีขนาดเดียวกับอาคารตัวที่สอง แต่สามารถระบายน้ำได้น้อยกว่า คือ ได้ ๖๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ปริมาตรเก็บกักน้ำของตัวเขื่อนที่ระดับเก็บกักปกติ ที่ระดับบวกลีสิบสอง นี่ก็สามสามารถเก็บได้ ๗๘๕ ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ถ้าเก็บกักระดับสูงสุดก็คือ ที่ระดับบวกลีสิบสามเมตรจากระดับน้ำทะเลกลาง จะเก็บน้ำได้ประมาณ ๙๖๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

ประโยชน์ของตัวเขื่อนปากสักประเดิมแรกก็คือ **ป้องกันน้ำท่วม** ในบริเวณซึ่งน้ำท่วมทุกปีไปสมทบกับแม่น้ำเจ้าพระยา แล้วก็ท่วมปริมณฑลต่างๆ สองก็คือ **จะส่งน้ำไปเป็นแหล่งน้ำสำหรับเสริมพื้นที่ชลประทานเดิมบริเวณทุ่งเจ้าพระยาตะวันออกตอนล่าง** ประมาณ ๒ ล้านกว่าไร่ ซึ่งเอาไปเสริมน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งทุกปีในพื้นที่ที่ผมเรียนให้ทราบ ๒ ล้านกว่าไร่นี้ ใช้แม่น้ำเจ้าพระยาก็ไม่เคยพอ หลังจากที่เรามีเขื่อนปากสักนี้เราสามารถที่จะเอาไปเสริมได้ อันที่สามคือเราจะ **มีพื้นที่ชลประทานเปิดใหม่อีก ๑๓๓,๕๐๐ ไร่** ก็จะใช้น้ำจากอ่างปากสักนี้เข้าไปเลี้ยงพื้นที่ในบริเวณอำเภอพัฒนานิคม อำเภอแก่งคอย อำเภอเสนาห์ อำเภอบ้านหมือ ประมาณทั้งหมด ๗ อำเภอ อันที่สี่ก็แน่นอนครับ ก็เป็น **แหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และแหล่งอุตสาหกรรม** ในเขตจังหวัดสระบุรีกับลพบุรี และประการที่ห้าซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์กับชาวบ้านริมเขื่อนก็คือ เป็น **แหล่งประมงขนาดใหญ่** เพราะว่าเป็นทะเลสาบกว้างตั้งแสนกว่าไร่ และระดับน้ำไม่ลึกมาก เฉลี่ยประมาณ ๑๕ เมตรเท่านั้นเอง จึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาที่ดีมาก ปลาก็จะชุมชุก ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบแล้วอพยพไปอยู่ริมอ่าง ก็สามารถที่จะทำการประมงในบริเวณอ่างเก็บน้ำได้ สุดท้ายก็คือ เป็น **แหล่งท่องเที่ยว** เพราะตอนนี้ก็มีแขกมาเยี่ยมเยียนกัน อย่างวันเสาร์อาทิตย์แน่น

มากเลย แล้ววันปกติก็มีมาเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งที่หนึ่งซึ่ง
จะเสริมรายได้ให้กับจังหวัดลพบุรีและสระบุรีนะครับ

พัชรินทร์

เมื่อก่อนนี้สองฝั่งแม่น้ำป่าสักนี้จะเกิดปัญหาเกี่ยวกับ
เรื่องของน้ำท่วมโดยเฉพาะในฤดูน้ำหลาก หลังจากมีเขื่อนนี้
แล้ว ปัญหานี้จะหมดไปหรืออย่างไรคะ

ม.ล. อนุมาศ

เรามองสองประเด็นนะครับ ประเด็นแรกก็คือ เรื่องของ
น้ำท่วมนี้ เมื่อก่อนนี้ ปริมาณน้ำในแม่น้ำป่าสักนี้มามากและก็
มาเร็ว ปะทะตรงไหนก็จะเอ่อริมตลิ่งท่วมพื้นที่เป็นประจำ หลัง
จากก่อสร้างเขื่อนแล้วก็บรรเทาไปเยอะ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเหนือ
น้ำขึ้นไป หรือทางด้านท้ายเขื่อนลงไปหาจังหวัดสระบุรี นั่นคือ
ประเด็นของน้ำท่วม ประเด็นต่อมาคือ แม่น้ำป่าสักในฤดูแล้งนี้
น้ำจะแห้งขอด บางช่วงนี้จะสามารถเดินข้ามได้เลย แต่ต่อไปนี้
เราจะสามารถปล่อยน้ำจากเขื่อนนี้ไปเลี้ยงแม่น้ำป่าสักด้านท้าย
น้ำได้ หนึ่งก็สะดวกในเรื่องของการเอาน้ำจากแม่น้ำป่าสักไป
ใช้ สองก็คือในเรื่องของเส้นทางคมนาคมทางเรือ ก็สามารถจะ
ใช้เส้นทางนี้เป็นเส้นทางคมนาคมได้ตลอดทั้งปีครับ

พัชรินทร์

หลังจากที่ได้สร้างเขื่อนป่าสักนี้แล้ว คิดว่าปัญหาต่างๆ
ที่เคยเกิดขึ้นนี้จะหมดไปหรืออย่างไรคะ

ม.ล. อนุมาศ

คิดว่าในเรื่องของน้ำท่วมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
คงบรรเทาไปได้ประมาณ ๘๐% แต่เดิมก็หนักหนาสาหัส อย่าง
ยกตัวอย่างปีนี้ถ้าเราไม่มีเขื่อนป่าสักนี้ เราก็คงลำบากนิดหนึ่ง
ในอนาคต ผมคิดว่าในเรื่องปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่อง
ลุ่มน้ำนี้คงจะบรรเทาลงไปมาก ถึงแม้ว่าจะไม่เบ็ดเสร็จ

พัชรินทร์

แล้วในเรื่องการเปิดปิดเขื่อนกักเก็บน้ำนี้ ใช้อะไรเป็น
เกณฑ์ หรือว่าจะปิดหรือว่าจะเปิดอย่างไร เมื่อไหร่คะ

ม.ล. อนุมาศ

อันนี้ผมขออนุญาตเรียนว่า ในเรื่องของเขื่อนป่าสัก เราจะมีระบบเรียกว่าระบบ**โทรมาตร** จะมีสถานีวัดน้ำเป็นระยะๆ ตั้งแต่อำเภอหล่มเก่าจนกระทั่งมาถึงตัวหน้าเขื่อน ซึ่งสามารถจะบอกปริมาณน้ำซึ่งไหลลงมาตามแม่น้ำป่าสักว่าเป็นปริมาณน้ำเท่าไร สมมุติว่าน้ำมาจากหล่มเก่าจะเดินทางมาถึงเขื่อนประมาณสักเดือนหนึ่ง ทางเขื่อนก็ต้องเตรียมพร้อมในการรับน้ำใหม่ ในเรื่องของการระบายน้ำเพื่อรับน้ำใหม่ หรือส่วนซึ่งเป็นเรื่องของการใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำด้านท้ายน้ำ อย่างเช่นอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสระบุรี ประปาในเขตกรุงเทพมหานคร เราก็จะปล่อยตามความจำเป็นของหน่วยงานนั้นๆ ครับ

พัชรินทร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสอะไรเพิ่มเติมมาในเรื่องเกี่ยวกับเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์บ้างไหมคะ

ม.ล. อนุมาศ

ก็มีพระราชดำรัสตั้งแต่เบื้องต้นว่า เขื่อนป่าสักมีประโยชน์และสามารถจะช่วยเหลือราษฎรได้เยอะ อันที่สองก็คือในเรื่องของการพัฒนาแหล่งน้ำอื่นๆ อันนี้ผมคิดว่ามีความสำคัญก็คือ ในเรื่องของการบริหารของการจัดการในรูปของเขื่อนป่าสักนี้ ก็น่าจะนำไปใช้ในเขื่อนเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ได้ในด้านอื่น หลังจากพระราชดำรัสตอนแรกที่ว่า สถานที่นี้มีประโยชน์แล้วก็อย่าให้ใครมาหาประโยชน์กับเขื่อนนี้ อันนั้นเราก็ยึดถือปฏิบัติมาตลอด ส่วนพระราชกระแสอื่นๆ ก็ยังไม่มีพระราชดำรัสครับ

เพลงคั่น

ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา

บรรยาย (พัชรินทร์)

ณ วันนี้ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ได้สำเร็จลงเรียบร้อยสมดังพระราชประสงค์แล้ว และหลังจากการเก็บกักน้ำตั้งแต่ฤดูฝนที่ผ่านมา โครงการนี้จะเป็นการเพิ่มแหล่งน้ำเสริมสำหรับพื้นที่ชลประทานฝั่งตะวันออกตอนล่างได้ถึง ๒.๒ ล้านไร่ และช่วย

ป้องกันอุทกภัยบริเวณสองฝั่งลำน้ำป่าสัก ตลอดจนในพื้นที่ตอนล่างของแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล สำหรับในระยะเวลาอีกประมาณ ๓-๕ ปีข้างหน้า เมื่อระบบชลประทานที่ก่อสร้างแล้วเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานในพื้นที่จังหวัดลพบุรีและสระบุรีได้อีกกว่า ๑๓๕,๕๐๐ ไร่

ม.ล. อนุมาศ

ก่อนอื่น ผมขอเรียนไปถึงองค์กรบริหารของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักก่อนนะครับ เราแยกเป็นอนุกรรมการทั้งหมด ๗ ชุด ในชุดสุดท้ายซึ่งสำคัญมากคือ **อนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ** ตอนนีก็ได้เข้ามาดำเนินการในชุมชนใหม่ซึ่งได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ มีหมู่บ้านใหญ่ ๆ ก็อย่างเช่น หมู่บ้านมะนาวหวาน มะกอกหวาน ชัยบาดาล เป็นต้น พวกนี้ทางอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพได้เข้าไปแนะนำในเรื่องของการทอดผ้าและประมงพื้นบ้าน อาจจะเป็นการประมงภายในหมู่บ้าน ตอนนีก็ได้เข้าไปส่งเสริม ผมได้ทราบจากทางจังหวัดลพบุรีว่า ได้มีการส่งเสริมกันได้ผลพอสมควร แต่ขณะนี้เพิ่งเป็นปีแรก ปีต่อไปคงจะพัฒนาส่งเสริมอีกหลายๆ ด้าน เพราะฉะนั้น ในเรื่องของผลประโยชน์อย่างอื่นที่เราสามารถที่จะประสานกับทางจังหวัดลพบุรีและสระบุรี เพื่อส่งเสริมอันอื่นต่อไป อันไหนซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านชลประทานก็ยินดีที่จะรับเป็นภาระ เช่น ในเรื่องของ การกระจายน้ำภายในหมู่บ้าน หรือการจะนำน้ำจากอ่างเก็บน้ำไปใช้ครับ

เสียงราษฎรหญิงคนหนึ่ง

“ชื่อนางสาวสำเภา น้อยเจริญ ค่ะ อดีตเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๓ ตำบลมะกอกหวาน แต่ตอนนี้ย้ายมาหมู่ที่ ๑๑ ตำบลม่วงค่อม ปัจจุบันตำแหน่งตรงนี้ก็ยังไม่ มี แต่ก็ยังเป็นผู้นำชุมชนอยู่ เพราะตรงนี้ยังไม่มี การแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่ เพราะว่าย้ายมา ยังไม่ครบ ๒ ปี ก็ยังต้องดูแลตรงนี้ต่อไป เราย้ายมาจากตำบลมะกอกหวานซึ่งมีผลกระทบจากเขื่อนป่าสัก แล้วก็ย้ายมาทำมาหากินแถวๆ นี้ มาทำจัดเป็นหมู่บ้านกัน โดยการรวมกันชื่อ

แล้วแบ่งเป็นล็อก แล้วจับฉลากอยู่กันว่าใครจะอยู่ตรงไหน โดยที่เราเสียเงินเท่ากัน ไม่มีการเสียมากเสียน้อย ตรงนี้ทั้งหมด ๑๘๗ ครั้วเรือน ส่วนมากตรงนี้จะมียี่สิบบ้าน อาชีพแต่เดิมจะเป็นชาวไร่ ชาวนา แต่ตรงนี้เราไม่มีที่นา เดิมนี้อย่างไรก็มีอาชีพรับจ้าง อย่างเช่น มีการไปทำไร่อ้อย รับจ้างโดยมีรถมารับ ก็พยายามหาอาชีพเสริมให้ชาวบ้าน อย่างทอผ้าก็ตั้งแม่บ้านมาทำ โดยการรวมกันทำเป็นกลุ่ม แล้วพอได้กำไรมาก็ปันผลคืนให้ แล้วเราก็ทำเป็นกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน แล้วทำสงเคราะห์ภายในหมู่บ้าน สำหรับผู้ชายตอนนี้เรามีกลุ่มเลี้ยงไก่ ซึ่งเราได้รับการสนับสนุนมาจากปศุสัตว์ มีกลุ่มประมง เลี้ยงปลาในวงอ่าง ปัจจุบันก็มีไก่มีปลาให้กินกันอยู่ ก็ทุนรายจ่ายเราไป ผ้าเราก็ทอเอง ไก่เราก็เลี้ยงเอง ปลาเราก็เลี้ยงเอง”

เสียงราษฎรหญิงคนที่สอง

“จากการที่เราถูกเขื่อนป่าสัก เราย้ายมาอยู่ตรงนี้ด้วยความสมัครใจ เรายกย้ายมาอยู่ ไม่มีใครบังคับให้เราอยู่ เราช่วยกันทำร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน แล้วเราก็ดีใจว่า ส่วนที่เราเสียคือผลประโยชน์ของประเทศชาติ ตรงนี้ชาวบ้านรู้ที่แรกอาจจะมีการไม่พอใจ พอรู้เหตุรู้ผลรู้ความจำเป็น ว่าที่เราทำไปเราเสียส่วนน้อย แต่ผลประโยชน์ส่วนมากคือเขาได้รับ จากบางคนที่อยู่หมู่บ้านเดิมมีแต่บ้าน แล้วปลูกในที่ของคนอื่น ปัจจุบันเขามาอยู่ตรงนี้ เขามีบ้านของตนเอง แล้วก็ที่มีที่ปลูกบ้านเป็นของตัวเอง ถ้าอยู่ที่เดิมเขาไม่มีโอกาสที่จะได้มีที่ของตัวเองเลย จากที่ที่บ้านเดิมมีแต่บ้าน พอได้มาตรงนี้ก็ได้อำนาจ ได้ค่าชดเชย พอมาอยู่ตรงนี้ เขาสามารถที่จะซื้อที่ดินตรงนี้เป็นของตัวเองได้ ก็คิดว่าดีขึ้นกว่าอยู่หมู่บ้านเดิม ตรงนี้ชาวบ้านระลึกถึงพระคุณท่านมาก เพราะว่าพอเอ่ยนามพระราชานุเคราะห์นี้ ชาวบ้านรู้ตรงนี้เลยว่า เราได้รับความเมตตาจากในหลวง ท่านไม่ทอดทิ้งพวกเรา”

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์อันแรงกล้าที่จะให้โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักเป็นผลสำเร็จ พระองค์พระราชทานพระราชดำรัสไว้ว่า **“...อายุ ๗๒ ยังเดินไหว จะมาเปิดเขื่อนป่าสักแห่งนี้...”** และวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และนับว่าเป็นบุญของพวกเราชาวไทย ที่มีในหลวงที่สนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น **โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก โดยเฉพาะเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์** จึงเป็นอีกหนึ่งโครงการในหลายร้อยหลายพันโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระองค์ได้พระราชทานแก่ประชาชนคนไทยอย่างทั่วถึง

เพลงค้น

...อันความกรุณาปราณี จะมีใครบังคับก็หาไม่ หลังมาเอง
เหมือนฝนอันชื่นใจ...

บรรยาย (พัชรินทร์)

และนี่คือเรื่องราวของ**เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์** ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก อันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งรายการ จากฟ้า...สู่ดิน นำเสนอสู่ท่านผู้ฟังในวันนี้ โดยดิฉัน พัชรินทร์ เชยกลืนเทศ จัดทำและดำเนินรายการ จนกว่าจะพบกันใหม่ นะคะ สวัสดีค่ะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพัฒนานิคม และอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

▼ ทิวทัศน์ภายในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

สวัสดีค่ะ ท่านผู้ฟัง พบกับรายการ จากฟ้า...สู่ดิน ซึ่ง ออกอากาศเป็นประจำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในนามของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ วันนี้ขอนำท่านผู้ฟังไปยัง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เพลงคั่น

เพลงบรรเลงภาคเหนือ

บรรยาย (พัชรินทร์)

บริเวณพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๒๐๐ เมตร ในอดีตเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นขนาดใหญ่ที่โกลั้วตัวเมืองเชียงใหม่มากที่สุด นั่นก็คือ “หนองหอย” หมู่บ้านบนเทือกเขาสูง ตั้งอยู่ในตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เพลงคั่น

เพลงบรรเลงภาคเหนือ

บรรยาย (พัชรินทร์)

หมู่บ้านหนองหอยมีประชากรไม่มากนัก เป็นชาวเขาที่ในอดีตไม่เคยมีเชื้อชาติ และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง พวกเขาเร่ร่อนทำไร่เลื่อนลอยจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง และที่สำคัญพวกเขาเหล่านี้เคยปลูกฝิ่นกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน แต่ปัจจุบันพวกเขาคือคนไทยที่พูดภาษาไทย มีบ้านเป็นของตัวเอง มีสิทธิในการเลือกตั้ง และมีอนาคตที่สดใสให้กับลูกหลานของตัวเอง ไม่ใช่การกล่าวเกินความเป็นจริงนัก ถ้าจะบอกว่า “โครงการหลวง” บันดาลสิ่งเหล่านี้ให้กับพวกเขา

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

เสียงชาวเขาหมู่บ้านหนองหอย “เมื่อก่อน หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้ง อาชีพเดิมคือปลูกฝิ่น แต่ก่อนความเจริญมันไม่มี ก็ปลูกฝิ่นเพื่อใช้เลี้ยงครอบครัว เพื่อใช้จ่าย เพื่อเป็นยารักษาโรค ไปหลายๆ อย่าง แต่ในหลวงได้เสด็จ ที่นี่ ในหลวงได้สร้างคือมีโครงการหลวงเขามาตั้งที่นี่ แล้วเอาพืชทดแทนฝิ่นมาให้ปลูก ก็ปลูกแล้วได้รายได้ดี มีการกินดีอยู่ดี ก็ดีขึ้น มีเงินส่งลูกส่งหลานไปเรียน ความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น เลยเลิกปลูกฝิ่นครับ”

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากเสียงของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านหนองหอย นายชัชวาลย์ เตชะฤกษ์พนา ได้พูดถึงโครงการหลวง ซึ่งได้เข้ามาสู่หมู่บ้านหนองหอย ปัจจุบัน **ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย** เป็นหนึ่งในหลายๆ ศูนย์พัฒนาของโครงการหลวง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริให้ทำการวิจัยศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ในพื้นที่สูงทางภาคเหนือ เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรในท้องถิ่นประกอบอาชีพการเกษตร ให้มีรายได้ทดแทนการปลูกฝิ่น จนปรากฏผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ไร่ฝิ่นแต่เดิมได้กลายเป็นแปลงปลูกผักและดอกไม้เต็มไปหมด ดังที่นายภราดร ศรีมโนธรรม ผู้จัดการงานผลิต มูลนิธิโครงการหลวง ได้เล่าให้ฟัง

นายภราดร

ส่วนใหญ่ก็เป็นชาวม้ง หรือกระเหรี่ยง พวกนี้ที่เขายู่ประจำตามพื้นที่ต่างๆ อยู่แล้ว ปัจจุบันนี้เขาอยู่ได้ก็ด้วยรายได้ที่ได้จากผักนี่แหละเป็นหลัก เพราะผักใช้เวลาสั้น ปลูกเดี่ยวเดี่ยวก็ได้เงินแล้ว ในขณะที่ฝิ่นนี้กว่าจะได้เงินก็ยาก เพราะกรรมวิธียุ่งยาก ใช้เวลานาน ปีหนึ่งได้แค่ครั้งเดียว แต่เขาสามารถทำผักได้ปีหนึ่งตั้งสี่ครั้งห้าครั้ง จะเห็นว่าเดี๋ยวนี้เกือบทุกหมู่บ้านมีรถยนต์ ฐานะความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น พื้นที่ปลูกฝิ่นก็หายไปเกือบหมดแล้ว

โครงการหลวงมีนโยบายให้ทำการเกษตรอย่างทำงานครบวงจร มีฝ่ายวิจัยคืออาจารย์ต่างๆ มาช่วยวิจัย มีฝ่ายส่งเสริมตลาดให้ เรามีรถห้องเย็น เรามีตลาดที่เชียงใหม่ ตลาดที่

กรุงเทพฯ เกือบทุกจุดในตรา “ดอยคำ” นะครับ ดังนั้น เมื่อเรา
ทำครบวงจร ทำให้งานค่อนข้างประสบความสำเร็จจนค่อยๆ
กินพื้นที่มาเรื่อยๆ จนปัจจุบันก็ค่อนข้างที่จะไม่ค่อยมีปัญหา
อะไรกับชาวบ้านเท่าไรนัก ยกเว้นบางช่วงเท่านั้นที่บนดอย
สามารถผลิตได้มาก แต่ตลาดจะรองรับได้น้อย แต่เนื่องจากเรา
อยู่บนที่สูง กว่าที่เราจะขนผักขนอะไรไปถึงตลาด ความสูญ
เสียมันก็มี

พัชรินทร์

ต้องทำการวิจัยก่อนใช้ไหมะคะก่อนที่จะเราจะลงพื้นที่ ว่า
ตรงศูนย์ฯ ไหนที่จะลงพืชผักชนิดไหนเป็นพิเศษ หรือว่าเป็นพืช
หลัก

นายภราดร

ใช่ครับ นั่นเป็นจุดเด่นของโครงการหลวงเลย คือเราจะ
เริ่มต้นงานด้วยการวิจัยก่อน เราจะส่งพันธุ์จากต่างประเทศเข้า
มา อย่างปัจจุบันเรามีพันธุ์พืชต่างๆ ร้อยสามสิบกว่าชนิด เรา
เริ่มต้นด้วยการส่งเมล็ดพันธุ์ พันธุ์ไหนที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด
เราได้พันธุ์แล้วจึงจะนำไปส่งเสริม แล้วส่งเสริมเสร็จแล้วยังต้อง
นำไปทดสอบดูว่ามีคนซื้อหรือไม่ ขั้นตอนก็เริ่มดังนั้น ในปีแรก
เราขายผักกาดหอมห่อ ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท แต่ปัจจุบันเรา
ผลิตผักกาดหอมห่อได้ ๔๐๐ กว่าตัน คิดเป็นมูลค่า ๑๕ ล้านบาท
เฉพาะตัวนี้ตัวเดียวในโครงการหลวงทั้งหมด ผักกาดหอมห่อ
เฉพาะในพื้นที่นี้ก็เกือบ ๕๐๐ ตันแล้ว ครึ่งหนึ่งของผักกาดหอม
ห่อทั้งหมดของโครงการหลวงมาจากที่นี่ เราจะเห็นได้ว่า นี่เป็น
ตัวอย่างที่ดี เนื่องจากในเมืองไทย ถ้าคนเขาพูดถึงผักกาดหอม
ห่อหรือผักสลัดแก้ว เมื่อก่อนนี้จะไม่มีใครรู้จัก

โครงการหลวงเรามีข้อจำกัดอยู่ตรงที่ว่า มีนโยบายไม่ให้
แข่งขันกับคนพื้นราบ เราจึงจำเป็นต้องอาศัยความได้เปรียบบน
ดอย คืออากาศเย็นๆ แล้วก็หาผักที่เหมาะสมสำหรับเรา และ
ไม่เป็นการไปแย่งอาชีพคนข้างล่าง ทุกอย่างเราจึงต้องเริ่มต้น
นับหนึ่งใหม่หมด ตั้งแต่การวิจัย การทำตลาดเอง เพราะแรกๆ

เราตั้งเป้าหมายเฉพาะในซูบเปอร์มาร์เกต กลุ่มเป้าหมายเราคือคนที่เคยไปเมืองนอกมาแล้วเคยกิน แล้วมันค่อยๆ ขยาย ทีละนิดๆ

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์

นายภราดร

แล้วตัวอย่างที่นี้ก็คือ มีฝ่ายที่อยู่ข้างบนนั่นนะครับ คือฝ่ายที่ทางพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มต้นให้เป็นแบบอย่างของการทำงานบนพื้นที่สูง ก็คือเรามาทำฝายเล็กๆ กันน้ำเอาไว้ แล้วก็ทำท่อน้ำเข้าหาบ่อเล็กๆ แล้วแบ่งโซนว่า โซนนี้จะปลูกพืชล้มลุก ขึ้นมาหน่อยหนึ่งก็ปลูกไม้ผล แล้วพื้นที่ข้างบนทั้งหมดก็เป็นป่าไม้

เพลงคัน

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการหลวงได้เข้ามาสู่หมู่บ้านหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๘ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวเขาที่นี่ให้ดีขึ้น เพื่อขจัดพื้นที่เพาะปลูกฝิ่น และเพื่ออนุรักษ์สภาพธรรมชาติที่จำเป็นให้คงอยู่ต่อไป ในช่วงเริ่มต้น ที่นี้ดูเหมือนจะขาดแคลนอะไรต่อมิอะไรไปหมด จากจุดที่เกือบจะเป็นศูนย์โครงการหลวงได้ค่อยๆ สร้างการพัฒนาขึ้น โดยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุน ถนนถูกตัดเข้ามาสู่ที่นี่ โรงเรียน ถึงเก็บน้ำฝน บ่อน้ำ เรือนเพาะชำ แปลงไร่นา และวัด ก็ถูกสร้างขึ้นตามลำดับ ครูและหมอได้เข้ามาในพื้นที่เพื่อช่วยการพัฒนาชีวิต คนเหล่านี้ได้เห็นถึงภัยอันตรายของการปลูกฝิ่นและการสูบฝิ่น เจ้าหน้าที่ของโครงการได้เปลี่ยนความคิดของชาวเขาให้หันมาปลูกพืชผักและดอกไม้ขึ้นแทนฝิ่น โดยทางโครงการหลวงรับผิดชอบในการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชมาให้ ดังที่ อาจารย์นุชนาถ จงเลขา ซึ่งเข้ามาดูแลเป็นที่ปรึกษาด้านการใช้สารเคมีในศูนย์พัฒนาโครงการ

อาจารย์นุชนาด

โครงการหลวงส่งเสริมการปลูก **พืชผัก** มากเป็นอันดับหนึ่ง เพราะฉะนั้น การที่ชาวบ้านปลูกไป ทางสถานี ก็จะต้องมีงานวิจัยหาเทคนิคใหม่ๆ ในการผลิตผัก เพราะฉะนั้น จุดนี้เขาเรียกว่าพัฒนาและแปลงพัฒนาและวิจัยการผลิตผัก เนื่องจากว่าพื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่หลักในการปลูกผัก เกษตรกรปลูกผักเป็นรายได้หลักมากกว่า ๒๐ ชนิด และก็มีจำพวก **พืชสมุนไพร** อีก นอกจากนี้ก็ยังมีพวก **ไม้ผล** ไม้ผลนี้ชาวบ้านพอปลูกไปก็จะตัดทิ้ง เพราะว่ามันบังแดดผัก ในช่วงแรก ในการส่งเสริมการปลูกไม้ผลที่นี้ค่อนข้างลำบาก เพราะว่าชาวบ้านอยากจะปลูกผัก เนื่องจากปลูกได้ปีละหลายครั้ง รายได้ดี แต่อย่างไรก็ตาม โดยนโยบายของโครงการหลวงนี้ เห็นว่าในพื้นที่นี้มีการใช้พื้นที่มากเกินไปในการปลูกพืชล้มลุก จึงชี้ดวงให้ว่าให้มีพื้นที่สำหรับการปลูกพืชไร่หรือว่าพืชผัก ๖๗/๘ ไร่ พื้นที่สำหรับปลูกไม้ผลประมาณ ๓ พันกว่าไร่ พื้นที่ทั้งหมดของโครงการหลวงที่เราชี้ดวงออกจากป่าสงวนไว้ ๑๑,๘๐๐ ไร่ ก็จะเป็นพื้นที่ป่าทั้งหมด ซึ่งก็ขอให้ทางกรมป่าไม้เข้ามาดู ที่นี้ในส่วนที่จะเป็นป่าเศรษฐกิจ ทางเราก็กทำเป็นพวกไม้ผล หลังจากที่บ้านตัดฟันพวกไม้ผลที่ว่ามันบังผักเรียบร้อยแล้ว ตอนนี้จำนวนพื้นที่ไม้ผลเราเพิ่มขึ้นปีละ ๕๐๐ ไร่ ก็ปลูกกันไปเรื่อยๆ เรามีข้อตกลงกันว่า ในพื้นที่สูงกว่าระดับเท่านั้นเท่านั้นจะเป็นป่า ลงมาก็จะทำขั้นบันได แล้วก็ปลูกผักปลูกอะไร ตอนนี้ชาวบ้านก็มีกฎระเบียบของตัวเองว่า ถ้าหากใครถากถางพื้นที่สูงไปกว่าที่กำหนดไว้ จะปรับกันคนละ ๒,๐๐๐ บาท เพราะฉะนั้น ในปีแรกนี้เราได้ค่าปรับค่อนข้างเยอะ ตอนหลังๆ ก็ค่อยๆ ลดลง เพราะว่าบางทีทำไปแล้วก็ไม่ว่าจะอย่างไรดี ก็เลยบอกว่าปีหน้าจะค่อยๆ ลดลง แล้วที่นี้บางส่วนของที่เราเห็นเป็นพื้นที่โล่งๆ ทางโน้น ก็พบว่า ตอนนี้อยู่ในสวนบนเราก็ได้ปลูกต้นอโวคาโดไปแล้วเรียบร้อย ตรงข้างล่างถัดมาก็จะเป็นโครงการปลูกพืชไร่พืชผัก

งานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ประการ
ที่หนึ่งก็คือ **งานวิจัยและงานพัฒนา** งานที่สองก็เป็น **การผลิต**
งานที่สามก็เป็น **การถ่ายทอดเทคโนโลยี** ก็คือการฝึกอบรม
ต่างๆ ทั้งในส่วนของเกษตรกรและก็ส่วนของเจ้าหน้าที่

งานทดสอบพันธุ์ ก่อนที่จะนำไปส่งเสริมถือเป็นหน้าที่
หลักของงานวิจัยและพัฒนา เนื่องจากว่าผักนี้จะมีการเปลี่ยน
แปลงพันธุ์ตลอดเวลา พันธุ์ที่เราใช้มาเดิมๆ บางทีเราก็หยุดผลิต
แล้วเขาก็ปรับปรุงพันธุ์ใหม่ๆ ขึ้นมาเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น งาน
ทดสอบพันธุ์จะถือว่าเป็นงานที่เราต้องทำอยู่ตลอดเวลา มีพันธุ์
อะไรใหม่มา เราก็จะเอามาดูความเป็นไปได้ก่อน จากนั้นก็จะ
เอามาทดสอบ การทดสอบพันธุ์นี้ เราก็จะแบ่งผัก เนื่องจากว่า
ผักของเราทั้งหมดมี ๑๓๒ ชนิด เป็นพันธุ์ผักที่ใช้ในการส่งเสริม
๕๐ ชนิด นอกนั้นก็จะเป็นพันธุ์ใหม่ๆ แปลกๆ ซึ่งได้รับการ
ทดสอบวิจัยแล้วว่าปลูกได้ในบ้านเรา แต่ว่าตลาดยังไม่มี ก็
จะสำรองเอาไว้ สายพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริมคือสายพันธุ์ที่มีตลาด
ตั้งแต่ ๑๐๐ กิโลกรัมต่อสัปดาห์ขึ้นไป หลังจากนั้น เราก็จะมี
การพัฒนาเทคโนโลยี สำหรับในช่วงนี้ การพัฒนาเทคโนโลยี
ก็คือว่า อันที่หนึ่ง เราจะทำการปลูกพืชในโรงเรือน ตามที่ท่าน
เห็นทางด้านขวาสุดนี้ เราจะดูว่าพืชอะไรที่จะปลูกในโรงเรือน
และสิ่งไหนมันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผลผลิตดีหรือไม่ดี เรา
ก็จะทดสอบในหลายๆ พืช

ปัจจัยสำคัญอีกสิ่งหนึ่งในการปลูกพืชคือ **การคัดเลือก
วัสดุปลูกที่ดี** หมายความว่าถ้าเรานำเมล็ดพันธุ์ที่ดี ปลูกในวัสดุ
ปลูกที่ดี พืชผลก็จะเจริญงอกงาม ได้ผลผลิตขึ้นดี เรามีหลักใน
การที่จะปลูกผักว่า ถ้ากล้าดีก็มีชัยไปกว่าครึ่ง หมายความว่า มัน
จะต้องมีวัสดุปลูกที่ดี และเราก็มีเมล็ดพันธุ์ที่ดี หลังจากนั้นพอ
เราได้กล้าที่ดี การเอาไปปลูกในพื้นที่ กล้าเกรดหนึ่งเอาไปปลูก
ก็จะได้ผักเกรดหนึ่ง เพราะฉะนั้น เราจะเน้นวัสดุปลูกและกล้า

ปัจจัยที่สามก็คือ เรื่องของ **การให้ปุ๋ย** ในรูปสารละลาย
พร้อมกับน้ำ หรือระบบเฟอริติเกชัน อันนี้ช่วยได้มากเลย เพราะ

ว่ามันก็เป็นหลักธรรมชาติว่า คนเราเติบโตทุกวัน ก็ต้องดื่มน้ำ
รับประทานอาหารทุกวัน ที่นี้ผักก็เหมือนกัน เมื่อก่อนนี้เราจะ
ให้น้ำทุก ๒ วัน ๓ วัน ๕ วัน ๑๐ วัน ๒๐ วัน แต่ว่าสำหรับ
ของผักนี้ถ้าเราได้ให้ทุกวัน ในปริมาณและความต้องการของ
พืชแต่ละชนิด ผักเจริญเติบโตดีมาก ต่อจากนั้นเราก็ทดสอบว่า
พืชแต่ละชนิดนี้มีความต้องการปุ๋ยเท่าไรต่อวัน และปุ๋ยอะไร
เหมาะกับพืชชนิดไหน

เพลงค้น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

และนี่ก็คือ “หนองหอย” “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
หนองหอย” ความสำเร็จอีกครั้งหนึ่งของโครงการหลวง จาก
พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เสียงราษฎรชาวเขาหนองหอย

“ในหลวงท่านทรงเอ็นดูพวกเรา และรักพวกเรามาก
เพราะว่าทรงให้ที่ทำกิน สั่งให้มีโครงการหลวง สั่งให้มีหลายๆ
อย่าง หมู่เฮาก็ได้กินดีอยู่ดี หมู่เฮารักในหลวงมากเลย ก็อยาก
จะทำอะไรเพื่อในหลวงมากๆ อย่างทุกๆ วันที่ทำ ท่านสั่งสอน
ว่าต้องพัฒนา ต้องปลูกไม้ ต้องทำความสะอาดหมู่บ้าน ทำอะไร
เพื่อชาติครับ”

เพลง

“หนึ่งในใจของไทยประชา...ปกเขตคามทั่วไทยร่มเย็น...”

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ ไม่
ว่าจะเป็นพื้นที่ไหน ในป่า บนเขา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินไปทั่ว จนกล่าวได้ว่า ทุกพื้นที่ที่พระบาท
ย่างก้าวไปถึง ความสุข ความเจริญ ความอยู่ดีกินดี เข้าไปสู่
เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ โดยเฉพาะทางภาคเหนือตามดอยต่างๆ
ที่อยู่บนภูเขาสูง มีชาวไทยภูเขาที่ปลูกฝิ่น ทำลายเศรษฐกิจและ
ความมั่นคงของประเทศ โครงการหลวงของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวก็ได้เข้าไปฟื้นฟูและเปลี่ยนจากการปลูกฝิ่นเป็นดอกไม้
และพืชผัก จนทำรายได้ดีขึ้น พร้อมกับมีวิถีชีวิตที่สมบูรณ์

เพลงคั่น

เพลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอ
แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งรายการ จากฟ้า...สู่ดิน นำ
เสนอให้ท่านผู้ฟังได้รู้จักในวันนี้ โดยดิฉัน พัชรินทร์ เขยกลิ้นเทศ
จัดทำและดำเนินรายการ สวัสดีค่ะ

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

๑.๑ รองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร)	ประธานกรรมการ
๑.๒ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง)	รองประธานกรรมการ
๑.๓ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายกระแส ชนะวงศ์)	รองประธานกรรมการ
๑.๔ เลขาธิการพระราชวัง หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๕ ราชเลขาธิการ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๖ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๗ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๘ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๙ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๐ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๑ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๒ ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๓ ปลัดกระทรวงการคลัง หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๔ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๕ ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๖ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๗ ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๘ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๑๙ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๐ อธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๑ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน เยาวชนแห่งชาติ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๒ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๓ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๔ ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	กรรมการ

๑.๒๕	กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) หรือผู้แทน	กรรมการ
๑.๒๖	ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	กรรมการ
๑.๒๗	นายขวัญแก้ว วัชโรทัย	กรรมการ
๑.๒๘	นายเอนก ลิทธิประศาสน์	กรรมการ
๑.๒๙	พลเอก จรัส กุลละวณิชย์	กรรมการ
๑.๓๐	พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิ์รงค์	กรรมการ
๑.๓๑	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	กรรมการ
๑.๓๒	นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	กรรมการ
๑.๓๓	คุณหญิงเต็มสิริ บุญสิงห์	กรรมการ
๑.๓๔	นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	กรรมการ
๑.๓๕	นายสมพร เทพสิทธา	กรรมการ
๑.๓๖	นายแมนรัตน์ ศรีกรานนท์	กรรมการ
๑.๓๗	คุณหญิงสุชาดา ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑.๓๘	ร้อยโท สุวิทย์ ยอดมณี	กรรมการ
๑.๓๙	นายเย็นใจ เลหาวิช	กรรมการ
๑.๔๐	นายวิจิตร อวະกุล	กรรมการ
๑.๔๑	นางธัชกร เหมะจันทร์	กรรมการ
๑.๔๒	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	กรรมการและเลขานุการ
๑.๔๓	ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔๔	ผู้อำนวยการส่วนวิชาการ สำนักงานเสริมสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๔๕	หัวหน้าฝ่ายเลขานุการและประสานงาน สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายนามคณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ประธานอนุกรรมการ

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

รองประธานอนุกรรมการ

เลขาธิการพระราชวัง

อนุกรรมการ

อธิบดีกรมวิชาการ	ผู้อำนวยการสำนักงานสารสนเทศ
เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ	กองบัญชาการทหารสูงสุด
อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	อธิบดีกรมสามัญศึกษา
เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ-	อธิบดีกรมศิลปากร
การประถมศึกษาแห่งชาติ	ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล
ผู้อำนวยการกองเผยแพร่ กรมสารนิเทศ	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและเผยแพร่
กระทรวงการต่างประเทศ	กรมการพัฒนาชุมชน
นายประสม สถาปิตานนท์	นายขวัญแก้ว วัชโรทัย
ร้อยโท สุวิทย์ ยอดมณี	นายแมนรัตน์ ศรีกรานนท์
นางธัชกร เหมะจันทร์	นายเย็นใจ เลาหวณิช
นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ	นางมาลี จันทระสุข
นางพันธุ์พิงค์ ธรรมธัช	นางสิริพร ทองคำวงศ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นายนพพร บุญแก้ว
นางอัจฉรา แสงภัทรเนตร
นายกิตติ เฉลิมนิมิตกุล

คณะผู้จัดทำหนังสือ “จากฟ้า...สู่ดิน” เล่ม ๑๓

กองบรรณาธิการ

นางสิริพร ทองคำวงศ์	นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา
นางปราณี ศรีสุกใส	นายนพพร บุญแก้ว
นางพัชรินทร์ เขยกลินเทศ	นายกิตติ เณลิมนิมิตกุล
นางอรุณี	แดงพันธ์

ภาพ

สำนักราชเลขาธิการ
สำนักพระราชวัง
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ออกแบบปก

นายประยุทธ ปัญญาศิริ

“จากฟ้า...สู่ดิน” เล่ม ๑๓

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

พิมพ์เผยแพร่ครั้งที่ ๑

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

พุทธศักราช ๒๕๔๔ สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ.

จากฟ้า...สู่ดิน เล่ม ๑๓. -- กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๒๕๔๔

๒๐๐ หน้า

๑. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ๒. ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. ๒๔๗๐ - ๑. ชื่อเรื่อง

๓๐๗.๑๔๑๒

ISBN 974-7772-27-2

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

๔๖๙ ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๘๐๓๕๔๒, ๐๒ ๒๘๑๐๕๔๑, ๐๒ ๒๘๑๓๑๘๐, ๐๒ ๒๘๒๒๑๑๔

โทรสาร ๐๒ ๒๘๑๓๑๘๑

นายจิโรจน์ ศรสงคราม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๕

